

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาศักยภาพ
รายวิชาสังคมศึกษา
(สค21001)
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554)

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้ จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาศักยภาพ

รายวิชาสังคมศึกษา (สค21001)

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554)

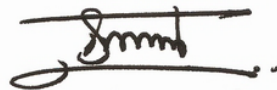
เอกสารทางวิชาการหมายเลข 21/2555

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามหลักปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกระบบที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่มีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

ในปีงบประมาณ 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงและมั่นคง เป็นบุคลากรที่มีวินัย เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น สำนักงาน กศน. จึงได้พิจารณาบททวนหลักการ จุดหมาย มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเนื้อหาสาระ ทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความสอดคล้องตอบสนองนโยบายกระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งส่งผลให้ต้องปรับปรุงหนังสือเรียน โดยการเพิ่มและสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาชีพ คุณธรรม จริยธรรมและการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ยังคงหลักการและวิธีการเดิมในการพัฒนาหนังสือที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรม ทำแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม หรือศึกษาเพิ่มเติมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้และสื่ออื่น

การปรับปรุงหนังสือเรียนในครั้งนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ที่ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล องค์ความรู้จากสื่อต่างๆ มาเรียบเรียงเนื้อหาให้ครบถ้วนสอดคล้องกับมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดและกรอบเนื้อหาสาระของรายวิชา สำนักงาน กศน. ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่าหนังสือเรียนชุดนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ครู ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ หากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงาน กศน. ขออ้อมรับด้วยความขอบคุณยิ่ง

(นายประเสริฐ บุญเรือง)

เลขาธิการ กศน.

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

คำแนะนำ

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา (สค21001)

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1	ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย.....	1
เรื่องที่ 1	ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศ ในทวีปเอเชีย	3
เรื่องที่ 2	การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ.....	10
เรื่องที่ 3	วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์	20
เรื่องที่ 4	สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทย ที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่างๆ	26
เรื่องที่ 5	ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้อง กับทรัพยากรในประเทศ	33
บทที่ 2	ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย.....	45
เรื่องที่ 1	ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศในทวีปเอเชีย	47
เรื่องที่ 2	เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และประเทศในทวีปเอเชีย.....	67
บทที่ 3	เศรษฐศาสตร์.....	73
เรื่องที่ 1	ความหมายความสำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาค และจุลภาค.....	74
เรื่องที่ 2	ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย	76
เรื่องที่ 3	คุณธรรมในการผลิตและการบริโภค	89
เรื่องที่ 4	กฎหมายและข้อมูลการคุ้มครองผู้บริโภค.....	91
เรื่องที่ 5	ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชีย	95
เรื่องที่ 6	ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	
บทที่ 4	การเมืองการปกครอง.....	
เรื่องที่ 1	การเมืองการปกครองที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ของประเทศไทย.....	
เรื่องที่ 2	เปรียบเทียบรูปแบบทางการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยและระบบอื่นๆ	
แนวเฉลย		
บรรณานุกรม		
คณะผู้จัดทำ		

แนวเจตย

บรรณานุกรม

คณะผู้จัดทำ

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

หนังสือสาระการพัฒนาศักยภาพ รายวิชาสังคมศึกษา (สค21001) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นนักเรียนนอกกระบวนการศึกษาหนังสือสาระการพัฒนาศักยภาพ รายวิชาสังคมศึกษา (สค21001) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผู้เรียนควรปฏิบัติตามนี้

ศึกษาโครงสร้างรายวิชาให้เข้าใจในหัวข้อและสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และขอบข่ายเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ โดยละเอียด

1. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียด และทำกิจกรรมตามที่กำหนด แล้วตรวจสอบกับแนวตอบกิจกรรมตามที่กำหนด ถ้าผู้เรียนตอบผิดควรกลับไปศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหาใหม่ให้เข้าใจ ก่อนที่จะศึกษาเรื่องต่อไป

2. ปฏิบัติกิจกรรมท้ายเรื่องของแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาในเรื่องนั้นๆ อีกครั้ง และการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเนื้อหา แต่ละเรื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปตรวจสอบกับครูและเพื่อนๆ ที่ร่วมเรียนในรายวิชาและระดับเดียวกันได้

3. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 4 บท คือ

บทที่ 1 ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย

บทที่ 2 ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย

บทที่ 3 เศรษฐศาสตร์

บทที่ 4 การเมืองการปกครอง

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา (สค21001)

สาระสำคัญ

การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งของประเทศไทยและทวีปเอเชีย วิวัฒนาการความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้ใช้อย่างเพียงพอในการผลิตและบริโภค การใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครอง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับประเทศในทวีปเอเชีย
- นำเสนอผลการเปรียบเทียบสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองของประเทศในทวีปเอเชีย
- ตระหนักและวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับประเทศในทวีปเอเชียที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย

- เรื่องที่ 1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศในทวีปเอเชีย
- เรื่องที่ 2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ
- เรื่องที่ 3 วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์
- เรื่องที่ 4 สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่างๆ
- เรื่องที่ 5 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรในประเทศ

บทที่ 2 ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย

- เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศในทวีปเอเชีย
- เรื่องที่ 2 เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชีย

บทที่ 3 เศรษฐศาสตร์

เรื่องที่ 1 ความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาคและจุลภาค

เรื่องที่ 2 ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย

เรื่องที่ 3 คุณธรรมในการผลิตและการบริโภค

เรื่องที่ 4 กฎหมายและข้อมูลการคุ้มครองผู้บริโภค

เรื่องที่ 5 ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชีย

เรื่องที่ 6 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทที่ 4 การเมืองการปกครอง

เรื่องที่ 1 การเมืองการปกครองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย

เรื่องที่ 2 รูปแบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยและระบบอื่นๆ

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาสังคมศึกษา สาระการพัฒนาสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรการศึกษานอกระบบและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ ลูกโลก เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม

3. เว็บไซต์

4. หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารทางวิชาการตามห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารีในท้องถิ่น

บทที่ 1 ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย

สาระสำคัญ

ภูมิศาสตร์กายภาพ คือวิชาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งส่วนที่เป็นธรณีภาค อุทกภาค บรรยากาศภาค และชีวภาค ตลอดจน ความสัมพันธ์ทางพื้นที่ (spatial Relation) ของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

การศึกษาภูมิศาสตร์ทางกายภาพทวีปเอเชีย ทำให้สามารถวิเคราะห์เหตุผลประกอบกับการสังเกตพิจารณาสิ่งที่ผันแปรเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคต่างๆ ของทวีปเอเชียได้เป็นอย่างดี การศึกษาภูมิศาสตร์กายภาพแผนใหม่ต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ หรือ หลักเกณฑ์สถิติ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงจากวิชาในแขนงที่เกี่ยวข้องกันมาพิจารณาโดยรอบคอบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศในทวีปเอเชียได้
2. มีความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ สามารถเข้าใจสภาพกายภาพของโลกว่ามีองค์ประกอบ และมีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างไร
3. สามารถอธิบายการใช้และประโยชน์ของเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ได้
4. อธิบายความสัมพันธ์ของสภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่างๆ และสิ่งแวดล้อมได้
5. อธิบายความสัมพันธ์ของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรในประเทศไทยและประเทศในเอเชียได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศในทวีปเอเชีย

- 1.1 ที่ตั้ง และอาณาเขต
- 1.2 ลักษณะภูมิประเทศ
- 1.3 สภาพภูมิอากาศ

เรื่องที่ 2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ

- 2.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของคน

เรื่องที่ 3 วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

3.1 แผนที่

3.2 ลูกโลก

3.3 เข็มทิศ

3.4 รูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม

3.5 เครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาภูมิศาสตร์

เรื่องที่ 4 สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อม

เรื่องที่ 5 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรในประเทศ

5.1 ประเทศไทย

5.2 ประเทศในเอเชีย

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. แบบเรียนรายวิชาสังคมศึกษา สาระการพัฒนาสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ ลูกโลก เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจาก ดาวเทียม

3. เว็บไซต์

...

เรื่องที่ 1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศในทวีปเอเชีย

1.1 ที่ตั้ง และอาณาเขต ทวีปเอเชียเป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก มีพื้นที่ประมาณ 44,648,953 ล้านตารางกิโลเมตร มีดินแดนที่ต่อเนื่องกับทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา แผ่นดินของทวีปยุโรปกับทวีปเอเชีย ที่ต่อเนื่องกันเรียกรวมว่า ยูเรเชีย พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรมีทำเลที่ตั้งตามพิกัดภูมิศาสตร์ คือ จากละติจูด 11 องศาใต้ ถึงละติจูด 77 องศา 41 ลิปดาเหนือ บริเวณแหลมเชลยูสกิน (Chelyuskin) สหพันธรัฐรัสเซีย และจากลองจิจูดที่ 26 องศา 04 ลิปดาตะวันออก บริเวณแหลมบาบา (Baba) ประเทศตุรกี ถึงลองจิจูด 169 องศา 30 ลิปดาตะวันตก ที่บริเวณแหลมเดซเนฟ (Dezhnev) สหพันธรัฐรัสเซีย โดยมีอาณาเขตติดต่อกับดินแดนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ จรดมหาสมุทรอาร์กติก มีแหลมเชลยูสกิน ของสหพันธรัฐรัสเซีย เป็นแผ่นดินอยู่เหนือสุด ที่ละติจูด 77 องศาเหนือ

ทิศใต้ จรดมหาสมุทรอินเดีย มีเกาะโรติ (Roti) ของติมอร์-เลสเต เป็นดินแดนอยู่ใต้ที่สุดที่ละติจูด 11 องศาใต้

ทิศตะวันออก จรดมหาสมุทรแปซิฟิก มีแหลมเดซเนฟ ของสหพันธรัฐรัสเซีย เป็นแผ่นดินอยู่ตะวันออกที่สุด ที่ลองจิจูด 170 องศาตะวันตก

ทิศตะวันตก จรดทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลดำ กับมีทิวเขารูอัลกันดินแดนกับทวีปยุโรป และมีทะเลแดงกับคาบสมุทรไซไน (Sinai) กันดินแดนกับทวีปแอฟริกา มีแหลมบาบาของตุรกีเป็นแผ่นดินอยู่ตะวันตกสุด ที่ลองจิจูด 26 องศาตะวันออก

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ ทวีปเอเชียมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันหลายชนิดในส่วนที่เป็นภาคพื้นทวีป แบ่งออกเป็นเขตต่างๆ ได้ 5 เขต คือ

1) เขตที่ราบต่ำตอนเหนือ เขตที่ราบต่ำตอนเหนือ ได้แก่ ดินแดนที่อยู่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย ในเขตไซบีเรีย ส่วนใหญ่อยู่ในเขตโครงสร้างแบบหินเก่าที่เรียกว่า แองการาชีลด์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบขนาดใหญ่ มีแม่น้ำอือบ แม่น้ำเยนิเซ และแม่น้ำลีนาไหลผ่าน บริเวณนี้มีอาณาเขตกว้างขวางมาก แต่ไม่ค่อยมีผู้คนอาศัยอยู่ ถึงแม้ว่าจะเป็นที่ราบ เพราะเนื่องจากมีภูมิอากาศหนาวเย็นมาก และทำการเพาะปลูกไม่ได้

2) เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ ดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำต่างๆ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ และมักมีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนใหญ่อยู่ทางเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ที่ราบลุ่มฮวงโห ที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ในประเทศจีน ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ ที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา และที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในประเทศปากีสถาน อินเดีย และบังกลาเทศ ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส ที่ราบลุ่มแม่น้ำยูเฟรติส ในประเทศอิรัก ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ในประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง ในประเทศเวียดนาม

ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในประเทศไทย ที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวินตอนล่าง ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดี ในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

แผนที่แสดงภูมิประเทศทวีปเอเชีย

3) เขตเทือกเขาสูง เป็นเขตเทือกเขาหินใหม่ตอนกลาง ประกอบไปด้วยที่ราบสูงและเทือกเขามากมาย เทือกเขาสูงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาที่แยกตัวไปจากจุดรวมที่เรียกว่า ปามิร์นอต หรือภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ปามิร์ดunya แปลว่า หลังคาโลกจากปามิร์นอตมีเทือกเขาสูงๆ ของทวีปเอเชียหลายแนว ซึ่งอาจแยกออกได้ดังนี้

เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาหิมาลัย เทือกเขาอาระกันโยมา และเทือกเขาที่มีแนวต่อเนื่องลงมาทางใต้ มีบางส่วนที่จมหายไปใต้นทะเล และบางส่วนโผล่ขึ้นมาเป็นเกาะในมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ถัดจากเทือกเขาหิมาลัยขึ้นไปทางเหนือ มีเทือกเขาที่แยกไปทางตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาคุนลุน เทือกเขาอัลไตน์ตัก เทือกเขานานซาน และแนวที่แยกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เทือกเขาเทียนชาน เทือกเขาอัลไต เทือกเขาคินแกน เทือกเขาบาโบลนอย เทือกเขาสตาโนวอย และเทือกเขาโกลิมา เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันตก แยกเป็นแนวเหนือและแนวใต้ แนวเหนือ ได้แก่ เทือกเขาฮินดูกูช เทือกเขาเอลบูร์ ส่วนแนวทิศใต้ ได้แก่ เทือกเขาสุไลมาน เทือกเขาซากรอส ซึ่งเมื่อเทือกเขาทั้ง 2 นี้ มาบรรจบกันที่อาร์เมเนียนนอตแล้ว ยังแยกออกอีกเป็น 2 แนวในเขตประเทศตุรกี คือ แนวเหนือเป็นเทือกเขาปอนติก และแนวใต้เป็นเทือกเขาเตารัส

4) **เขตที่ราบสูงตอนกลางทวีป** เขตที่ราบสูงตอนกลางเป็นที่ราบสูงอยู่ระหว่างเทือกเขา หินใหม่ที่สำคัญๆ ได้แก่ ที่ราบสูงทิเบตซึ่งเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่และสูงที่สุดในโลก ที่ราบสูงยูน นาน ทางใต้ของประเทศจีน และที่ราบสูงที่มีลักษณะเหมือนแอ่ง ชื่อ ตากลามากัน ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกเขาเทียนชานกับเทือกเขาคุนลุนแต่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลมาก และมี อากาศแห้งแล้งเป็นเขตทะเลทราย

5) **เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้** เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ ที่ราบสูงขนาดใหญ่ ทางตอนใต้ของทวีปเอเชีย ซึ่งมีความสูงไม่มากเท่ากับที่ราบสูงทาง ตอนกลางของทวีป ที่ราบสูงดังกล่าว ได้แก่ ที่ราบสูงเดคคาน ในประเทศอินเดีย ที่ราบสูงอิหร่าน ใน ประเทศอิหร่านและอัฟกานิสถาน ที่ราบสูงอนาโตเลีย ในประเทศตุรกีและที่ราบสูงอาหรับ ใน ประเทศซาอุดีอาระเบีย

1.3 สภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิศาสตร์และพืชพรรณธรรมชาติในทวีปเอเชีย แบ่งได้ดังนี้

1) **ภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น** เขตภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น อยู่ระหว่างละติจูดที่ 10 องศา เหนือ ถึง 10 องศาใต้ ได้แก่ ภาคใต้ของประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีความ แตกต่างของอุณหภูมิ ระหว่างกลางวันและกลางคืนไม่มากนัก มีปริมาณน้ำฝนมากกว่า 2,000 มิลลิเมตร (80 นิ้ว) ต่อปี และมีฝนตกตลอดปี

พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดงดิบ ซึ่งไม่มีฤดูที่ผลัดใบและมีต้นไม้หนาแน่น ส่วนบริเวณ ปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเลมีพืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าชายหาด

2) **ภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน หรือร้อนชื้นแถบมรสุม** เป็นดินแดนที่อยู่เหนือละติจูด 10 องศาเหนือขึ้นไป มีฤดูแล้งและฤดูฝนสลับกันประมาณปีละเดือน ได้แก่ บริเวณคาบสมุทรอินเดีย และคาบสมุทรอินโดจีน เขตนี้เป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ปริมาณน้ำฝนจะสูงในบริเวณด้าน ดันลม (Winward side) และมีฝนตกน้อยในด้านปลายลม (Leeward side) หรือเรียกว่า เขตเงาฝน (Rain shadow)

พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่ามรสุม หรือป่าไม้ผลัดใบในเขตร้อน พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้ ใบกว้างและเป็นไม้เนื้อแข็งที่มีค่าในทางเศรษฐกิจ หรือป่าเบญจพรรณ เช่น ไม้สัก ไม้จันทน์ ไม้ประดู่ เป็นต้น ป่ามรสุม มีลักษณะเป็นป่าโปร่งมากกว่าป่าไม้ในเขตร้อนชื้น บางแห่งมีไม้ขนาดเล็กขึ้นปก คลุมบริเวณดินชั้นล่าง และบางแห่งเป็นป่าไผ่ หรือหญ้า ปะปนอยู่

3) **ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน** มีลักษณะอากาศคล้ายเขตร้อน มีฤดูแล้งกับฤดูฝน แต่ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า คือ ประมาณ 1,000 - 1,500 มิลลิเมตร (40 - 60 นิ้ว) ต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 21 องศาเซลเซียส (70 องศาฟาเรนไฮต์) อุณหภูมิกลางวันเย็นกว่า กลางวัน ได้แก่ บริเวณตอนกลางของอินเดีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า และคาบสมุทรอินโดจีน

พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าโปร่งแบบเบญจพรรณ ถัดเข้าไปตอนในจะเป็นทุ่งหญ้าสูง ตั้งแต่ 60 - 360 เซนติเมตร (2 - 12 ฟุต) ซึ่งจะงอกงามดีในฤดูฝน แต่แห้งเหี่ยวตายในฤดูหนาว เพราะช่วงนี้อากาศแห้งแล้ง

4) ภูมิอากาศแบบมรสุมเขตอบอุ่น อยู่ในเขตอบอุ่นแต่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมมีฝนตกในฤดูร้อน ฤดูหนาวค่อนข้างหนาว ได้แก่ บริเวณภาคตะวันตกของจีน ภาคใต้ของญี่ปุ่น คาบสมุทรเกาหลี ส่องกง ตอนเหนือของอินเดีย ในสาธารณรัฐประชาชนลาว และตอนเหนือของเวียดนาม

พืชพรรณธรรมชาติเป็นไม้ผลัดใบหรือไม้ผสม มีทั้งไม้ใบใหญ่ที่ผลัดใบและไม้สนที่ไม่ผลัดใบ ในเขตสาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลี ทางใต้ของเขตนี้นับเป็นป่าไม้ผลัดใบ ส่วนทางเหนือมีอากาศหนาวกว่าป่าไม้ผสม และป่าไม้ผลัดใบ เช่น ต้นโอ๊ก เมเปิ้ล ถ้าขึ้นไปทางเหนืออากาศหนาวเย็นจะเป็นป่าสนที่มีใบเขียวตลอดปี

5) ภูมิอากาศแบบอบอุ่นภาคพื้นทวีป ได้แก่ ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลีเหนือ ภาคเหนือของญี่ปุ่น และตะวันออกเฉียงใต้ของไซบีเรีย มีฤดูร้อนที่อากาศร้อน กลางวันยาวกว่ากลางคืน นาน 5 - 6 เดือน เป็นเขตปลูกข้าวโพดได้ดี เพราะมีฝนตกในฤดูร้อน ประมาณ 750 - 1,000 มม. (30 - 40 นิ้ว) ต่อปี ฤดูหนาวอุณหภูมิเฉลี่ยถึง 7 องศาเซลเซียส (18 องศาฟาเรนไฮต์) เป็นเขตที่ความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิมีมาก

พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าผสมระหว่างไม้ผลัดใบและป่าสน ลึกเข้าไปเป็น ทุ่งหญ้าสามารถเพาะปลูกข้าวโพด ข้าวสาลี และเลี้ยงสัตว์พวกโคนมได้ ส่วนแถบชายทะเลมีการทำป่าไม้บ้างเล็กน้อย

6) ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าถึงทะเลทรายแถบอบอุ่น มีอุณหภูมิสูงมากในฤดูร้อนและอุณหภูมิต่ำมากในฤดูหนาว มีฝนตกบ้างในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ได้แก่ ภาคตะวันตกของคาบสมุทรอาหรับ ตอนกลางของประเทศตุรกี ตอนเหนือของภาคกลางของอิหร่าน ในมองโกเลียทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีน

พืชพรรณธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้าสั้น (Steppe) ทุ่งหญ้างดงามกล่าวมีการชลประทานเข้าถึง ใช้เลี้ยงสัตว์และเพาะปลูกข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ฝ้าย ได้ดี

7) ภูมิอากาศแบบทะเลทราย มีความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิกลางวันกับกลางคืนและฤดูร้อนกับฤดูหนาวมาก ได้แก่ ดินแดนที่อยู่ภายในทวีปที่มีเทือกเขาปิดล้อม ทำให้อิทธิพลจากมหาสมุทรเข้าไปไม่ถึง ปริมาณฝนตกน้อยกว่าปีละ 250 มม. (10 นิ้ว) ได้แก่ บริเวณคาบสมุทรอาหรับ ทะเลทรายโกบี ทะเลทรายธารี และที่ราบสูงทิเบต ที่ราบสูงอิหร่าน บริเวณที่มีน้ำและต้นไม้ขึ้นเรียกว่า โอเอซิส (Oasis)

พืชพรรณธรรมชาติเป็นอินทผลัม ตะบองเพชร และไม้ประเภทมีหนาม ชายขอบทะเลทราย ส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้าสลับป่าโปร่ง มีการเลี้ยงสัตว์ประเภทที่เลี้ยงไว้ใช้เนื้อและทำการเพาะปลูกต้องอาศัยการชลประทานช่วย

8) ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน อากาศในฤดูร้อน ร้อนและแห้งแล้ง ในเลบานอน ซีเรีย อิสราเอล และตอนเหนือของอิรัก

พืชพรรณธรรมชาติเป็นไม้ต้นเดี่ยว ไม้พุ่มมีหนาม ต้นไม้เปลือกหนาที่ทนต่อความแห้งแล้งในฤดูร้อนได้ดี พืชที่เพาะปลูก ได้แก่ ส้ม องุ่น และมะกอก

9) ภูมิอากาศแบบไทกา (กึ่งขั้วโลก) มีฤดูหนาวยาวนานและหนาวจัด ฤดูร้อนสั้น มีน้ำค้างแข็งได้ตลอดเวลา และฝนตกในรูปของหิมะ ได้แก่ ดินแดนทางภาคเหนือของทวีปบริเวณไซบีเรีย พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าสน เป็นแนวยาวทางเหนือของทวีป ที่เรียกว่าไทกา (Taiga) หรือป่าสนของไซบีเรีย

10) ภูมิอากาศแบบทุนดรา (ขั้วโลก) เขตนี้มีฤดูหนาวยาวนานมาก อากาศหนาวจัด มีหิมะปกคลุมตลอดปี ไม่มีฤดูร้อน

พืชพรรณธรรมชาติเป็นพวกตะไคร่น้ำ และมอสส์

11) ภูมิอากาศแบบที่สูง ในเขตที่สูงอุณหภูมิจะลดลงตามระดับความสูงในอัตราความสูงเฉลี่ยประมาณ 1 องศาเซลเซียสต่อความสูง 10 เมตร จึงปรากฏว่ายอดเขาสูงบางแห่งแม้จะอยู่ในเขตร้อน ก็มีหิมะปกคลุมทั้งปี หรือเกือบตลอดปี ได้แก่ ที่ราบสูงทิเบต เทือกเขาหิมาลัย เทือกเขาคุนลุน และเทือกเขาเทียนชาน ซึ่งมีความสูงประมาณ 5,000 - 8,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีหิมะปกคลุมและมีอากาศหนาวเย็นแบบขั้วโลก

พืชพรรณธรรมชาติเป็นพวกตะไคร่น้ำ และมอสส์

การแบ่งภูมิภาค

ทวีปเอเชียนอกจากจะเป็นอนุภูมิภาคของทวีปยูเรเชีย ยังอาจแบ่งออกเป็นส่วนย่อยดังนี้

เอเชียเหนือ หมายถึง รัสเซีย เรียกอีกอย่างว่าไซบีเรีย บางครั้งรวมถึงประเทศทางตอนเหนือของเอเชียด้วย เช่น คาซัคสถาน

เอเชียกลาง ประเทศในเอเชียกลาง ได้แก่

- สาธารณรัฐในเอเชียกลาง 5 ประเทศ คือ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และคีร์กีซสถาน

- ประเทศแถบตะวันตกของทะเลสาบแคสเปียน 3 ประเทศ คือ จอร์เจีย อาร์เมเนีย และอาเซอร์ไบจานบางส่วน

เอเชียตะวันออก ประเทศในเอเชียตะวันออก ได้แก่

- เกาหลีเหนือและญี่ปุ่น ในมหาสมุทรแปซิฟิก

- เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้บนคาบสมุทรเกาหลี
- สาธารณรัฐประชาชนจีนและมองโกเลีย

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ประเทศบนคาบสมุทรมาลายู คาบสมุทรอินโดจีน เกาะต่างๆ ในมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย

- ประเทศต่างๆ ในแผ่นดินใหญ่ ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา และเวียดนาม
- ประเทศต่างๆ ในทะเล ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และติมอร์ตะวันออก (ติมอร์ - เลสเต) ประเทศอินโดนีเซียแยกได้เป็น 2 ส่วน โดยมีทะเลจีนใต้คั่นกลาง ทั้งสองส่วนมีทั้งพื้นที่ที่เป็นแผ่นดินใหญ่และเกาะ

เอเชียใต้ เอเชียใต้อาจเรียกอีกอย่างว่าอนุทวีปอินเดีย ประกอบด้วย

- **บนเทือกเขาหิมาลัย** ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน เนปาล ภูฏาน และบังกลาเทศ
- **ในมหาสมุทรอินเดีย** ได้แก่ ศรีลังกาและมัลดีฟส์

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ (หรือเอเชียตะวันตก) ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา มักเรียก อนุภูมิภาคนี้ว่าตะวันออกกลาง บางครั้ง “ตะวันออกกลาง” อาจหมายถึงประเทศในแอฟริกาเหนือ เอเชียตะวันตกเฉียงใต้แบ่งย่อยได้เป็น

- **อะนาโตเลีย (Anatolia)** ซึ่งก็คือเอเชียไมเนอร์ (Asia Minor) เป็นพื้นที่ส่วนที่เป็นเอเชียของตุรกี
- **ประเทศตุรกี 97 % ของตุรกี**
- **ที่เป็นเกาะ** คือ ไซปรัส ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
- **กลุ่มเลแวนต์หรือตะวันออกใกล้** ได้แก่ ซีเรีย อิสราเอล จอร์แดน เลบานอน และอิรัก
- **ในคาบสมุทรอาหรับ** ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน กาตาร์ อومان เยเมน และอาจรวมถึงคูเวต
- **ที่ราบสูงอิหร่าน** ได้แก่ อิหร่านและพื้นที่บางส่วนของประเทศอื่นๆ
- **อัฟกานิสถาน**

...

- [illegible]

- [illegible]

เรื่องที่ 2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ หมายถึง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งส่วนที่เป็นธรณีภาค อุทกภาค บรรยากาศภาคและชีวภาค ตลอดจนความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชีย ส่วนมากเกิดจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติและเกิดผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ รวมทั้งสิ่งก่อสร้าง ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มักจะเกิด มีดังต่อไปนี้

2.1 การเกิดแผ่นดินไหว แผ่นดินไหวเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลก (แนวระหว่างรอยต่อธรณีภาค) ทำให้เกิดการเคลื่อนตัวของชั้นหินขนาดใหญ่เลื่อนเคลื่อนที่หรือแตกหัก และเกิดการโอนถ่ายพลังงานศักย์ ผ่านในชั้นหินที่อยู่ติดกัน พลังงานศักย์นี้อยู่ในรูปคลื่นไหวสะเทือน จุดศูนย์กลางการเกิดแผ่นดินไหว (focus) มักเกิดตามรอยเลื่อน อยู่ในระดับความลึกต่าง ๆ ของผิวโลก ส่วนจุดที่อยู่ในระดับสูงกว่า ณ ตำแหน่งผิวโลก เรียกว่า “จุดเหนือศูนย์กลางแผ่นดินไหว” (epicenter) การสั่นสะเทือนหรือแผ่นดินไหวนี้จะถูกบันทึกด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า ไซส์โมกราฟ

1) สาเหตุการเกิดแผ่นดินไหว

- **แผ่นดินไหวจากธรรมชาติ** เป็นธรณีพิบัติภัยชนิดหนึ่ง ส่วนมากเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของพื้นดิน อันเนื่องมาจากการปลดปล่อยพลังงานที่สะสมไว้ภายในโลกออกมาอย่างฉับพลัน เพื่อปรับสมดุลของเปลือกโลกให้คงที่โดยปกติเกิดจากการเคลื่อนไหวของรอยเลื่อนภายในชั้นเปลือกโลก ที่อยู่ด้านนอกสุดของโครงสร้างของโลก มีการเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ อยู่เสมอ แผ่นดินไหวจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมากเกินไป ภาวะนี้เกิดขึ้นบ่อยในบริเวณขอบเขตของแผ่นเปลือกโลกที่แบ่งชั้นเปลือกโลกออกเป็นธรณีภาค (lithosphere) เรียกแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นบริเวณขอบเขตของแผ่นเปลือกโลกนี้ว่า แผ่นดินไหวระหว่างแผ่น (interplate earthquake) ซึ่งเกิดได้บ่อยและรุนแรงกว่า แผ่นดินไหวภายในแผ่น (intraplate earthquake)

- **แผ่นดินไหวจากการกระทำของมนุษย์** ซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การทดลองระเบิดปรมาณู การทำเหมือง สร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนใก้รอยเลื่อน การทำงานของเครื่องจักรกล การจราจร เป็นต้น

2) การวัดระดับความรุนแรงของแผ่นดินไหว โดยปกติจะใช้มาตราริกเตอร์ ซึ่งเป็นการวัดขนาดและความสัมพันธ์ของขนาดโดยประมาณกับความสั่นสะเทือนใกล้ศูนย์กลาง

ระดับความรุนแรงของแผ่นดินไหว

1 - 2.9 เล็กน้อย ผู้คนเริ่มรู้สึกถึงการมาของคลื่น มีอาการวิงเวียนเพียงเล็กน้อยในบางคน
 3 - 3.9 เล็กน้อย ผู้คนที่อยู่ในอาคารรู้สึกเหมือนมีอะไรมาเขย่าอาคารให้สั่นสะเทือน
 4 - 4.9 ปานกลาง ผู้ที่อาศัยอยู่ทั้งภายในอาคารและนอกอาคาร รู้สึกถึงการสั่นสะเทือน วัตถุห้อยแขวนแกว่งไกว

5 - 5.9 รุนแรงเป็นบริเวณกว้าง เครื่องเรือน และวัตถุมีการเคลื่อนที่

6.69 รุนแรงมาก อาคารเริ่มเสียหาย พังทลาย

7.0 ขึ้นไป เกิดการสั่นสะเทือนอย่างมากมาย ส่งผลทำให้อาคารและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เสียหายอย่างรุนแรง แผ่นดินแยก วัตถุบนพื้นถูกเหวี่ยงกระเด็น

3) ข้อปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาภัยจากแผ่นดินไหว

ก่อนเกิดแผ่นดินไหว

1. เตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น ถ่านไฟฉาย ไฟฉาย อุปกรณ์ดับเพลิง น้ำ อาหารแห้ง ไว้ใช้ในกรณีไฟฟ้าดับหรือกรณีฉุกเฉินอื่นๆ

2. จัดหาเครื่องรับวิทยุที่ใช้ถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่สำหรับเปิดฟังข่าวสาร ถ้าเตือน คำแนะนำและสถานการณ์ต่างๆ

3. เตรียมอุปกรณ์นิรภัย สำหรับการช่วยชีวิต

4. เตรียมยารักษาโรค และเวชภัณฑ์ให้พร้อมที่จะใช้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

5. จัดให้มีการศึกษาถึงการปฐมพยาบาล เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หรืออันตรายให้พ้นจันอันตรายก่อนที่จะถึงมือแพทย์

6. จัดตำแหน่งของวาล์ว เปิด-ปิดน้ำ ตำแหน่งของสะพานไฟฟ้า เพื่อตัดตอนการส่งน้ำ และไฟฟ้า

7. ยึดเครื่องเรือน เครื่องใช้ไม้สอย ภายในบ้าน ที่ทำงาน และในสถานศึกษา ให้มั่นคง แน่นหนา ไม่โยกเยกโคลงเคลงเพื่อไม่ให้ ไปทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

8. ไม่ควรวางสิ่งของที่มีน้ำหนักมากๆ ไว้ในที่สูง เพราะอาจร่วงหล่นมาทำความเสียหายหรือเป็นอันตรายได้

9. เตรียมการอพยพเคลื่อนย้าย หากถึงเวลาที่จะต้องอพยพ

10. วางแผนป้องกันภัยสำหรับครอบครัว ที่ทำงานและสถานที่ศึกษา มีการชี้แจงบทบาทที่สมาชิกแต่ละบุคคลจะต้องปฏิบัติ มีการฝึกซ้อมแผนที่จัดทำไว้ เพื่อเพิ่มลักษณะและความคล่องตัวในการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ขณะเกิดแผ่นดินไหว

1. ตั้งสติ อยู่ในที่ที่แข็งแรงปลอดภัย ห่างจากประตู หน้าต่าง สายไฟฟ้า เป็นต้น
2. ปฏิบัติตามคำแนะนำ ข้อควรปฏิบัติของทางราชการอย่างเคร่งครัด ไม่ตื่นตระหนกจนเกินไป
3. ไม่ควรทำให้เกิดประกายไฟ เพราะหากมีการรั่วซึมของแก๊สหรือวัตถุไวไฟ อาจเกิดภัยพิบัติจากไฟไหม้ ไฟลวก ช้ำช้อนกับแผ่นดินไหวเพิ่มขึ้นอีก
4. เปิดวิทยุรับฟังสถานการณ์ คำแนะนำ คำเตือนต่างๆ จากทางราชการอย่างต่อเนื่อง
5. ไม่ควรใช้ลิฟต์ เพราะหากไฟฟ้าดับอาจมีอันตรายจากการติดอยู่ภายในลิฟต์
6. มุดเข้าไปนอนใต้เตียงหรือตั่ง อย่าอยู่ใต้คานหรือที่ที่มีน้ำหนักมาก
7. อยู่ใต้โต๊ะที่แข็งแรง เพื่อป้องกันอันตรายจากสิ่งปรักหักพังร่วงหล่นลงมา
8. อยู่ห่างจากสิ่งที่ไม่มั่นคงแข็งแรง
9. ให้รีบออกจากอาคารเมื่อมีการสั่งการจากผู้ที่ควบคุมแผนป้องกันภัยหรือผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้
10. หากอยู่ในรถ ให้หยุดรถจนกว่าแผ่นดินจะหยุดไหวหรือสั่นสะเทือน หลังเกิดแผ่นดินไหว
11. ตรวจเช็กการบาดเจ็บ และทำการปฐมพยาบาลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลโดยด่วน เพื่อให้แพทย์ได้ทำการรักษาต่อไป
12. ตรวจเช็คระบบน้ำ ไฟฟ้า หากมีการรั่วซึมหรือชำรุดเสียหาย ให้ปิดวาล์ว เพื่อป้องกัน น้ำท่วมเอ่อ ยกสะพานไฟฟ้า เพื่อป้องกันไฟฟ้ารั่ว ไฟฟ้าดูด หรือไฟฟ้าช็อต
13. ตรวจเช็คระบบแก๊ส โดยวิธีการดมกลิ่นเท่านั้น หากพบว่าการรั่วซึมของแก๊ส (มีกลิ่น) ให้เปิดประตูหน้าต่าง แล้วออกจากอาคารแจ้งเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนผู้ที่รับผิดชอบได้ทราบในโอกาสต่อไป
14. ไม่ใช่โทรศัพท์โดยไม่จำเป็น
15. อย่าคนน้ำล้างส้วม จนกว่าจะมีการตรวจเช็คระบบท่อเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพราะอาจเกิดการแตกหักของท่อในส้วม ทำให้น้ำท่วมเอ่อหรือส่งกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์
16. ออกจากอาคารที่ชำรุดโดยด่วน เพราะอาจเกิดการพังทลายลงมา
17. สวมรองเท้ายางเพื่อป้องกันสิ่งปรักหักพัง เศษแก้ว เศษกระเบื้อง
18. รวมพล ณ ที่หมายที่ได้ตกลงนัดหมายกันไว้ และตรวจนับจำนวนสมาชิกว่าอยู่ครบหรือไม่
19. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปปฏิบัติงานในบริเวณที่ได้รับความสะดวก และผู้ไม่มีหน้าที่หรือไม่เกี่ยวข้องไม่ควรเข้าไปในบริเวณนั้น ๆ หากไม่ได้รับการอนุญาต

20. อย่าออกจากชายฝั่ง เพราะอาจเกิดคลื่นได้นำน้ำซัดฝั่งได้ แม้ว่าการสั่นสะเทือนของแผ่นดินจะสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม

ผลกระทบต่อประชากรที่เกิดจากแผ่นดินไหว

จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งร้ายแรงที่สุดในทวีปเอเชีย ในมณฑลเสฉวน ประเทศจีน เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 มีความรุนแรงอยู่ที่ขนาด 7.9 ริคเตอร์ ที่ความลึก : 19 กิโลเมตร โดยจุดศูนย์กลางการสั่นอยู่ที่ เขตเหวินจวน มณฑลเสฉวน ทางตะวันตกเฉียงเหนือ ของนครเฉิงตู 90 กิโลเมตร แผ่นดินไหวครั้งนี้สร้างความเสียหายให้กับประเทศจีนอย่างมหาศาล ทั้งชีวิตประชาชน อาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง โดยมีผู้เสียชีวิต 68,516 คน บาดเจ็บ 365,399 คน และสูญหาย 19,350 คน (ตัวเลขอย่างเป็นทางการ วันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2551)

นอกจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว แผ่นดินไหวก็ยังสามารถรู้สึกได้ในประเทศเพื่อนบ้านของจีน อาทิเช่น ประเทศไทย ประเทศบังกลาเทศ ประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถาน

แม้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวไม่สามารถป้องกันได้ แต่เราควรเรียนรู้ข้อปฏิบัติในการป้องกันทั้งก่อนการเกิดแผ่นดินไหว และขณะเกิดแผ่นดินไหว เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดกับชีวิต

2.2 การเกิดพายุ พายุ คือ สภาพบรรยากาศที่ถูกรบกวนแบบใด ๆ ก็ตาม โดยเฉพาะที่มีผลกระทบต่อพื้นผิวโลก และบ่งบอกถึงสภาพอากาศที่รุนแรง เมื่อพูดถึงความรุนแรงของพายุ จะกล่าวถึงความเร็วที่ศูนย์กลาง ซึ่งอาจสูงถึง 400 กม./ชม. ความเร็วของการเคลื่อนตัว ทิศทางการเคลื่อนตัวของพายุและขนาดความกว้างหรือเส้นผ่าศูนย์กลางของตัวพายุ ซึ่งบ่งบอกถึงอาณาบริเวณที่จะได้รับความเสียหายว่า ครอบคลุมเท่าใด ความรุนแรงของพายุจะมีหน่วยวัดความรุนแรงคล้ายหน่วยริกเตอร์ของการวัดความรุนแรงแผ่นดินไหว มักจะมีความเร็วเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ประเภทของพายุ พายุแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1) **พายุฝนฟ้าคะนอง** มีลักษณะเป็นลมพัดย้อนไปมา หรือพัดเคลื่อนตัวไปในทิศทางเดียวกัน อาจเกิดจากพายุที่อ่อนตัวและลดความรุนแรงของลมลง หรือเกิดจากหย่อมความกดอากาศต่ำร่องความกดอากาศต่ำ อาจไม่มีทิศทางที่แน่นอน หากสภาพการณ์แวดล้อมต่างๆ ของการเกิดฝนเหมาะสมก็จะเกิดฝนตก มีลมพัด

2) **พายุหมุนเขตร้อนต่างๆ** เช่น เฮอริเคน ไต้ฝุ่น และไซโคลน ซึ่งล้วนเป็นพายุหมุนขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน และจะเกิดขึ้นหรือเริ่มต้นก่อตัวในทะเล หากเกิดเหนือเส้นศูนย์สูตร จะมีทิศทางการหมุนทวนเข็มนาฬิกา และหากเกิดใต้เส้นศูนย์สูตรจะหมุนตามเข็มนาฬิกา โดยมีชื่อต่างกันตามสถานที่เกิด กล่าวคือ

พายุเฮอริเคน (hurricane) เป็นชื่อเรียกพายุหมุนที่เกิดบริเวณทิศตะวันตกของมหาสมุทรแอตแลนติก เช่น บริเวณฟลอริดา สหรัฐอเมริกา อ่าวเม็กซิโก ทะเลแคริบเบียน เป็นต้น รวมทั้งมหาสมุทรแปซิฟิกบริเวณชายฝั่งประเทศเม็กซิโก

พายุไต้ฝุ่น (typhoon) เป็นชื่อพายุหมุนที่เกิดทางทิศตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ เช่น บริเวณทะเลจีนใต้ อ่าวไทย อ่าวตังเกี๋ย ประเทศญี่ปุ่น

พายุไซโคลน (cyclone) เป็นชื่อพายุหมุนที่เกิดในมหาสมุทรอินเดียเหนือ เช่น บริเวณอ่าวเบงกอล ทะเลอาหรับ เป็นต้น แต่ถ้าพายุนี้เกิดบริเวณทะเลติมอร์และทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศออสเตรเลีย จะเรียกว่า พายุวิลลี-วิลลี (willy-willy)

พายุโซนร้อน (tropical storm) เกิดขึ้นเมื่อพายุเขตร้อนขนาดใหญ่อ่อนกำลังลงขณะเคลื่อนตัวในทะเล และความเร็วที่จุดศูนย์กลางลดลงเมื่อเคลื่อนเข้าหาฝั่งมีความเร็วลม 62 - 117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

พายุดีเปรสชัน (depression) เกิดขึ้นเมื่อความเร็วลดลงจากพายุโซนร้อน ซึ่งก่อให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองธรรมดาหรือฝนตกหนัก มีความเร็วลมน้อยกว่า 61 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

3) พายุทอร์นาโด (tornado) เป็นชื่อเรียกพายุหมุนที่เกิดในทวีปอเมริกา มีขนาดเนื้อที่เล็กหรือเส้นผ่าศูนย์กลางน้อย แต่หมุนด้วยความเร็วสูง หรือความเร็วที่จุดศูนย์กลางสูงมากกว่าพายุหมุนอื่น ๆ ก่อความเสียหายได้รุนแรงในบริเวณที่พัดผ่าน เกิดได้ทั้งบนบกและในทะเล หากเกิดในทะเล จะเรียกว่า นาคเล่นน้ำ (water spout) บางครั้งอาจเกิดจากกลุ่มเมฆบนท้องฟ้า แต่หมุนตัวขึ้นลงมาจากท้องฟ้าไม่ถึงพื้นดิน มีรูปร่างเหมือนงวงช้าง จึงเรียกกันว่า ลมงวง

ความเร็วของพายุ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1) ระดับที่ 1 มีความเร็วลม 119 - 153 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำลายล้างเล็กน้อย ไม่ส่งผลต่อสิ่งปลูกสร้าง มีน้ำท่วมขังตามชายฝั่ง

2) ระดับที่ 2 มีความเร็วลม 154 - 177 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำลายล้างเล็กน้อย ทำให้หลังคา ประตู หน้าต่างบ้านเรือนเสียหายบ้าง ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง

3) ระดับที่ 3 มีความเร็วลม 178 - 209 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำลายล้างปานกลาง ทำลายโครงสร้างที่อยู่อาศัยขนาดเล็ก น้ำท่วมขังถึงพื้นบ้านชั้นล่าง

4) ระดับที่ 4 มีความเร็วลม 210 - 249 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำลายล้างสูง หลังคาบ้านเรือนบางแห่งถูกทำลาย น้ำท่วมเข้ามาถึงพื้นบ้าน

5) ระดับที่ 5 มีความเร็วลมมากกว่า 250 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะทำลายล้างสูงมาก หลังคาบ้านเรือน ดิกละอาคารต่าง ๆ ถูกทำลาย พังทลาย น้ำท่วมขังปริมาณมาก ถึงขั้นทำลายทรัพย์สินในบ้าน อาจต้องประกาศอพยพประชาชน

ลำดับชั้นการเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง

1) **ระยะเจริญเติบโต** โดยเริ่มจากการที่อากาศร้อนลอยตัวขึ้นสู่บรรยากาศ พร้อมกับการมีแรงมากระทำ หรือผลักดันให้มวลอากาศยกตัวขึ้นไปสู่ความสูงระดับหนึ่ง โดยมวลอากาศจะเย็นลงเมื่อลอยสูงขึ้น และเริ่มที่จะเคลื่อนตัวเป็นละอองน้ำเล็ก ๆ เป็นการก่อตัวของเมฆคิวมูลัส ในขณะที่ความร้อนแฝงจากการกลั่นตัวของไอน้ำจะช่วยให้อัตราการลอยตัวของกระแสอากาศภายในก้อนเมฆเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้ขนาดของเมฆคิวมูลัสมีขนาดใหญ่ขึ้น และยอดเมฆสูงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนเคลื่อนที่ขึ้นถึงระดับบนสุดแล้ว (จุดอิ่มตัว) จนพัฒนามาเป็นเมฆคิวมูโลนิมบัส กระแสอากาศบางส่วนก็จะเริ่มเคลื่อนที่ลง และจะเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นกระแสอากาศที่เคลื่อนที่ลงอย่างเดียว

2) **ระยะเจริญเติบโตเต็มที่** เป็นช่วงที่กระแสอากาศมีทั้งไหลขึ้นและไหลลงปริมาณความร้อนแฝงที่เกิดขึ้นจากการกลั่นตัวลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่หยาดน้ำฟ้าที่ตกลงมามีอุณหภูมิต่ำ ช่วยทำให้อุณหภูมิของกลุ่มอากาศเย็นกว่าอากาศแวดล้อม ดังนั้นอัตราการเคลื่อนที่ลงของกระแสอากาศจะมีค่าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ กระแสอากาศที่เคลื่อนที่ลงมา จะแผ่ขยายตัวออกด้านข้าง ก่อให้เกิดลมกระโชกรุนแรง อุณหภูมิจะลดลงทันทีทันใด และความกดอากาศจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและยาวนาน แผ่ออกไปไกลถึง 60 กิโลเมตรได้ โดยเฉพาะส่วนที่อยู่ด้านหน้าของทิศทาง การเคลื่อนที่ของพายุฝนฟ้าคะนอง พร้อมกันนั้นการที่กระแสอากาศเคลื่อนที่ขึ้น และเคลื่อนที่ลงจะก่อให้เกิดลมเชียร์รุนแรงและเกิดอากาศปั่นป่วนโดยรอบ

3) **ระยะสลายตัว** เป็นระยะที่พายุฝนฟ้าคะนองมีกระแสอากาศเคลื่อนที่ลงเพียงอย่างเดียว หยาดน้ำฝนตกลงมาอย่างรวดเร็วและหมดไป พร้อมๆ กับกระแสอากาศที่ไหลลงก็จะเบาบางลง

การหลบเลี่ยงอันตรายจากพายุฝนฟ้าคะนอง เนื่องจากพายุฝนฟ้าคะนองสามารถ ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ได้ จึงควรหลบเลี่ยงจากสาเหตุดังกล่าว คือ

1) **ในขณะที่ปรากฏพายุฝนฟ้าคะนอง** หากอยู่ใกล้อาคารหรือบ้านเรือนที่แข็งแรงและปลอดภัยจากน้ำท่วม ควรอยู่แต่ภายในอาคารจนกว่าพายุฝนฟ้าคะนองจะยุติลง ซึ่งใช้เวลาไม่นานนัก การอยู่ในรถยนต์จะเป็นวิธีการที่ปลอดภัยวิธีหนึ่ง แต่ควรจอดรถให้อยู่ห่างไกลจากบริเวณที่น้ำอาจท่วมได้ อยู่ห่างจากบริเวณที่เป็นน้ำ ขึ้นจากเรือ ออกจากชายหาดเมื่อปรากฏพายุฝนฟ้าคะนอง เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากน้ำท่วมและฟ้าผ่า

2) **ในกรณีที่อยู่ในป่า ในทุ่งราบ หรือในที่โล่ง** ควรคุกเข่าและโน้มตัวไปข้างหน้า แต่ไม่ควรนอนราบกับพื้น เนื่องจากพื้นเปียกเป็นสื่อไฟฟ้า และไม่ควรอยู่ในที่ต่ำ ซึ่งอาจเกิดน้ำท่วมฉับพลันได้ ไม่ควรอยู่ในที่โดดเดี่ยวหรืออยู่สูงกว่าสภาพสิ่งแวดล้อม

3) **ออกห่างจากวัตถุที่เป็นสื่อไฟฟ้าทุกชนิด** เช่น ลวด โลหะ ท่อน้ำ แนวรั้วบ้าน รถแทรกเตอร์ จักรยานยนต์ เครื่องมืออุปกรณ์ทำสวนทุกชนิด รางรถไฟ ต้นไม้สูง ต้นไม้โดดเดี่ยวในที่

แจ้ง ไม่ควรใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น โทรทัศน์ ฯลฯ และควรหลีกเลี่ยงใช้โทรศัพท์ชั่วคราว นอกจากกรณีฉุกเฉิน ไม่ควรใส่เครื่องประดับโลหะ เช่น ทองเหลือง ทองแดง ฯลฯ ในที่แจ้งหรือถั่ววัตถุโลหะ เช่น รั้ว ฯลฯ ในขณะที่ปรากฏพายุฝนฟ้าคะนอง นอกจากนี้ควรดูแลสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง และปลอดภัยอยู่เสมอโดยเฉพาะสิ่งของที่อาจจะหักโค่นได้ เช่น หลังคาบ้าน ต้นไม้ ป้ายโฆษณา เสาไฟฟ้า ฯลฯ

ผลกระทบต่อประชากรที่เกิดจากพายุ

จากกรณีการเกิดพายุไซโคลน “นาร์กิส” (Nargis) ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ถือเป็นข่าวใหญ่ที่ทั่วโลกให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะมหันตภัยครั้งนี้ ได้คร่าชีวิตชาวพม่าไปนับหมื่นคน สูญหายอีกหลายหมื่นชีวิต บ้านเรือน ทรัพย์สิน และสาธารณูปโภคต่างๆ เสียหายยับเยิน

“นาร์กิส” เป็นชื่อเรียกของพายุหมุนเขตร้อน มีผลพวงมาจากการเกิดภาวะโลกร้อน มีความเร็วลม 190 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พายุ “นาร์กิส” เริ่มก่อตัว เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2551 ในอ่าวเบงกอล ตอนกลางและพัดเข้าบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิระวดี ที่นครย่างกุ้งและบาสเซน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ในเช้าวันที่ 3 พฤษภาคม 2551

ความรุนแรงของไซโคลน “นาร์กิส” จัดอยู่ในความรุนแรงระดับ 3 คือ ทำลายล้างปานกลาง ทำลายโครงสร้างที่อยู่อาศัยขนาดเล็ก น้ำท่วมขังถึงพื้นบ้านชั้นล่างพัดหลังคาบ้านเรือนปลิวว่อน ต้นไม้และเสาไฟฟ้าหักโค่น ไฟฟ้าดับทั่วเมือง ในขณะที่ทางภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทยก็เจอทางเลขอิทธิพล “นาร์กิส” เล็กน้อย ซึ่งทำให้หลายจังหวัดเกิดฝนตกชุก มีน้ำท่วมขัง

พิบัติภัยธรรมชาติไม่มีทางเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะประเทศไหนหรือแผ่นดินใด แต่มีวิธีป้องกันที่ดีที่สุด คือ รัฐบาลต้องมีหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ early warning คือ เตือนประชาชนคนของตนแต่แรก ด้วยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทันการณ์ จากนั้นก็ต้องรีบดำเนินการต่างๆ อย่างเหมาะสม เช่น ย้ายผู้คนให้ไปอยู่ในที่ปลอดภัย ทั้งนี้ นับเป็นโชคดีของประเทศไทยที่เมื่อ นาร์กิส มาถึงบ้านเราก็ดลความแรงลง คงมีแค่ฝนเป็นส่วนใหญ่ แม้จะทำความเสียหายแก่พืชไร่ของเกษตรกรไม่น้อยแต่ก็เพิ่มปริมาณน้ำในเขื่อนสำคัญๆ แต่อย่างไรก็ตามผลพวงภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นทั้งหมด มาจาก “ภาวะโลกร้อน” ซึ่งก็เกิดจากฝีมือมนุษย์ทั้งสิ้น

ภาพหลังสึนามิ

2.3 การเกิดคลื่นสึนามิ คลื่นสึนามิ (tsunami) คือ คลื่นในทะเล หรือคลื่นยักษ์ใต้น้ำ จะเกิดหลังจากการสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม การระเบิดหรือการปะทุของภูเขาไฟที่พื้นท้องสมุทรอย่างรุนแรง ทำให้เกิดรอยแยก น้ำทะเลจะถูกดูดเข้าไปในรอยแยกนี้ ทำให้เกิดภาวะน้ำลดลงอย่างรวดเร็ว จากนั้นแรงอัดใต้เปลือกโลกจะดันน้ำทะเลขึ้นมาก่อพลังคลื่นมหาศาล คลื่นสึนามิอาจจะเคลื่อนที่ข้ามมหาสมุทร ซึ่งห่างจากจุดที่เกิดเป็นพันๆ กิโลเมตร โดยไม่มีลักษณะผิดปกติ เพราะมีความสูงเพียง 30 เซนติเมตร เคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 600 - 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่เมื่อเคลื่อนตัว เข้ามาในเขตน้ำตื้น จะเกิดแรงดันระดับน้ำให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแรงปะทะอย่างมหาศาลกลายเป็นคลื่นยักษ์ที่มีความสูง 15 - 30 เมตร

สึนามิ ส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกใต้ทะเลอย่างฉับพลัน อาจจะเป็นการเกิดแผ่นดินถล่มยุบตัวลง หรือเปลือกโลกถูกดันขึ้นหรือยุบตัวลง ทำให้มีน้ำทะเลปริมาตรมหาศาลถูกดันขึ้นหรือทรุดตัวลงอย่างฉับพลัน พลังงานจำนวนมหาศาลก็ถ่ายเทไปให้เกิดการเคลื่อนตัวของน้ำทะเลเป็นคลื่นสึนามิที่เหนือทะเลลึก จะดูไม่ต่างไปจากคลื่นทั่วๆ ไปเลย จึงไม่สามารถสังเกตได้ด้วยวิธีปกติ แม้แต่คนบนเรือเหนือทะเลลึกที่คลื่นสึนามิเคลื่อนผ่านได้ท้องเรือไป ก็จะไม่รู้สึกอะไร เพราะเหนือทะเลลึก คลื่นนี้สูงจากระดับน้ำทะเลปกติเพียงไม่กี่ฟุตเท่านั้น จึงไม่สามารถแม้แต่จะบอกได้ด้วยภาพถ่ายจากเครื่องบิน หรือยานอวกาศ

นอกจากนี้แล้ว สึนามิ ยังเกิดได้จากการเกิดแผ่นดินถล่มใต้ทะเล หรือไกล์ฟิงที่ทำให้มวลของดินและหินไปเคลื่อนย้ายแทนที่มวลน้ำทะเล หรือภูเขาไฟระเบิดไกล์ทะเล ส่งผลให้เกิดการโยนสาด

ดินหินลงน้ำ จนเกิดเป็นคลื่นสึนามิได้ ดังเช่น การระเบิดของภูเขาไฟกระกะตัว ในปี ค.ศ. 1883 ซึ่งส่งคลื่นสึนามิ ออกไปทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สินของผู้นอนในเอเชีย มีจำนวนผู้ตายถึงประมาณ 36,000 ชีวิต

คลื่นสึนามิกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเกิดคลื่นสึนามิกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในหลาย ๆ ด้าน เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งในช่วงเวลาอันสั้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำบางประเภท ปะการังถูกทำลาย ประชาชนขาดที่อยู่อาศัย ไร้ทรัพย์สินสิ้นเนื้อประดาตัว กระทบต่ออาชีพไม่ว่าจะเป็นชาวประมง อาชีพที่เกี่ยวกับการบริการด้านท่องเที่ยว สิ่งปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนเสียหาย ฯลฯ

ผลกระทบต่อประชากรที่เกิดจากคลื่นสึนามิ

จากกรณีการเกิดคลื่นสึนามิ ในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลา 0:58:50 น. (UT) หรือเวลา 7:58:50 น. ตามเวลาในประเทศไทย ได้เกิดแผ่นดินไหวขนาด 8.9 ตามมาตราริกเตอร์ ที่นอกชายฝั่งตะวันตกทางตอนเหนือของเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย จุดศูนย์กลางอยู่ลึก 10 กม. ห่างจากเมืองบันดาเอเช่ ประมาณ 250 กม. และห่างจากกรุงเทพฯ 1,260 กม. แผ่นดินไหวนี้เป็นแผ่นดินไหวที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 5 นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 และใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่แผ่นดินไหวอลาสก้าในปี ค.ศ. 1964 เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการสันสะเทือนรับรู้ได้ในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย แรงคลื่นสูงประมาณ 6 เมตร ได้ถาโถมตามแนวชายฝั่งสร้างความเสียหายในวงกว้าง ทำให้เกิดผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ในประเทศอินเดีย ศรีลังกา มาเลเซีย และจังหวัดท่องเที่ยวทางใต้ของประเทศไทย มีผู้เสียชีวิตนับร้อยและมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมากในจังหวัดภูเก็ต พังงา ตรัง และกระบี่

...

กิจกรรมที่ 1.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ

1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าการเกิดแผ่นดินไหวอย่างรุนแรง จะส่งผลกระทบต่อประชากรและสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) ให้บอกความแตกต่างและผลกระทบที่เกิดต่อประชากรและสิ่งแวดล้อมของพายุฝนฟ้าคะนอง พายุหมุนเขตร้อน และพายุทอร์นาโด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) คลื่นสึนามิกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมายหลายอย่าง ในความคิดเห็นของผู้เรียน ผลกระทบด้านใดที่เสียหายมากที่สุด พร้อมให้เหตุผลประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 3 วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตรวจสอบและบันทึกข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ เครื่องมือภูมิศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ แผนที่ ลูกโลก เข็มทิศ รูปถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายจากดาวเทียม และเครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาภูมิศาสตร์ ฯลฯ

3.1 แผนที่ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงลักษณะที่ตั้งของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวโลก ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยการย่อส่วนให้มีขนาดเล็กลงตามที่ต้องการ พร้อมทั้งใช้เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์แสดงลักษณะแทนสิ่งต่างๆ ลงในวัสดุพื้นแบนราบ

ความสำคัญของแผนที่ แผนที่เป็นการรวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ ตามชนิดของแผนที่ จึงสามารถใช้ประโยชน์จากแผนที่ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเห็นพื้นที่จริง แผนที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถรู้สิ่งที่ปรากฏอยู่บนพื้นโลกได้อย่างกว้างไกล ถูกต้องและประหยัด

ประโยชน์ของแผนที่ แผนที่มิประโยชน์ต้องงานหลายๆ ด้าน คือ

1. ด้านการเมืองการปกครอง เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ให้คงอยู่จำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์การเมือง หรือที่เรียกกันว่า “ภูมิรัฐศาสตร์” และเครื่องมือที่สำคัญของนักภูมิรัฐศาสตร์ก็คือ แผนที่ เพื่อใช้ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และนำมาวางแผนดำเนินการเตรียมรับหรือแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. ด้านการทหาร ในการพิจารณาวางแผนทางยุทธศาสตร์ของทหาร จำเป็นต้องหาข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ และตำแหน่งทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องแน่นอนเกี่ยวกับระยะทาง ความสูง เส้นทาง ลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญ

3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอยู่ของประชาชนภายในชาติ การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาคที่ผ่านมา แผนที่เป็นสิ่งแรกที่ต้องผลิตขึ้นมาเพื่อการใช้งานในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ต้องอาศัยแผนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบทำเลที่ตั้งสภาพทางกายภาพแหล่งทรัพยากร

4. ด้านสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ที่เห็นชัดคือสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยแผนที่เป็นสำคัญ และอาจช่วยให้การดำเนินการวางแผนพัฒนาสังคมเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง

5. **ด้านการเรียนการสอน** แผนที่เป็นตัวส่งเสริมกระตุ้นความสนใจ และก่อให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น ใช้เป็นแหล่งข้อมูลทั้งทางด้านกายภาพ ภูมิภาค วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สถิติและการกระจายของสิ่งต่างๆ รวมทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และปรากฏการณ์ต่างๆ ใช้เป็นเครื่องช่วยแสดงภาพรวมของพื้นที่หรือของภูมิภาค อันจะนำไปศึกษาสถานการณ์และวิเคราะห์ความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ของพื้นที่

6. **ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว** แผนที่มีความจำเป็นต่อนักท่องเที่ยวในอันที่จะทำให้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวกในการวางแผนการเดินทางหรือเลือกสถานที่ท่องเที่ยวตามความเหมาะสม

ชนิดของแผนที่ แบ่งตามการใช้งานได้ 3 ชนิด ได้แก่

1. **แผนที่ภูมิประเทศ** เป็นแผนที่ที่แสดงความสูงต่ำของพื้นผิวโลก โดยใช้เส้นชั้นความสูงบอกค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง แผนที่ชนิดนี้เป็นพื้นฐานที่จะนำไปทำข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับแผนที่

2. **แผนที่เฉพาะเรื่อง** เป็นแผนที่ที่แสดงลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ ได้แก่ แผนที่รัฐกิจแสดงเขตการปกครองหรืออาณาเขต แผนที่แสดงอุณหภูมิของอากาศ แผนที่แสดงปริมาณน้ำฝน แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากร แผนที่เศรษฐกิจ แผนที่ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3. เป็นแผนที่ที่รวบรวมเรื่องต่าง ๆ ทั้งลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางด้านประชากร และอื่นๆ ไว้ในเล่มเดียวกัน

องค์ประกอบของแผนที่ที่มีหลายองค์ประกอบ คือ

1. **สัญลักษณ์** คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการแสดงไว้ในแผนที่ เพื่อให้เข้าใจแผนที่ได้ง่ายขึ้น เช่น จุด วงกลม เส้น ฯลฯ

2. **มาตราส่วน** คือ อัตราส่วนระยะห่างในแผนที่กับระยะห่างในภูมิประเทศจริง

3. **ระบบอ้างอิงในแผนที่** ได้แก่ **เส้นขนานละติจูด** และ **เส้นลองจิจูด** (เมริเดียน)

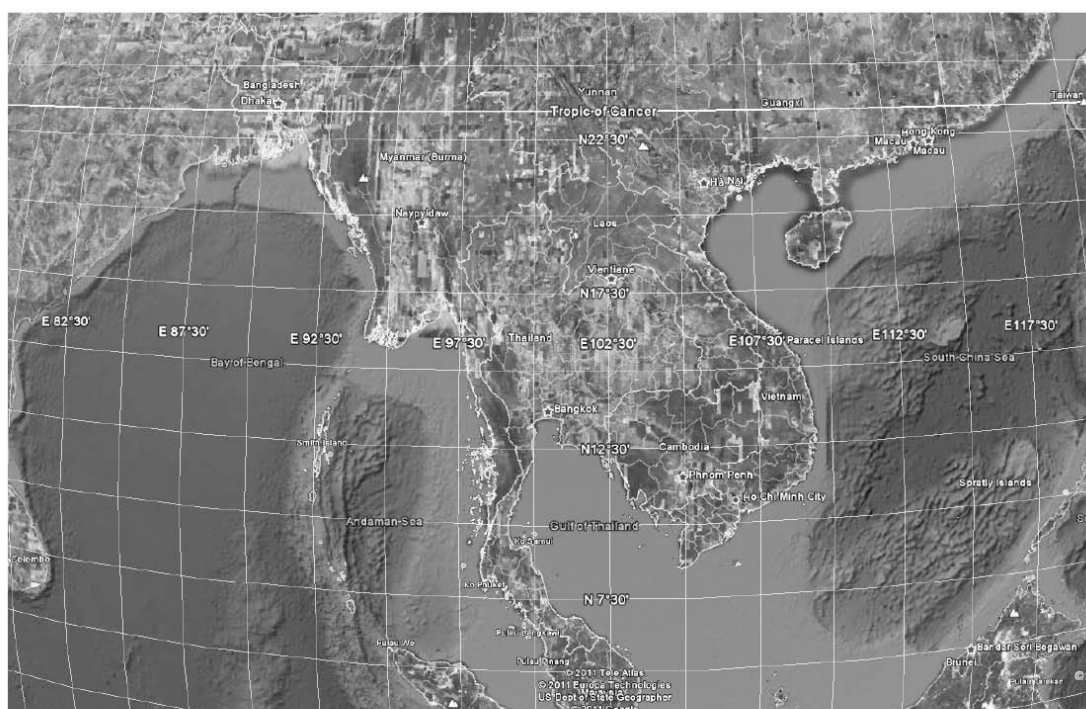
เส้นละติจูด เป็นเส้นสมมติที่ลากไปรอบโลกตามแนวนอนหรือแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก แต่ละเส้นห่างกัน 1 องศา โดยมีเส้น 0 องศา (เส้นศูนย์สูตร) แบ่งกึ่งกลางโลก เส้นที่อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร เรียกเส้นองศาเหนือ เส้นที่อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตร เรียกเส้นองศาใต้ ละติจูดมีทั้งหมด 180 เส้น

เส้นลองจิจูด เป็นเส้นสมมติที่ลากไปรอบโลกในแนวตั้งจากขั้วโลกเหนือไปยัง ขั้วโลกใต้ แต่ละเส้นห่างกัน 1 องศา กำหนดให้เส้นที่ลากผ่านตำบลกรีนิช กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นเส้น 0 องศา (เมริเดียนปฐม) ถ้านับจากเส้นเมริเดียนปฐม ไปทางตะวันออก เรียกเส้นองศาตะวันออก ถ้านับไปทางตะวันตกเรียกเส้นองศาตะวันตก ลองจิจูด มีทั้งหมด 360 เส้น

พิกัดภูมิศาสตร์ เป็นตำแหน่งที่ตั้งของจุดต่างๆ บนพื้นผิวโลก เกิดจากการตัดกันของเส้นขนานละติจูดและเส้นเมริเดียน โดยเส้นสมมติทั้งสองนี้จะตั้งฉากซึ่งกันและกัน

4. ขอบระวาง แผนที่ทุกชนิดควรมีขอบระวาง เพื่อช่วยให้ดูเรียบร้อย และเป็นการกำหนดขอบเขตของแผนที่ด้วย ขอบระวางมักแสดงด้วยเส้นตรงสองเส้นหรือเส้นเดียว

5. ระบบอ้างอิงบนแผนที่ คือระบบที่กำหนดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการคำนวณหาตำแหน่งที่ตั้งและคำนวณหาเวลาของตำแหน่งต่างๆ บนพื้นผิวโลก ซึ่งแยกได้ดังนี้

ภาพแผนที่ทวีปเอเชียระบุเส้นละติจูดและลองจิจูด

การคำนวณหาตำแหน่งที่ตั้ง จะใช้ละติจูดและลองจิจูดเป็นเกณฑ์ วิธีนี้เรียกว่า การพิกัดภูมิศาสตร์

การคำนวณหาเวลา โดยใช้หลักการว่า 1 นาที = 15 องศา และ 4 นาที = 1 องศา หรือ 1 องศา

6. สีที่ใช้ในการเขียนแผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ

สีดำ หมายถึง สิ่งสำคัญทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร วัด สถานที่ราชการ

สีน้ำตาล หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศที่มีความสูง

สีน้ำเงิน หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นน้ำ เช่น ทะเล แม่น้ำ หนองบึง

สีแดง หมายถึง ถนนสายหลัก พื้นที่ย่านชุมชนหนาแน่น และลักษณะภูมิประเทศสำคัญ

สีเขียว พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เช่น ป่า สวน ไร่

3.2 ลูกโลก เป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาค้นคว้าหรือใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ลูกโลกจำลองเป็นการย่อส่วนของโลกมีลักษณะทรงกลม บนผิวของลูกโลกจะมีแผนที่โลก แสดงพื้นดิน พื้นน้ำ สภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งประเทศ เมือง และเส้นพิกัดทางภูมิศาสตร์ เพื่อสามารถบอกตำแหน่งต่างๆ บนพื้นผิวโลกได้ ลูกโลกจำลองสร้างคล้ายลูกโลกจริง แสดงสีแทนลักษณะภูมิประเทศต่างๆ

องค์ประกอบของลูกโลก ได้แก่

เส้นเมริเดียน เป็นเส้นสมมติที่ลากจากขั้วโลกเหนือไปยังขั้วโลกใต้ ซึ่งกำหนดให้มีค่าเป็น 0 องศาที่เมืองกรีนวิช ประเทศอังกฤษ

เส้นขนาน เป็นเส้นสมมติที่ลากไปรอบโลกในแนวนอน ทุกเส้นจะขนานกับ เส้นศูนย์สูตร

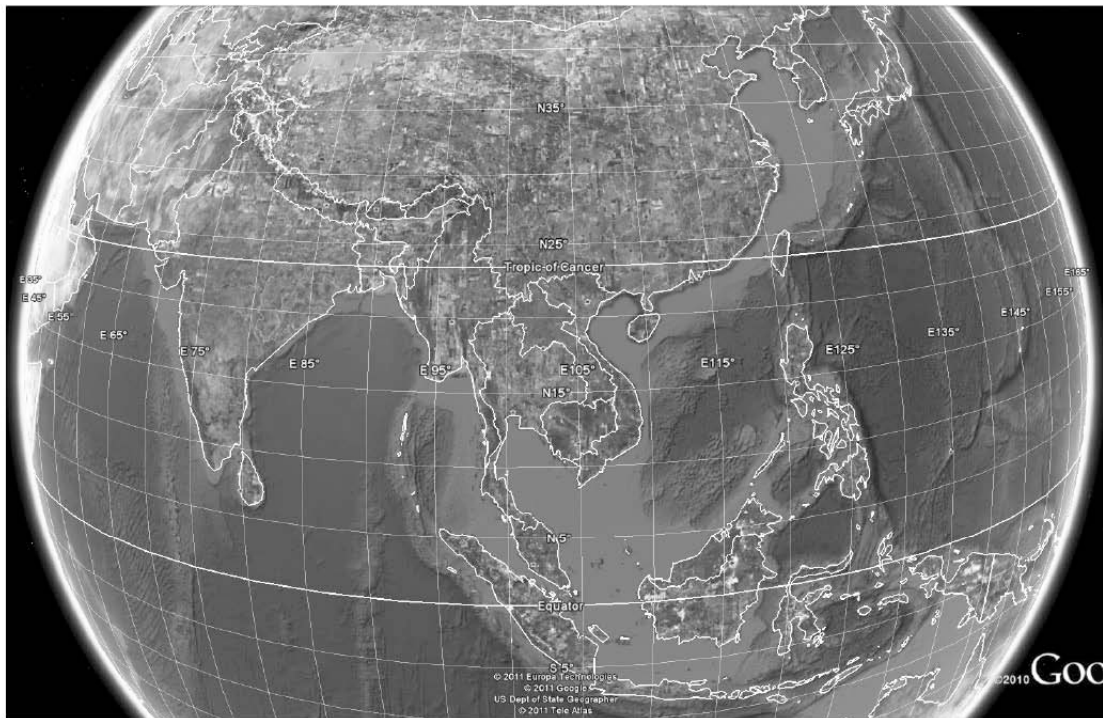
3.3 เข็มทิศ เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการหาทิศทางของจุดหรือวัตถุ โดยมีหน่วยเป็นองศา เปรียบเทียบกับจุดเริ่มต้น อาศัยแรงดึงดูดระหว่างสนามแม่เหล็กขั้วโลกกับเข็มแม่เหล็ก ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เข็มแม่เหล็กจะแกว่งไกวอิสระในแนวนอน เพื่อให้แนวเข็มชี้อยู่ในแนวเหนือ - ใต้ ไปยังขั้วแม่เหล็กโลกตลอดเวลา เข็มทิศมีประโยชน์เพื่อใช้ในการเดินทาง ได้แก่ การเดินเรือทะเล เครื่องบิน การใช้เข็มทิศจะต้องมีแผนที่ประกอบ และต้องหาทิศเหนือก่อน

3.4 รูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม เป็นรูปหรือข้อมูลตัวเลขที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคพื้นดินจากกล้องที่ติดอยู่กับยานพาหนะ เช่น เครื่องบิน หรือดาวเทียม

ประโยชน์ของรูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม รูปถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียมให้ข้อมูลพื้นผิวของเปลือกโลกได้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นภาพรวมของการใช้พื้นที่และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามที่ปรากฏบนพื้นโลกเหมาะแก่การศึกษาทรัพยากรผิวดิน เช่น ป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากดิน หิน และแร่

3.5 เครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาภูมิศาสตร์ เทคโนโลยีที่สำคัญด้านภูมิศาสตร์คือ

1) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) หมายถึง การเก็บ รวบรวม และบันทึกข้อมูลทางภูมิศาสตร์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยข้อมูลเหล่านี้สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และสามารถแสดงผลหรือนำออกมาเผยแพร่เป็นตัวเลข สถิติ รูปภาพ ตาราง แผนที่ และข้อความทางหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือพิมพ์ออกมาเป็นเอกสารได้

ภาพดาวเทียมถ่ายภาพทางอากาศ

ประโยชน์ของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) คือ ช่วยให้ประหยัดเวลาและงบประมาณ ช่วยให้เห็นภาพจำลองพื้นที่ชัดเจนทำให้การตัดสินใจวางแผนจัดการและพัฒนาพื้นที่มีความสะดวกและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่นั้นและช่วยในการปรับปรุงแผนที่ให้ทันสมัย

2) ระบบพิกัดพื้นผิวโลก (GPS) เป็นเครื่องมือรับสัญญาณพิกัดพื้นผิวโลกอาศัยระยะทางระหว่างเครื่องรับดาวเทียม GPS บนพื้นผิวโลกกับดาวเทียมจำนวนหนึ่งที่โคจรอยู่ในอวกาศและระยะทางระหว่างดาวเทียมแต่ละดวง ปัจจุบันมีดาวเทียมชนิดนี้อยู่ประมาณ 24 ดวง เครื่องมือรับสัญญาณ มีขนาดและรูปร่างคล้ายโทรศัพท์มือถือ เมื่อรับสัญญาณจากดาวเทียมแล้วจะทราบค่าพิกัด ณ จุดที่วัดไว้ โดยอาจจะอ่านค่าเป็นละติจูด และลองจิจูดได้ ความคลาดเคลื่อนขึ้นอยู่กับชนิดและราคาของเครื่องมือ

ประโยชน์ของเครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษภูมิศาสตร์ จะคล้ายกับการใช้ประโยชน์จากแผนที่สภาพภูมิประเทศและแผนที่เฉพาะเรื่อง เช่น จะให้คำตอบว่าถ้าจะเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ในแผนที่จะมีระยะทางเท่าใด ถ้าทราบความเร็วของรถจะทราบว่าใช้เวลานานเท่าใด บางครั้งข้อมูลมีความสับสนมาก เช่น ถนนบางช่วงมีสภาพถนนไม่เหมือนกัน คือ บางช่วงเป็นถนนกว้างที่สภาพผิวถนนดี บางช่วงเป็นถนนลูกรัง บางช่วงเป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้การคิดคำนวณเวลาเดินทางลำบากแต่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จะช่วยให้คำตอบได้

กิจกรรมที่ 1.3 วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

1) ถ้าต้องการทราบระยะทาง จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ผู้เรียนจะใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใด

.....

.....

.....

.....

.....

2) ภาพถ่ายจากดาวเทียม มีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3) แผนที่ มีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4) ถ้าต้องการทราบว่าประเทศไทยอยู่ พิกัดภูมิศาสตร์ที่เท่าไร ผู้เรียนจะใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใดได้บ้าง

.....

.....

.....

เรื่องที่ 4 สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากร ต่างๆ และสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีความแตกต่างกันทางสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ เนื่องจากมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดลักษณะภูมิประเทศ คือ

1) การผันแปรของเปลือกโลก เกิดจากพลังงานภายในโลกที่มีการบีบอัด ให้ยกตัวสูงขึ้นหรือทรุดต่ำลง ส่วนที่ยกตัวสูงขึ้น ได้แก่ ภูเขา ภูเขาไฟ เนินเขา ที่ราบสูง ส่วนที่ลดต่ำลง ได้แก่ หุบเขา ที่ราบลุ่ม

2) การกระทำของตัวกระทำต่างๆ เมื่อเกิดการผันแปรแบบแรกแล้ว ก็จะมีการกระทำจากตัวต่างๆ เช่น ลม น้ำ คลื่น ไปกัดเซาะพังทลายภูมิประเทศหลัก ลักษณะของการกระทำมี 2 ชนิด คือ การกัดกร่อนทำลาย คือ การทำลายผิวโลกให้ต่ำลง โดย ลม อากาศ น้ำ น้ำแข็ง คลื่นลม และการสะสมเสริมสร้าง คือ การปรับผิวโลกให้ราบโดยเป็นไปอย่างช้าๆ แต่ต่อเนื่อง

3) การกระทำของมนุษย์ เช่น การสร้างเขื่อน การระเบิดภูเขา

ด้วยเหตุดังกล่าว นักภูมิศาสตร์ได้ใช้หลักเกณฑ์ความแตกต่างทางด้านกายภาพ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของท้องถิ่น มาใช้ในการแบ่งภาคภูมิศาสตร์ จึงทำให้ประเทศไทยมีสภาพภูมิศาสตร์ที่แบ่งเป็น 6 เขต คือ

1. เขตภูเขาและหุบเขาทางภาคเหนือ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขามากกว่าภาคใดๆ และเทือกเขาจะทอดยาวในแนวเหนือใต้สลับกับที่ราบหุบเขา โดยมีที่ราบหุบเขาแคบๆ ขนานกันไป อันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำคลองหลายสาย แควใหญ่น้อยในภาคเหนือทำให้เกิดที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งอยู่ระหว่างหุบเขาอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และทำเหมืองแร่ นอกจากนี้ ทรัพยากรธรรมชาติยังเอื้ออำนวยให้เกิดอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันมาช้านาน ภาคเหนือจะอยู่ในเขตร้อนที่มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับภูมิอากาศทางตอนใต้ของเขตอบอุ่นของประเทศที่มี 4 ฤดู

2. เขตเทือกเขาทางภาคตะวันตก ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่แคบๆ ทอดยาวขนานกับพรมแดนประเทศพม่า ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุ และป่าไม้ของประเทศ มีปริมาณฝนเฉลี่ยต่ำกว่าทุกภาค และเป็นภูมิภาคที่ประชากรอาศัยอยู่น้อย ส่วนใหญ่อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำและชายฝั่ง และมักประกอบอาชีพปลูกพืชไร่และการประมง ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปมีความแห้งแล้งมากกว่าในภาคอื่นๆ เพราะมีเทือกเขาสูงเป็นแนวกำบังลม ทำให้อากาศในฤดูร้อนและฤดูหนาว

แตกต่างกันอย่างเด่นชัด เนื่องจากแนวเทือกเขาขวางกั้น ทิศทางลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ก่อให้เกิดบริเวณเงาฝน หรือพื้นที่ที่อับลม ฝนจะตกด้านตะวันตกของเทือกเขามากกว่าด้านภาคตะวันออก

3. เขตที่ราบของภาคกลาง ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันกว้างใหญ่ มีลักษณะเอียงลาดจากเหนือลงมาได้ เป็นที่ราบที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด เพราะเกิดการทับถม ของตะกอน เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และท่าจีน เป็นแหล่งที่ทำการเกษตร (ทำนา) ที่ใหญ่ที่สุด มีเทือกเขาเป็นขอบของภาค ทั้งด้านตะวันตกและตะวันออก

4. เขตภูเขาและที่ราบบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงและที่ราบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกฟูก และมีแม่น้ำที่ไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำในภาคตะวันออกส่วนมากเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ซึ่งได้พัดพาเอาดินตะกอนมาทิ้งไว้ จนเกิดเป็นที่ราบแคบๆ ตามที่ลุ่ม ลักษณะชายฝั่งและมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ อ่าว และแหลม ลักษณะภูมิอากาศ ภาคตะวันออกมีชายฝั่งทะเลและมีเทือกเขาเป็นแนวยาว เปิดรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวไทยอย่างเต็มที่ จึงทำให้ภาคนี้มีฝนตกชุกหนาแน่นบางพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่รับลมด้านหน้าของเทือกเขาและชายฝั่งทะเล อุณหภูมิของภาคตะวันออกจะมีค่าสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และมีความชื้นค่อนข้างสูง เหมาะแก่การทำสวน

5. เขตที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงขนาดต่ำทางบริเวณตะวันตกของภาคจะมีภูเขาสูง ทางบริเวณตอนกลางของภาคมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ เรียกว่า “แอ่งที่ราบโคราช” มีแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลผ่าน ยังมีที่ราบโล่งอยู่หลายแห่ง เช่น พังงูลำยองให้ พังงูมหาวิฬ ซึ่งสามารถทำนาได้แต่ได้ผลผลิตต่ำ และมีแนวทิวเขาภูพานทอดโค้งยาวค่อนไปทางตะวันออกเฉียงเหนือของภาค ถัดเลยจากแนวทิวเขาภูพานไปทางเหนือมีแอ่งทรุดต่ำของแผ่นดิน เรียกว่า “แอ่งสกลนคร”

6. เขตคาบสมุทรภาคใต้ ลักษณะภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรยื่นไปในทะเล มีเทือกเขาทอดยาวในแนวเหนือใต้ ที่เป็นแหล่งทับถมของแร่ดีบุก และมีความสูงไม่มากนักเป็นแกนกลางบริเวณชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านของภาคใต้เป็นที่ราบ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ภาคใต้ได้รับอิทธิพลความชื้นจากทะเลทั้งสองด้าน มีฝนตกชุกตลอดปี และมีปริมาณฝนเฉลี่ยสูง เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลเมืองร้อน ที่ต้องการความชื้นสูง ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลของลมมรสุมทั้งสองฤดู จึงเป็นภาคที่มีฝนตกตลอดทั้งปี ทำให้เหมาะแก่การปลูกพืชเมืองร้อนที่ต้องการความชุ่มชื้นสูง เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของไทย ที่สำคัญมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และมีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1) ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของเปลือกโลกที่เห็นเป็นรูปแบบต่างๆ

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ลักษณะภูมิประเทศหลัก ไม่เปลี่ยนรูปร่าง ได้แก่ ที่ราบ ที่ราบสูง ภูเขา และเนินเขา ลักษณะภูมิประเทศรองเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ง่าย ได้แก่ หุบเขา ห้วย เกาะ อ่าว แม่น้ำ สันดอนทราย แหล่ม ทะเลสาบ

2) ลักษณะภูมิอากาศ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของลมฟ้าอากาศที่เกิดขึ้นเป็นประจำในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งมีปัจจัยควบคุมอากาศ เช่น ตำแหน่งละติจูด

3) ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปไม่สามารถเกิดมาทดแทนใหม่ได้ เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ
- ทรัพยากรที่ใช้แล้วสามารถสร้างทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์บก สัตว์น้ำ
- ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไป เช่น น้ำ อากาศ เป็นต้น

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุด และรักษาสมดุลของธรรมชาติไว้ด้วย โดยใช้เทคโนโลยีที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด
2. เพื่อรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพสมดุล โดยไม่เกิดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollution) จนทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรดิน ดินเกิดจากการสลายตัวของหิน แร่ธาตุและอินทรีย์วัตถุต่างๆ อันเนื่องมาจากการกระทำของลม ฟ้า อากาศและอื่นๆ ส่วนประกอบที่สำคัญของดิน ได้แก่ อินทรีย์วัตถุหรือแร่ธาตุ

ปัญหาของการใช้ทรัพยากรดิน เกิดจาก

1. การกระทำของธรรมชาติ เช่น การสึกกร่อนพังทลายที่เกิดจากลม กระแสน้ำ และการชะล้างแร่ธาตุต่างๆ ในดิน
2. การกระทำของมนุษย์ เช่น การทำลายป่าไม้ การปลูกพืชชนิดเดียวซ้ำซาก การเผาป่าและไร่นา ทำให้สูญเสียหน้าดิน ขาดการบำรุงรักษาดิน

การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน โดยการปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชแบบขึ้นบันไดป้องกันการชะล้างของน้ำ ปลูกพืชคลุมดิน ป้องกันการชะล้างหน้าดิน ไม่ตัดไม้ทำลายป่า และการปลูกป่าในบริเวณที่มีความลาดชัน เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

แผนที่ภูมิประเทศไทย

2) **ทรัพยากรน้ำ** น้ำเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิต ใช้แล้วไม่หมดสิ้นไป แบ่งเป็น

- น้ำบนดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ ปริมาณน้ำ ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน
- น้ำใต้ดิน หรือน้ำบาดาล ปริมาณน้ำขึ้นอยู่กับน้ำที่ไหลซึมลงมาจากพื้นดิน และความสามารถในการกักน้ำในชั้นหินใต้ดิน
- น้ำฝน ได้จากฝนตก ซึ่งแต่ละบริเวณจะมีปริมาณน้ำแตกต่างกัน ซึ่งในประเทศไทยเกิดปัญหาวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ คือ เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำและเกิดมลพิษทางน้ำ เช่น น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยการ

1. การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ การขุดลอกหนอง คลองบึง และแม่น้ำที่ตื้นเขิน เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำได้มากขึ้น ตลอดจนการสร้างเขื่อนและอ่างกักเก็บน้ำ
2. การใช้น้ำอย่างประหยัด ไม่ปล่อยให้น้ำสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ และสามารถนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ได้ใหม่อีก เช่น น้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม
3. การควบคุมรักษาดินน้ำลำธาร ไม่มีการอนุญาตให้มีการตัดต้นไม้ทำลายป่าอย่างเด็ดขาด
4. ควบคุมมิให้เกิดมลพิษแก่แหล่งน้ำ มีการดูแลควบคุมมิให้มีการปล่อยสิ่งสกปรกลงไปในแหล่งน้ำ

3) **ทรัพยากรป่าไม้** ป่าไม้มีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ช่วยรักษาสภาพดิน น้ำ อากาศ บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ และยังได้รับผลิตภัณฑ์จากป่าไม้หรือใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจได้ ป่าไม้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. **ป่าไม้ผลัดใบ** เช่น ป่าดงดิบ หรือป่าดิบ เป็นป่าไม้บริเวณที่มีฝนตกชุก พบมากทางภาคใต้ และภาคตะวันออก ป่าดิบเขา พบมากในภาคเหนือ ป่าสนเขา พบทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่าชายเลนน้ำเค็ม เป็นป่าไม้ตามดินเลน น้ำเค็มและน้ำกร่อย
2. **ป่าไม้ผลัดใบ** เช่น ป่าเบญจพรรณ เป็นป่าผลัดใบผสม พบมากที่สุดภาคเหนือ ป่าแดง ป่าโคก ป่าแพะ เป็นป่าโปร่งพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่าชายหาด เป็นต้นไม้เล็กๆ ขึ้นตามชายหาด ป่าพรุ หรือป่าบึง เป็นป่าไม้ที่เกิดตามดินเลน

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถทำได้โดยการออกกฎหมายคุ้มครองป่าไม้ คือ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 การป้องกันไฟไหม้ป่า การปลูกป่าทดแทนไม้ที่ถูกทำลายไป การป้องกันการลักลอบตัดไม้ และการใช้ไม้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

4) **ทรัพยากรแร่ธาตุ** แร่ธาตุ หมายถึง สารประกอบเคมีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งออกเป็น

- แร่โลหะ ได้แก่ เหล็ก ทองแดง สังกะสี ดีบุก ตะกั่ว
- แร่โลหะ ได้แก่ ยิปซัม ฟลูออไรด์ โพแทช เกลือหิน
- แร่เชื้อเพลิง ได้แก่ ถ่านหิน น้ำมัน ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรแร่ธาตุ

1. ขุดแร่มาใช้เมื่อมีโอกาสเหมาะสม
2. หาวิธีใช้แร่ให้มีประสิทธิภาพและได้ผลคุ้มค่ามากที่สุด
3. ใช้แร่อย่างประหยัด
4. ใช้วัสดุหรือสิ่งอื่นแทนสิ่งที่จะต้องทำจากแร่ธาตุ
5. นำทรัพยากรแร่กลับมาใช้ใหม่ เช่น นำเศษเหล็ก เศษอลูมิเนียม มาหลอมใช้ใหม่ เป็นต้น

ต้น

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1. การเพิ่มประชากรมีผลทำให้ต้องใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมตามมามากขึ้น
2. การใช้เทคโนโลยีทันสมัย ซึ่งอาจทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

...

กิจกรรมที่ 1.4 สถาปนามิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่างๆ และ
สิ่งแวดล้อม

1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ทั้ง 6 เขต มีอะไรบ้าง และแต่ละเขตส่วนมากประกอบอาชีพอะไร

[illegible]

2) ผู้เรียนคิดว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรอะไรที่มากที่สุด บอกมา 5 ชนิด
แต่ละชนิดส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชากรอย่างไรบ้าง

[illegible]

เรื่องที่ 5 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากร ในประเทศ

5.1 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรของประเทศไทย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยมีความแตกต่างกันทางด้านกายภาพ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของท้องถิ่น จึงทำให้แต่ละภาคมีทรัพยากรที่แตกต่างกันตามไปด้วย ส่งผลให้ประชากรในแต่ละภูมิภาคประกอบอาชีพต่างกันไปด้วย เช่น

ภาคเหนือ ในภาคเหนือมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จากการที่ลักษณะ ภูมิประเทศของภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นทิวเขา และมีที่ราบหุบเขาสลับกัน แต่พื้นที่ราบมีจำกัด ทำให้ประชากรตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทรัพยากรที่สำคัญ คือ

1) **ทรัพยากรดิน** ทั้งดินที่ราบหุบเขา ดินที่มีน้ำท่วมถึง และดินที่เสื่อมค้ำจากการกัดกร่อน

2) **ทรัพยากรน้ำ** แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. **น้ำบนผิวดิน** ได้แก่ แม่น้ำลำธาร หอนงอิง และอ่างเก็บน้ำต่างๆ แม้ว่าภาคเหนือจะมีแม่น้ำลำธาร แต่บางแห่งปริมาณน้ำก็ไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นแม่น้ำสายเล็กๆ และปัจจุบันปริมาณน้ำในแม่น้ำลำธารในภาคเหนือลดลงมาก ทั้งนี้เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าในแหล่งต้นน้ำ แต่อย่างไรก็ตามยังมีแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน แม่น้ำปิงจังหวัดเชียงใหม่ และแม่น้ำกกจังหวัดเชียงราย ที่มีน้ำไหลตลอดปี แม้ในฤดูแล้งก็ยังมีน้ำทำการเกษตรได้บ้าง นอกจากนี้ ยังมีบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ คือ กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

2. **น้ำใต้ดิน** ภาคเหนือมีน้ำใต้ดินที่อยู่ในรูปของน้ำบ่อและบ่อบาดาล จึงสามารถใช้บริโภคและทำการเกษตรได้

3) **ทรัพยากรแร่** มีเหมืองแร่ในทุกจังหวัดของภาคเหนือ แร่ที่สำคัญได้แก่ ดีบุก ทั้งสแตนพลวง ฟลูออไรด์ ดินขาว ถ่านลิกไนต์ และน้ำมันปิโตรเลียม

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ภาคเหนือมีอัตราพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดมากกว่าทุกภาค จังหวัดที่มีป่าไม้มากที่สุด คือ เชียงใหม่ ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าแดง ไม้ที่สำคัญคือ ไม้สัก

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** ภาคเหนือมีธรรมชาติที่สวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาชมวิวาททัศน์ มีทั้ง น้ำตก วนอุทยาน ถ้ำ บ่อน้ำร้อน เช่น คอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ ภูชี้ฟ้าจังหวัดเชียงราย

ประชากร ภาคเหนือเป็นภาคที่ประชากรอาศัยอยู่เบาบาง เนื่องจากภูมิประเทศ เต็มไปด้วยภูเขา ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่หนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากไทย

ล้านนา นิยมเรียก คนภาคเหนือว่า “คนเมือง” ประชากรในภาคเหนือสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทานสลากหรือตานก๋วยสลาก ประเพณีลอยกระทง

ภาพความอุดมสมบูรณ์ป่าไม้ไทย

นอกจากนี้ยังมีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น เผ่าม้ง มูเซอ เข้า ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ฯลฯ จังหวัดที่มีชาวเขามากที่สุด คือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและเชียงราย การอพยพของชาวเขาเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำไร่เลื่อนลอย ปัญหาการปลูกฝิ่น รัฐบาลได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวเขาหันมาปลูกพืชเมืองหนาว เช่น ท้อ กาแฟ สตรอเบอร์รี่ บ๊วย อะโวคาโด และดอกไม้เมืองหนาว ฯลฯ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังได้จัดการศึกษาเพื่อให้ชาวเขาได้เรียนภาษาไทย ปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทย เพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ การเป็นพลเมืองไทยคนหนึ่ง

การประกอบอาชีพของประชากรในภาคเหนือ ประชากรในภาคเหนือจะมีอาชีพทำนา ซึ่งปลูกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เนื่องจากมีดินอุดมสมบูรณ์และมีการชลประทานที่ดี จึงสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง แต่ผลผลิตรวมยังน้อยกว่าภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ยังประกอบอาชีพทำไร่ (ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง หอม กระเทียม อ้อย) การทำสวนผลไม้ (ลิ้นจี่ ลำไย) อุตสาหกรรม (โรงบ่มใบยาสูบ การผลิตอาหารสำเร็จรูปและอาหารกระป๋อง) อุตสาหกรรมพื้นเมือง (เครื่องเงิน เครื่องเงิน การแกะสลักไม้สัก การทำร่มกระดาษ) อุตสาหกรรมการ

ท่องเที่ยว เนื่องจากภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีโบราณสถานมากมายและมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ทั้งดงาม

ภาคตะวันตก เนื่องจากทิวเขาในภาคตะวันตกเป็นทิวเขาที่ทอดยาวมาจากภาคเหนือ ดังนั้นลักษณะภูมิประเทศจึงคล้ายกับภาคเหนือ คือ เป็นทิวเขาสูงสลับกับหุบเขาแคบ ซึ่งเกิดจากการเซาะของแม่น้ำ ลำธารอย่างรวดเร็ว ทิวเขาส่วนใหญ่เป็นหินค่อนข้างเก่า ส่วนใหญ่เป็นหินปูน พบมากที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี ภูเขาหินปูนเหล่านี้จะมียอดเขาหักแหลมตะปุ่มตะป่ำ นอกจากนี้ยังมีหินดินดาน หินแกรนิต และหินทราย และมีที่ราบในภาคตะวันตก ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำแควใหญ่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำแควน้อย ที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ทรัพยากรที่สำคัญคือ

1) **ทรัพยากรดิน** ดินในภาคตะวันตกส่วนใหญ่เกิดจากการผุพังของหินปูน ดินจึงมีสภาพเป็นกลางหรือด่าง ซึ่งถือว่าเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการเพาะปลูก

2) **ทรัพยากรน้ำ** ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีฝนตกน้อยกว่าทุกภาคในประเทศ เพราะอยู่ในพื้นที่อับฝน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. **น้ำบนผิวดิน** ได้แก่ แม่น้ำ ลำธาร หนองบึงและอ่างเก็บน้ำต่างๆ แม้ว่าจะมีฝนตกน้อย เพราะมีทิวเขาตะนาวศรีและทิวเขาถนนธงชัย ขวางลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ดังนั้นฝนจึงตกมากบนภูเขา ซึ่งในภาคตะวันตกมีป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธารอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้ต้นน้ำลำธารมีน้ำหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ เช่น แม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแม่กลอง นอกจากนี้ลักษณะภูมิประเทศในภาคตะวันตก มีลักษณะเป็นหุบเขาจำนวนมาก จึงเหมาะสมอย่างยิ่งในการสร้างเขื่อน เช่น เขื่อนภูมิพล เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนเขาแหลม เขื่อนแก่งกระจาน และเขื่อนปราณบุรี

2. **น้ำใต้ดิน** ภาคตะวันตกมีการขุดบ่อบาดาล ปริมาณน้ำที่ขุดได้ไม่มากเท่ากับน้ำบาดาลในภาคกลาง

3) **ทรัพยากรแร่** ภาคตะวันตกมีหินอัคนี และหินแปร มีดีบุก ซึ่งพบในหินแกรนิต ทั้งสแตน ตะกั่ว สังกะสี เหล็ก รัตนชาติ และหินน้ำมัน

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ภาคตะวันตกมีความหนาแน่นของป่าไม้รองจากภาคเหนือ จังหวัดที่มีป่าไม้มากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นภูเขา ถ้ำ น้ำตก เขื่อน อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ

ประชากร ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด จังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด คือ จังหวัดราชบุรี เพราะมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ

การประกอบอาชีพของประชากร ภาคตะวันตกมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาค่อยๆลาดกับภาคเหนือ และมีพื้นที่ราบคล้ายกับภาคกลาง ประชากรส่วนใหญ่จึงอาศัยในพื้นที่ราบและมีอาชีพ

เกษตรกรรม อาชีพที่สำคัญคือการทำไร่อ้อย (โดยเฉพาะที่จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี) ปลูกสับปะรด ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฝ้าย อุ่น การทำนา ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ การเลี้ยงโคนม การทำโอ่งเคลือบดินเผา ทำนาเกลือ อาชีพการประมง การทำเครื่องจักสาน นอกจากนี้ยังมีการทำเหมืองแร่ดินบุกทั้งสแตน ตะกั่ว สังกะสี เหล็ก รัตนชาติ และหินน้ำมัน

ภาคกลาง ภูมิประเทศในภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เพราะแม่น้ำหลายสายไหลผ่านทำให้เกิดการทับถมของตะกอนและมีภูเขาชายขอบ พื้นที่แบ่งได้เป็น 2 เขตย่อย คือ ภาคกลางตอนบน เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบลูกฟูก และมีเนินเขาเตี้ยๆ สลับเป็นบางตอน และเขตภาคกลางตอนล่าง คือบริเวณจังหวัดนครสวรรค์ลงมาถึงอ่าวไทย มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงและเป็นลานตะพักน้ำทรัพยากรที่สำคัญคือ

1) **ทรัพยากรดิน** ภาคกลางมีดินที่อุดมสมบูรณ์กว่าภาคอื่น ๆ เพราะเกิดจากการทับถมของโคลน ตะกอนที่มากับแม่น้ำประกอบกับการชลประทานที่ดี จึงทำการเกษตรได้ดี เช่น การทำนา

2) **ทรัพยากรน้ำ** ภาคกลางเป็นภาคที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. **น้ำบนผิวดิน** มีแม่น้ำที่สำคัญหล่อเลี้ยง คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งจะมีน้ำไหลตลอดทั้งปี เนื่องจากมีแม่น้ำสายเล็ก ๆ จำนวนมากไหลลงมาสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และยังมีการชลประทานที่ดีเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังมีทะเลสาบขนาดใหญ่ คือ บึงบอระเพ็ด ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาที่ใหญ่ที่สุดในโลก

2. **น้ำใต้ดิน** เนื่องจากภาคกลางมีลักษณะเป็นแอ่งขนาดใหญ่ จึงมีบริเวณน้ำบาดาลมากที่สุดของประเทศ

3) **ทรัพยากรแร่** หินในภาคกลางส่วนใหญ่เป็นหินเกิดใหม่ที่มีอายุน้อย มีหินอัคนีซึ่งเป็นหินเก่า พบได้ทางตอนเหนือและชายขอบของภาคกลาง และมีน้ำมันที่จังหวัดกำแพงเพชร

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ภาคกลางมีพื้นที่ป่าไม้น้อยมาก จังหวัดที่มีป่าไม้มากคือจังหวัดที่อยู่ทางตอนบนของภาค คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิจิตร โลก และจังหวัดอุทัยธานี สุโขทัย และกำแพงเพชร

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นน้ำตก และแม่น้ำ ซึ่งปัจจุบันแม่น้ำหลายสายจะมีตลาดน้ำให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชม วนอุทยาน (ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี) นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานที่เป็นมรดกโลก เช่น ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากร ภาคกลางเป็นภาคที่มีประชากรมากเป็นอันดับสอง รองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่จะหนาแน่นมากในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก จังหวัดที่ติดกับชายทะเลก็จะมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น นอกจากนี้ภาคกลางจะมีอัตราการเพิ่มของประชากรรวดเร็วมาก เนื่องจากมีการอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่มาก

การประกอบอาชีพของประชากร ภาคกลางอุดมสมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรดินและน้ำ นับเป็นแหล่งอยู่อาศัยของประชากรในภาคกลางตอนบนประกอบอาชีพทำนาข้าวและทำไร่ (ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง) รองลงมาคือ อุตสาหกรรม ภาคกลางตอนล่างจะมีอาชีพปลูกข้าวในบริเวณราบลุ่มแม่น้ำ เนื่องจากที่ดินเป็นดินเหนียวมีน้ำแช่ขัง และมีระบบชลประทานดี จึงสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง นับเป็นแหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และมีการทำนาเกลือ นากุ้ง ในแถบจังหวัด ชายทะเล

ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเป็นภาคที่เล็กที่สุด ตอนเหนือของภาคมีภูมิประเทศ เป็นที่ราบ ลุ่ม เกิดจากการเคลื่อนไหวและการบีบอัดตัวของเปลือกโลก ทำให้ตอนกลางของภาคโค้งตัวเป็นทิว เขา ไปจนถึงด้านตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกันตอนเหนือของภาคเกิดการทรุดตัวเป็นแอ่งกลายเป็น ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และเกิดการทับถมของโคลนและตะกอน ตอนกลางของภาคเป็นทิวเขา ภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นหุบเขาแคบ ๆ มีที่ราบตามหุบเขา เรียกว่า ที่ราบดินตะกอนเชิงเขาตอนใต้ของภาคเป็นที่ ราบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีทรัพยากรที่สำคัญคือ

1) **ทรัพยากรดิน** ดินส่วนใหญ่ไม่ค่อยสมบูรณ์ เพราะเป็นดินร่วนปนทรายและน้ำฝนจะ ชะล้างดิน เหมาะแก่การปลูกพืชสวน เช่น ทุเรียน เงาะ ฝรั่ง สละ มังคุด ฯลฯ และใช้ปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ฯลฯ การทำนามีบ้างบริเวณตอนปลายของแม่น้ำบางปะกง

2) **ทรัพยากรน้ำ** ภาคตะวันออกมีน้ำอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่เนื่องจากแม่น้ำในภาค ตะวันออกเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ทำให้การสะสมน้ำในแม่น้ำมีน้อย เมื่อถึงช่วงหน้าแล้งมักจะขาดแคลน น้ำจืด เพราะเป็นภูมิภาคที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นอกจากนี้ในหน้าแล้งน้ำทะเลเข้ามาผสมทำให้ เกิดน้ำกร่อย ซึ่งไม่สามารถใช้บริโภคหรือเพาะปลูกได้ การสร้างเขื่อนก็ไม่สามารถทำได้ เพราะสภาพ ภูมิประเทศไม่อำนวย

3) **ทรัพยากรแร่** ภาคตะวันออกมีแร่อยู่บ้าง เช่น เหล็ก แมงกานีส พลวง แต่มีแร่ที่มี ชื่อเสียง คือ แร่รัตนชาติ เช่น พลอยสีแดง พลอยสีน้ำเงินหรือไพลิน และพลอยสีเหลือง โดยผลิตเป็น สินค้าส่งออกไปขายยังต่างประเทศ

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ป่าไม้ในภาคตะวันออกจะเป็นป่าดงดิบ และป่าชายเลน แต่ก็ลด จำนวนลงอย่างรวดเร็ว เพราะมีการขยายพื้นที่การเกษตร สร้างนิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** เป็นภาคที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวมากมาย โดยเฉพาะ จังหวัดที่อยู่ชายทะเล เกือบต่างๆ น้ำตก ฯลฯ

ประชากร ภาคตะวันออกเป็นอีกภาคหนึ่งที่มีการเพิ่มของประชากรค่อนข้างสูง เนื่องจาก มีการย้ายมาทำมาหากิน การเจริญเติบโตของเขตอุตสาหกรรม รวมทั้งการท่องเที่ยวเป็นเหตุจูงใจให้ คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น

การประกอบอาชีพของประชากร มีอาชีพที่สำคัญ คือ

1. **การเพาะปลูก** มีการทำนา ทำสวนผลไม้ ทั้งเงาะ ทุเรียน มังคุด ฝรั่ง สละ สวนยางพารา ทำไร่อ้อย และมันสำปะหลัง
2. **การเลี้ยงสัตว์** เป็นแหล่งเลี้ยงเป็ดและไก่ โดยเฉพาะที่จังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา
3. **การทำเหมืองแร่** ภาคตะวันออกเป็นแหล่งที่มีแร่รัตนชาติมากที่สุด เช่น ทับทิม ไพไลน บุษราคัม ส่งผลให้ประชากรประกอบอาชีพเจียรนัยพลอยด้วย โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรีและตราด
4. **อุตสาหกรรมในครัวเรือน** เช่น การผลิตเสื้อจันทบุรี เครื่องจักสาน
5. **การท่องเที่ยว** เนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงามจากชายทะเลและเกาะต่างๆ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงสร้างรายได้ให้กับภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ เป็นที่ราบสูงแอ่งกะทะและยังมีที่ราบลุ่มแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลที่เรียกว่า แอ่งโคราช ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะมีแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีไหลผ่าน จึงมักจะมีน้ำท่วมเมื่อฤดูน้ำหลาก มีทรัพยากรที่สำคัญ คือ

- 1) **ทรัพยากรดิน** ดินในภาคนี้มักเป็นดินทราย ไม่อุ้มน้ำ ทำให้การเพาะปลูกได้ผลน้อย แต่ก็สามารถแบ่งได้ตามพื้นที่ คือ

บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่น้ำชี แม่น้ำมูล และแม่น้ำโขง จะมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างมาก นิยมปลูกผักและผลไม้ ส่วนที่เป็นน้ำขังมักเป็นดินเหนียว ใช้ทำนา

บริเวณลุ่มต่ำตะกอนน้ำ ส่วนใหญ่เป็นดินทราย ใช้ทำนาได้แต่ผลผลิตน้อย เช่น พุงกุลา ร้องไห้ บริเวณที่สูงกว่านี้ นิยมปลูกมันสำปะหลัง

บริเวณที่สูงและภูเขา เนื้อดินหยาบเป็นลูกรัง ที่ดินนี้มักเป็นป่าไม้

- 2) **ทรัพยากรน้ำ** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีปัญหาในเรื่องของน้ำมากกว่าภาคอื่นๆ แม้ว่าฝนจะตกหนัก และในหน้าแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและการบริโภค น้ำในภาคนี้จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

น้ำบนผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำชี แม่น้ำมูล และแม่น้ำสายต่างๆ ในฤดูฝน จะมีปริมาณน้ำมาก แต่ในฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำจะมีน้อย เนื่องจากพื้นดินเป็นดินทราย เมื่อฝนตกไม่สามารถอุ้มน้ำได้ ส่วนน้ำในแม่น้ำลำคลองก็มีปริมาณน้อย เพราะน้ำจะซึมลงพื้นทราย แต่ภาคนี้ถือว่าโชคดีที่มีเขื่อน อ่างเก็บน้ำ และฝายมากกว่าทุกๆ ภาค

น้ำใต้ดิน ปริมาณน้ำใต้ดินมีมาก แต่มีปัญหา น้ำกร่อยและน้ำเค็ม การขุดบ่อต้องขุดใกล้แหล่งแม่น้ำเท่านั้น หรือต้องขุดให้ลึกจนถึงชั้นหินแข็ง

- 3) **ทรัพยากรแร่** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแร่โพแทชมากที่สุด จะมีอยู่มากบริเวณตอนกลางและตอนเหนือของภาค นอกจากนี้ยังมีเกลือหินมากที่สุดในประเทศไทย

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นป่าแดง ซึ่งเป็นป่าผลัดใบ เป็นป่าโปร่ง ป่าแดงชอบดินลูกรังหรือดินทราย เช่น ไม้เต็ง รัง พลวง พะเยา ฯลฯ

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วิเวก (ภูกระดึง) เขื่อน ผาหิน (จังหวัดอุบลราชธานี) หลักฐานทางโบราณคดี (จังหวัดอุดรธานี)

ประชากร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรหนาแน่นอาศัยอยู่ตามแอ่งโคราชบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล

การประกอบอาชีพของประชากร ประชากรประกอบอาชีพที่สำคัญ คือ

- การเพาะปลูก เช่น การปลูกข้าว การทำไร่ (ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ยาสูบ)
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ และการประมงตามเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ
- อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว

โรงงานมันสำปะหลังอัดเม็ด โรงงานทำโซดาไฟ (จากแร่หินเกลือ และโปแตช)

ภาคใต้ ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้เป็นคาบสมุทร มีทิวเขาสูงทอดยาวจากเหนือจรดใต้ มีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาภูเก็ต ทิวเขานครศรีธรรมราช และทิวเขาสันกาลาคีรี และมีแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ยาวและมีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ที่เหลือจะเป็นแม่น้ำสายเล็กๆ และสั้น เช่น แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี และแม่น้ำโก-ลก และมีชายฝั่งทะเลทั้งทางด้านอ่าวไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นชายฝั่งแบบยกตัว เป็นที่ราบชายฝั่งที่เกิดจากคลื่นพัดพาทรายมาทับถม จนกระทั่งกลายเป็นหาดทรายที่สวยงาม และชายฝั่งทะเลด้านทะเลอันดามันที่มีลักษณะเว้าแหว่ง เพราะเป็นฝั่งทะเลที่จมน้ำและมีป่าชายเลนขึ้นอย่างหนาแน่น

1) **ทรัพยากรดิน** ลักษณะดินของภาคใต้จะมี 4 ลักษณะ คือ

1. บริเวณชายฝั่ง เป็นดินทราย ที่เหมาะแก่การปลูกมะพร้าว
2. บริเวณที่ราบ ดินบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ เกิดจากการทับถมของตะกอนเป็นชั้นๆ

ของอินทรีย์วัตถุ นิยมทำนา

3. บริเวณที่ดอนยังไม่ได้บอกลักษณะดิน นิยมปลูกปาล์มน้ำมัน และยางพารา
4. บริเวณเขาสูง มีลักษณะเป็นดินที่มีหินติดอยู่ จึงไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก

2) **ทรัพยากรน้ำ** แม่น้ำส่วนใหญ่ในภาคใต้เป็นสายสั้น ๆ แต่ก็มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีฝนตกเกือบตลอดปี แต่บางแห่งยังมีการขุดน้ำบาดาลมาใช้

3) **ทรัพยากรแร่** แร่ที่สำคัญในภาคใต้ ได้แก่ ดีบุก (จังหวัดพังงา) ทังสแตน เหล็ก ฟลูออไรด์ ยิปซัม ดินขาว ถ่านหินลิกไนต์

4) **ทรัพยากรป่าไม้** ป่าไม้ในภาคใต้เป็นป่าดงดิบ และป่าชายเลน

5) **ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว** มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมาก เช่น ทิวทัศน์ตามชายฝั่งทะเล เกาะ และอุทยานแห่งชาติทางทะเล น้ำตก สุสานหอยล้านปีที่จังหวัดกระบี่

ประชากร ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ตามที่ราบชายฝั่งตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราชลงไปถึงจังหวัดปัตตานี เพราะเป็นที่ราบผืนใหญ่

การประกอบอาชีพของประชากร อาชีพที่สำคัญ คือ

- การทำสวน เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสวนผลไม้

- การประมง ทำกันทุกจังหวัดที่มีชายฝั่งทะเล

- การทำเหมืองแร่ดีบุก

- การท่องเที่ยว ภาคใต้มีภูมิประเทศที่สวยงาม ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติมากมายหลายแห่ง เช่น ทิวทัศน์ชายฝั่งทะเล เกาะแก่งต่าง ๆ ฯลฯ สามารถทำรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่าภาคอื่นๆ

5.2 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรของประเทศในเอเชีย

ลักษณะประชากรของทวีปเอเชีย เอเชียเป็นทวีปที่ใหญ่และมีประชากรมากเป็นอันดับ 1 ของโลก ถือเป็นทวีปแหล่งอารยธรรม เพราะเป็นดินแดนที่ความเจริญเกิดขึ้นก่อนทวีปอื่น ๆ ประชากรรู้จักและตั้งถิ่นฐานกันมาก่อน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ลุ่มแม่น้ำแดงและลุ่มแม่น้ำคงคาส่วนบริเวณที่มีประชากรเบาบางจะเป็นบริเวณที่แห้งแล้งกันดารหนาวเย็นและในบริเวณที่เป็นภูเขาชัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณกลางทวีป

ประชากรในเอเชียประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ ดังนี้

1) **กลุ่มมองโกลอยด์** มีจำนวน 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดของทวีป มีลักษณะเด่น คือ ผิวเหลือง ผมดำเหยียดตรง นัยน์ตาริ จมูกแบน อาศัยอยู่ในประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไทย

2) **กลุ่มคอเคซอยด์** เป็นพวกผิวขาว หน้าตารูปร่างสูงใหญ่เหมือนชาวยุโรป ตา ผมสีดำน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้และภาคเหนือของอินเดีย ได้แก่ ชาวอาหรับ ปากีสถาน อินเดีย เนปาล

3) **กลุ่มนิกรอยด์** เป็นพวกผิวดำ ได้แก่ ชาวพื้นเมืองภาคใต้ของอินเดีย พวกกะชาก็ มีรูปร่างเล็ก ผมหยิก นอกจากนี้ยังอยู่ในศรีลังกาและหมู่เกาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4) **กลุ่มโพลีเนเซียน** เป็นพวกผิวสีคล้ำ อาศัยอยู่ตามหมู่เกาะแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ชนพื้นเมืองในหมู่เกาะของประเทศอินโดนีเซีย

ประชากรของทวีปเอเชียจะกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ความเจริญทางด้านวิชาการในการนำเทคโนโลยีมาใช้กับทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำเลที่ตั้งของเมืองที่เป็นศูนย์กลาง ส่วนใหญ่จะอยู่กันหนาแน่น

บริเวณตามที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ๆ ซึ่งที่ดินอุดมสมบูรณ์ พื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกข้าวเจ้า เขตประชากรที่อยู่กันหนาแน่น แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. เขตหนาแน่นมาก ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำสวโท แม่น้ำแยงซีเกียง ชายฝั่งตะวันออกของจีน ได้หวัน ปากแม่น้ำแดง (ในเวียดนาม) ที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา (อินเดีย) ลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร (บังคลาเทศ) ภาคใต้ของเกาะซอนชู เกาะคิวชู เกาะชิโกกุ (ในญี่ปุ่น) เกาะชวา (ในอินโดนีเซีย)

2. เขตหนาแน่นปานกลาง ได้แก่ เกาหลี ภาคเหนือของหมู่เกาะญี่ปุ่น ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ราบปากแม่น้ำอิรวดีในพม่า คาบสมุทรเดคคานในอินเดีย ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติสในอิรัก

3. เขตบางเบามาก ได้แก่ เขตไซบีเรียในรัสเซีย ทะเลทรายโกบีในมองโกเลีย แคว้นซินเกียงของจีน ที่ราบสูงทิเบต ทะเลทรายในคาบสมุทรอาหรับ ซึ่งบริเวณแถบนี้จะมีอากาศหนาวเย็นแห้งแล้งและทุรกันดาร

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ประชากรส่วนใหญ่ อาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ลุ่มแม่น้ำแดงและลุ่มแม่น้ำคงคา และในเกาะบางเกาะที่มีดินอุดมสมบูรณ์ เช่น เกาะของประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และญี่ปุ่น ส่วนบริเวณที่มีประชากรเบาบาง จะเป็นบริเวณที่แห้งแล้งกันดาร หนาวเย็นและในบริเวณที่เป็นภูเขาชัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณกลางทวีป มีเพียงส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในเมือง เมืองที่มีประชากรอาศัยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ โตเกียว บอมเบย์ กัลกัตตา โซล มะนิลา เซี่ยงไฮ้ โยโกะฮะมะะเตะ หนานกิง กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรของทวีปเอเชียประกอบอาชีพที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความเจริญในด้านวิชาการ เทคโนโลยี การปกครองและขนบธรรมเนียมประเพณี แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1) เกษตรกรรม

การเพาะปลูก นับเป็นอาชีพที่สำคัญในเขตร้อนเอเชีย ได้แก่ เอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ทำการเพาะปลูกประมาณร้อยละ 70 - 75 % ของประชากรทั้งหมด เนื่องจากทวีปเอเชียมีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันกว้างใหญ่หลายแห่ง มีที่ราบชายฝั่งทะเล มีภูมิอากาศที่อบอุ่น มีความชื้นเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย หลายประเทศกลายเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของโลก จะทำในที่ราบลุ่มของแม่น้ำต่างๆ พืชที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ปาล์ม ป่าน ปอ ฝ้าย ชา กาแฟ ข้าวโพด ส้ม มันสำปะหลัง มะพร้าว

การเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงมากในชนบท มีทั้งแบบฟาร์มขนาดใหญ่และปล่อยเลี้ยงตามทุ่งหญ้า ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และความนิยม ซึ่งเลี้ยงไว้ใช้เนื้อและนมเป็นอาหาร ได้แก่ อูฐ แพะ แกะ สุกร โค กระบือ ม้า และจามรี

ภาพจามรี

การทำป่าน้ำมัน เนื่องจากเอเชียตั้งอยู่ในเขตป่าดงดิบ มรสุมเขตร้อนและเขตอบอุ่น จึงได้รับความชื้นสูง จึงเป็นแหล่งป่าน้ำมันที่ใหญ่และสำคัญของโลกแห่งหนึ่ง มีทั้งป่าน้ำมันเนื้ออ่อนและป่าน้ำมันเนื้อแข็ง

การประมง นับเป็นอาชีพที่สำคัญของประชากรในเขตริมฝั่งทะเล ซึ่งมีหลายประเภท ได้แก่ ประมงน้ำจืด ประมงน้ำเค็ม การงมหอยมุก และเลี้ยงในบริเวณถ้ำคลอง หนองบึงและชายฝั่งทะเล

2) อุตสาหกรรม ได้แก่

1. การทำเหมืองแร่ ทวีปเอเชียอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุและแร่เชื้อเพลิง ได้แก่ แร่เหล็ก ถ่านหิน ปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจีนเป็นประเทศที่มีการทำเหมืองแร่มากที่สุดในทวีปเอเชีย ส่วนถ่านหิน เอเชียผลิตถ่านหินมากที่สุดในโลก แหล่งผลิตสำคัญคือ จีน อินเดีย รัสเซีย และเกาหลี แร่เหล็ก ผลิตมากในรัสเซีย อินเดียและจีน ส่วนน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ เอเชียเป็นแหล่งสำรองและแหล่งผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติมากที่สุดในโลก ซึ่งมีมากบริเวณอ่าวเปอร์เซีย ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อิรัก คูเวต โอมาน กาตาร์ ประเทศที่ผลิตน้ำมันดิบมาก คือ ซาอุดีอาระเบียและจีน นอกจากนี้ยังพบในอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ปากีสถาน พม่า อุซเบกิสถาน เคิร์กเมนิสถาน อาเซอร์ไบจาน

2. อุตสาหกรรมทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากไม้และหนังสัตว์ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ หลายประเทศในเอเชียเริ่มจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน แล้วพัฒนาขึ้นเป็นโรงงานขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป เครื่องจักรกล ยานพาหนะ เคมี

3) พาณิชยกรรม ได้แก่ การส่งสินค้าออกและสินค้านำเข้าประเทศ สินค้าที่ผลิตในทวีปเอเชียที่เป็นสินค้าออกส่วนมากจะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคและวัตถุดิบ ได้แก่ ข้าวเจ้า กาแฟ ชา น้ำตาล เครื่องเทศ ยางพารา ฝ้าย ไหม ปอ ป่าน ขนสัตว์ หนังสัตว์ ดีบุก ฯลฯ ญี่ปุ่นและจีนมีปริมาณการค้ากับต่างประเทศมากที่สุดในทวีป

สินค้าออก เป็นประเภทเครื่องจักร ประเทศที่ส่งออกมาก คือ ญี่ปุ่น ส่วนประเภทอาหาร เช่น ข้าวเจ้า ข้าวโพด ถั่วเหลือง ได้แก่ ไทย พม่า และเวียดนาม

ส่วนสินค้านำเข้าประเทศ ส่วนมากจะสั่งซื้อจากยุโรปและอเมริกา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรม เครื่องโลหะสำเร็จรูป เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า เคมี เคมีภัณฑ์ เวชภัณฑ์ ต่างๆ

...

กิจกรรมที่ 1.5 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรในประเทศ

1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าในภาคเหนือของไทย ประชากรจะอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณใดบ้าง พร้อมให้เหตุผล และส่วนมากจะประกอบอาชีพอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) ผู้เรียนคิดว่าภาคใดของไทยที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด พร้อมให้เหตุผล และสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว คืออะไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ปัจจัยใดที่ทำให้มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

4) ทวีปใดที่กล่าวกันว่า เป็นทวีป “แหล่งอารยธรรม” เพราะเหตุใดจึงกล่าวเช่นนั้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5) ในทวีปเอเชีย ประชากรจะอาศัยอยู่กันหนาแน่นบริเวณใดบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทที่ 2 ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย

สาระสำคัญ

ทวีปเอเชียประกอบด้วย ประเทศสมาชิกหลายประเทศ ในที่นี้จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศในแถบเอเชียที่มีพรมแดนติดและใกล้เคียงกับประเทศไทย ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศญี่ปุ่น โดยสังเขป นอกจากนี้ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญๆ ในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชียที่น่าสนใจ เช่น ยุคล่าอาณานิคม และยุคสงครามเย็น เป็นต้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

หลังจากผู้เรียนเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ทวีปเอเชียจบแล้ว ทำให้ผู้เรียนสามารถ

1. บอกถึงประวัติศาสตร์โดยสังเขปของสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และประเทศญี่ปุ่นได้
2. บอกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชียได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่

- 1.1 ประวัติศาสตร์ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
- 1.2 ประวัติศาสตร์ประเทศอินเดีย
- 1.3 ประวัติศาสตร์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 1.4 ประวัติศาสตร์ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า
- 1.5 ประวัติศาสตร์ประเทศอินโดนีเซีย
- 1.6 ประวัติศาสตร์ประเทศฟิลิปปินส์
- 1.7 ประวัติศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น

เรื่องที่ 2 เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชีย

- 2.1 ยุคล่าอาณานิคม
- 2.2 ยุคสงครามเย็น

สื่อประกอบการเรียนรู้

สื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ในการศึกษาเรียนรู้ประกอบด้วย

1. สื่อแบบเรียน หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารทางวิชาการตามห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารีในท้องถิ่น
3. เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การวัดผลการเรียนรู้

1. ศึกษาจากหนังสือเรียนหมวดวิชาการพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ทำกิจกรรมท้ายบทที่กำหนดให้
3. ทดสอบปลายภาคเรียน

...

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศในทวีปเอเชีย

1.1 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประเทศจีนหรือสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรือง และมีอารยธรรมยาวนานที่สุดประเทศหนึ่งของโลก โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถค้นคว้าที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายงาม ได้บ่งชี้ว่าอารยธรรมจีนที่บ่งบอกถึงความเจริญงอกงามของจีนโบราณ ตั้งแต่ช่วง 2,500 - 2,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช เริ่มจากสมัยราชวงศ์ต่าง ๆ มาจนถึงจีนยุคใหม่คือยุคปัจจุบัน ปี ค.ศ. 2009 รวมมีอายุยาวนานถึง 4,000 - 5,000 ปี

ประเทศจีน เป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออก มีประชากรมากที่สุดในโลก คือมีประชากรกว่า 1.3 พันล้านคน หรือประมาณหนึ่งในห้าของประชากรโลก โดยประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮั่น มีพื้นที่กว้างใหญ่มิขนาดเป็นอันดับ 3 ของโลก เป็นรองเพียงรัสเซียและแคนาดา เป็น

ประเทศที่คิดค้นเข็มทิศ การผลิตกระดาษ ดินปืน ระบบการพิมพ์ ระบบชลประทาน การก่อสร้าง กำแพงเมืองจีน และการขุดคลองขุ่น ถือเป็นโครงการด้านวิศวกรรมอันยิ่งใหญ่แต่โบราณกาลที่มีมากกว่า 2000 ปี ด้วยเหตุนี้ ประเทศจีนจึงเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งทางศิลปะ วัฒนธรรมที่ชาวจีนได้ผ่านประวัติศาสตร์รูปแบบสังคมแบบต่างๆ ทั้งสังคมแบบยูครนุษย์หิน สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมกึ่งศักดินา สังคมกึ่งเมืองขึ้น จนเข้าสู่สังคมนิยมในปัจจุบัน

ประเทศจีนมีพรมแดนติดกับ 15 ประเทศ คือ เวียดนาม ลาว พม่า อินเดีย ภูฏาน สิกขิม เนปาล ปากีสถาน อัฟกานิสถาน ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน คาซัคสถาน รัสเซีย มองโกเลีย และเกาหลีเหนือ

ตั้งแต่ก่อตั้งสาธารณรัฐเมื่อปี พ.ศ. 2492 ประเทศจีนอยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประเทศจีนอ้างอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวัน เฝิงหู เอ๋หมิงและหม่าจู แต่ไม่ได้ปกครอง โดยที่เกาะเหล่านี้ปกครองโดยสาธารณรัฐจีน ซึ่งมีเมืองหลวงอยู่ที่กรุงไทเป ฐานะทางการเมืองของสาธารณรัฐจีนนั้น ยังเป็นที่โต้แย้งกันอยู่

คำว่า “จีนแผ่นดินใหญ่” ใช้เรียกส่วนของจีน ที่อยู่ภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (ยกเว้นเขตบริหารพิเศษ 2 แห่ง คือ ฮองกง และมาเก๊า) นิยมเรียกสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า “จีนแดง” (Red China) ปัจจุบันประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศญี่ปุ่นเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย มีเศรษฐกิจและกำลังทางทหารใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย

ในด้านภาษาในการติดต่อสื่อสารนั้น จีนใช้ภาษาจีนกลาง หรือภาษาธรรมดา เป็นภาษาประจำชาติ ซึ่งเป็นภาษาหนึ่งในห้าภาษาทางการที่ใช้ในองค์กรสหประชาชาติ ประเทศจีนมีชนเผ่าต่างๆ 56 ชน

เผ่า ซึ่งส่วนใหญ่จะมีภาษาประจำเผ่าของตัวเอง ภาษากวางตุ้ง เป็นหนึ่งในภาษาถิ่นที่ใช้พูดในทางใต้ของประเทศ สำหรับภาษาเขียนนั้น ภาษาจีนมีมากกว่า 6000 ปีแล้ว

จากชนเผ่าทั้งหมด 56 เผ่า มีชนเผ่าอื่น เป็นชนเผ่าที่ใหญ่ที่สุด มีจำนวนประชากรถึง 91.02 % ของประชากรทั้งหมด ที่เหลืออีก 8.98 % เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งประกอบไปด้วย 55 เผ่า โดยทุกชนเผ่ามีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

รากฐานทางอารยธรรมที่สำคัญของจีนคือ การสร้างระบบภาษาเขียน ในยุคราชวงศ์ฉิน (ศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ.) และการพัฒนาแนวคิดลัทธิขงจื๊อ เมื่อประมาณ ศตวรรษที่ 2 ก่อน ค.ศ. ประวัติศาสตร์จีนมีทั้งช่วงที่เป็นปึกแผ่นและแตกเป็นหลายอาณาจักรสลับกันไป ในบางครั้งก็ถูกปกครองโดยชนชาติอื่น วัฒนธรรมของจีนมีอิทธิพลอย่างสูงต่อชาติอื่นๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งถ่ายทอดด้วยการอพยพของประชากร การค้า และการยึดครอง

1.2 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดีย หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐอินเดีย ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียใต้ เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของอนุทวีปอินเดีย มีประชากรมากเป็นอันดับที่สองของโลก และเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีประชากรมากที่สุดในโลก โดยมีประชากรมากกว่าหนึ่งพันล้านคน มีภาษาพูดประมาณแปดร้อยภาษา

ในด้านเศรษฐกิจอินเดียมีอำนาจการซื้อมากเป็นอันดับที่สี่ของโลก โดย

อาณาเขตทางทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนปาล และภูฏาน

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดปากีสถาน

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

ทิศตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงใต้จรดมหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออกติดบังกลาเทศ

อินเดีย มีพื้นที่ 3,287,590 ตารางกิโลเมตร ซึ่งใหญ่กว่าไทยประมาณ 6 เท่า

ประวัติศาสตร์อินเดียเริ่มต้นเมื่อ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล หลักฐานทางโบราณคดี ที่พบในแคว้นปัญจาบและแคว้นคุชราตของอินเดียบ่งบอกถึงความรุ่งเรืองของสังคมเมืองและอารยธรรมกลุ่ม น้ำสินธุในยุคสมัยนั้น ในศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล ชนเผ่าอินโด-อารยันที่ปกครองอินเดียอยู่ในขณะนั้น ได้ตั้งอาณาจักรที่ปกครองโดยกษัตริย์ขึ้นเป็นผู้ปกครองดินแดนที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา (Gangaplain) มีชนเผ่าต่างๆ เป็นบริวารอยู่รอบๆ ต่อมาเกิดการต่อต้านความมีอำนาจของพวกพราหมณ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอินเดีย ส่วนใหญ่พวกที่ไม่เห็นด้วยต่างพากันแสวงหาศาสนาใหม่ เป็นบ่อเกิดของศาสนาใหม่ๆ ความเชื่อใหม่ๆ ขึ้น จึงทำให้เกิดศาสนาสำคัญขึ้น 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ (Buddhism) กับศาสนาเชน (Jainism) ในขณะที่ศาสนาฮินดูรุ่งเรืองและมีอิทธิพลอย่างมากอยู่ในอินเดีย พวกมคธ (Magodh) มีอำนาจปกครองอยู่ในแถบที่ราบตอนเหนือ พระเจ้าจันทรคุปต์แห่ง

ราชวงศ์โมริยะ (Chandragupta Maurya) เป็นกษัตริย์องค์สำคัญในประวัติศาสตร์ของอินเดีย พระเจ้าจันทรคุปต์ทรงตั้งเมืองปาฏะลีบุตร (Pataliputra) เป็นเมืองหลวงของอินเดียซึ่งกล่าวกันว่าเมืองปาฏะลีบุตรเป็นเมืองใหญ่ที่สุดของโลกในเวลานั้น

ต่อมาพระเจ้าจันทรคุปต์หันไปนับถือศาสนาเซนและบำเพ็ญทุกขกิริยา ด้วยการอดอาหารตามความเชื่อของศาสนาเซนจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ จากนั้นราชวงศ์โมริยะซึ่งเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดในยุคสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้แผ่อิทธิพลและขยายอาณาจักรอินเดียออกไปไกลจนทิศเหนือจรดแค้วนกัสมิร์หรือแคชเมียร์ (Kashmir) ด้านทิศใต้จรดไมเซอร์ (Mysore) ทิศตะวันออกจรดโอริสสา (Orissa) เมื่อขึ้นครองราชย์ใหม่ๆ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงใช้วิธีปราบปรามผู้ต่อต้านพระองค์อย่างโหดเหี้ยม ทรงขยายอาณาจักรด้วยกองทัพที่เกรียงไกร เช่นฆ่าผู้คนล้มตายเป็นใบไม้ร่วง แต่ภายหลังเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชหันมานับถือพุทธศาสนา ทรงเปลี่ยนวิธีการขยายอาณาจักรด้วยกองทัพธรรมเผยแผ่ศาสนาพุทธโดยส่งสมณทูตไปทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในเอเชีย และประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่อย่างกว้างขวาง

ต่อมาได้มีการรวมพลังกันต่อสู้เพื่ออิสรภาพของอินเดีย มีการตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรค National Congress ขึ้น จุดประสงค์มิได้เล่นการเมือง แต่มุ่งไปที่การหาทางปลดปล่อยอินเดียให้เป็นเอกราช มีการรณรงค์ให้ความรู้และปลุกกระแสมความเป็นชาตินิยมขึ้นในอินเดีย นำโดยมหาบุรุษคนสำคัญของอินเดีย คือ ท่านโมหันทาสการามจัน คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi) ซึ่งชาวอินเดียเรียกด้วยความยกย่องว่า “มหาตมะ” (Mahatama แปลว่า Great Soul) ผู้ใช้วิธีอหิงสา (nonviolence) ต่อสู้กับผู้ปกครองอังกฤษอย่างเงียบๆ มหาตมะ คานธี เป็นผู้นำชาวอินเดียทั้งประเทศทำการประท้วงอย่างสันติในปี ค.ศ. 1922 และได้นำชาวอินเดียต่อต้านกฎหมายเรียกเก็บภาษีเกลือของอังกฤษในปี ค.ศ. 1930 และเดินขบวนครั้งใหญ่เรียกร้องให้อังกฤษปลดปล่อยอินเดีย ในปี ค.ศ. 1942 มีการก่อการจลาจลกลางเมืองจนถึงขั้นนองเลือดเกิดขึ้นในหลายเมืองของอินเดีย

เหตุการณ์เหล่านี้บีบบังคับให้อังกฤษต้องทำความตกลงยอมยกอำนาจการปกครองประเทศให้อินเดีย ในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 ซึ่งชาวอินเดียถือว่าเป็นวันประกาศอิสรภาพ และวันหยุดราชการของประเทศด้วย ในปี ค.ศ. 1947 อินเดียได้เอกราชจากอังกฤษแต่อินเดียต้องแบ่งประเทศออกเป็น 2 ประเทศ คือ อินเดียที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นประเทศสาธารณรัฐอินเดีย อินเดียส่วนน้อยที่มีประชาชนเป็นมุสลิมแยกตัวไปตั้งประเทศใหม่เป็นรัฐอิสลามชื่อ ปากีสถาน

ประชากรอินเดียมีประมาณ 1,000 ล้านคน โดยมีเชื้อชาติอินโด-อารยัน ร้อยละ 72 คราวีเดียน ร้อยละ 25 มองโกลอยด์ ร้อยละ 2 และอื่น ๆ ร้อยละ 1 อัตราการเพิ่มของประชากร ร้อยละ 1.8 พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) และอัตราการรู้หนังสือ ร้อยละ 52.1

ประชากรกว่า 1,000 ล้านคนเหล่านี้ มีความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม มีภาษาหลักใช้พูดถึง 16 ภาษา เช่น ภาษาฮินดี ภาษาอังกฤษ ภาษาเบงกาลี ภาษาอูรดู เป็นต้นและมีภาษาถิ่น

มากกว่า 100 ภาษา ภาษาฮินดี ถือว่าเป็นภาษาประจำชาติ เพราะคนอินเดียกว่าร้อยละ 30 ใช้ภาษานี้ คนอินเดียที่อาศัยอยู่รัฐทางตอนเหนือและรัฐทางตอนใต้ นอกจากจะใช้ภาษาที่แตกต่างกันแล้ว การแต่งกาย การรับประทานอาหารก็แตกต่างกันออกไปด้วย

1.3 ประวัติศาสตร์สังเขปของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลาวหรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศหนึ่งที่สืบเชื้อสายบรรพบุรุษเดียวกับชาวไทย แต่ลาวประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยมากมายหลายเผ่า ลาวแท้ๆ มีเพียง 50 เปอร์เซนต์เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ริมน้ำโขงบนที่ราบ ส่วนชาวเขานิยมอยู่บนเทือกเขา

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมื่อประมาณ 4,000 - 5,000 ปีก่อน กลุ่มชนที่พูดภาษาไต ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศลาวและที่ราบสูงในภาคอีสาน รวมถึงพวกไท-กะได ม้ง-เมี่ยนที่เป็นบรรพบุรุษของชาวลาวลุ่ม และพวกม้ง-เย้าที่อพยพจากตอนใต้ของประเทศจีน แรกเริ่มกลุ่มชนเหล่านี้ไม่มีการตั้งหลักแหล่งที่แน่นอน ต่อมาเมื่อชนเผ่าต่างๆ ทั้งไท พม่า และเวียตนามอพยพลงมาในเขตเทือกเขาและหุบเขาของดินแดนเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติมอญ-เขมร ความจำเป็นในการสร้างบ้านเรือนก็เริ่มมีขึ้นจนพัฒนาต่อมาเป็นเมืองเกษตรกรรม และตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณหุบเขาและที่ราบลุ่มภายใต้อำนาจของอาณาจักรเขมร

ต่อมาในปี พ.ศ.1896 พระเจ้าฟ้างุ้ม ทรงทำสงครามตีเอานครเวียงจันทน์ หลวงพระบาง หัวเมืองพวนทั้งหมด ตลอดจนหัวเมืองอีกหลายแห่งในที่ราบสูงโคราชเข้ารวมเป็นอาณาจักรเดียวกัน ภายใต้การช่วยเหลือของกษัตริย์เขมร ก่อตั้งเป็นอาณาจักรล้านช้างขึ้นบนดินแดนที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างลุ่มแม่น้ำโขงกับเทือกเขาอันนนา มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเชียงคอง-เชียงทอง เป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองในทุกด้าน หลังจากสถาปนาเมืองเชียงคอง-เชียงทองแล้ว พระเจ้าฟ้างุ้มทรงรับพุทธศาสนาเถรวาทลังกาจากราชสำนักเขมรมาเป็นศาสนาประจำชาติ และได้อัญเชิญพระบางเป็นพระพุทธรูปศิลปะสิงหลจากราชสำนักเขมรมายังล้านช้าง เจ้าฟ้างุ้มทรงเปลี่ยนชื่อเป็น “เมืองหลวงพระบาง”

เมื่อพระเจ้าฟ้างุ้มสิ้นพระชนม์ พระยาสามแสนไทไตรภูวนาถ โอรสของพระเจ้าฟ้างุ้มได้ขึ้นครองราชย์อาณาจักรล้านช้างเริ่มเสื่อมลง เพราะสงครามแย่งชิงอำนาจและเกิดกบฏต่างๆ นานนับร้อยปี จนถึง พ.ศ. 2063 พระโหราสาราชเจ้าขึ้นครองราชย์ และรวบรวมแผ่นดินขึ้นใหม่ให้เป็นปึกแผ่น และให้ย้ายเมืองหลวงของอาณาจักรล้านช้างไปอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ เพื่อให้ไกลจากการรุกรานของสยาม และสร้างความเจริญให้กับอาณาจักรล้านช้างเป็นอย่างมากและทรงมีสายพระเนตรยาวไกล ทรงโปรดให้พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชพระราชโอรสไปครองอาณาจักรล้านนา เพื่อเป็นการคานอำนาจพม่า ครั้นเมื่อพระเจ้าโหราสาราชเจ้าเสด็จสวรรคต พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชเสด็จกลับมาล้านช้าง และทรงอัญเชิญ พระแก้วมรกตจากเชียงใหม่ไปยังเวียงจันทน์ ในรัชสมัยของพระองค์พระพุทธศาสนาทรงมีความเจริญรุ่งเรืองมาก ทรงสร้างวัดพระธาตุหลวง หรือที่เรียกว่า “พระธาตุเจดีย์โลกจุฬามณี” และสร้างวัดพระแก้วขึ้นเพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกต

หลังแผ่นดินพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช อาณาจักรล้านช้างมีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาหลายรัชกาล เจริญสูงสุดในรัชกาลพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ถือว่าเป็นยุคทองแห่งอาณาจักรล้านช้าง พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรมและเป็นที่นับถือของประชาชน หลังสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชสวรรคตแล้ว ล้านช้างแตกออกเป็น 3 อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ และอาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ โดยตกอยู่ภายใต้การยึดครองของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งจีน เวียดนาม และสยาม กองทัพสยามพิชิตหัวเมืองลาวตอนเหนือลงได้ จึงได้ผนวกหลวงพระบางเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของตน ราชวงศ์เหวียนของเวียดนามแผ่อำนาจยึดครองลาวทางตอนกลางของแม่น้ำโขงรอบ ๆ นครเวียงจันทน์ จนถึง พ.ศ. 2322 กองทัพสยามเข้ายึดครองแผ่นดินล้านช้างที่แตกแยกออกเป็น 3 อาณาจักร ได้ทั้งหมด ครั้นถึงปี พ.ศ. 2365 เจ้าอนุวงศ์ แห่งเวียงจันทน์วางแผนก่อกบฏเพื่อกอบกู้เอกราช แต่ไม่สำเร็จถูกตัดสินโทษประหารชีวิต กองทัพสยามในรัชกาลที่ 3 ยกมาตีนครเวียงจันทน์ได้รื้อทำลายกำแพงเมือง เอาไฟเผาราบทั้งเมือง ทรัพย์สินถูกปล้นสะดม ผู้คนถูกกวาดต้อน วัดในนครเวียงจันทน์เหลืออยู่เพียงวัดเดียวที่ไม่ถูกไฟไหม้คือ วัดสีสะเกด อาจมีสาเหตุสำคัญจากสถาปัตยกรรมของวัดสีสะเกดแห่งนี้สร้างตามแบบอย่างของสถาปัตยกรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2428 พวกจีนฮ่อจากมณฑลยูนนาน ยกทัพมารุกรานลาวและตีเมืองต่างๆ ไล่จากทางตอนเหนือไล่มาถึงนครเวียงจันทน์ตอนใต้ รัชกาลที่ 5 ทรงแต่งตั้งให้กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม เป็นข้าหลวงใหญ่มาประจำอยู่หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ และยกกองทัพข้ามแม่น้ำโขงมาตีฮ่อที่เวียงจันทน์ พวกจีนฮ่อพ่ายแพ้หนีขึ้นไปเชียงขวาง ไทยตามตีจนถึงเมืองเชียงขวาง จนพวกฮ่อแตกพ่ายไปหมด จนถึงปี พ.ศ. 2436 ไทยต้องเสียดินแดนแถบฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส หลังจากที่ได้ปกครองลาวมาถึง 114 ปี

เมื่อมหาอำนาจตะวันตกเริ่มแผ่อิทธิพลเข้าสู่อินโดจีน ฝรั่งเศสได้ใช้สนธิสัญญา ที่ไม่เป็นธรรมบีบบังคับให้ยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมดให้กับตน (ประเทศลาวในปัจจุบัน) ฝรั่งเศสปกครองลาวแต่ละแขวงโดยมีคนไทยเป็นเจ้าแขวงหรือข้าหลวง คอยควบคุมเจ้าเมืองที่เป็นคนลาวอีกต่อหนึ่ง ซึ่งต้องเก็บส่วยตัวเลขจากชาวยกกรจ้ให้ข้าหลวงฝรั่งเศส ตลอดเวลาที่ลาวตกเป็นเมืองขึ้นนั้น ฝรั่งเศสไม่รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยรื้อสร้างเป็นถนนไม่ได้สนใจกับประเทศลาวเท่าไรนัก เพราะถือว่าเป็นดินแดนบ้านป่าล่าสัตว์ไม่มีค่าในเชิงเศรษฐกิจ

ต่อมาในสงครามโลกครั้งที่สอง เยอรมันมีชัยเหนือประเทศฝรั่งเศสและก่อตั้งคณะรัฐบาลขึ้นที่เมืองวิชี คณะข้าหลวงฝรั่งเศสในอินโดจีนให้การหนุนหลังรัฐบาลวิชี และตกลงเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ครั้นถึงปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลภายใต้การนำของพลตรีหลวงพิบูลสงครามเริ่มดำเนินการต่อต้านอำนาจของฝรั่งเศสที่เริ่มเสื่อมถอย ด้วยการยึดแขวงไซบุรีและจำปาศักดิ์กลับคืนมา ญี่ปุ่นขอให้ลาวประกาศเอกราช แต่กองทัพฝรั่งเศสก็ย้อนกลับคืนมาอีกครั้งหลังสงครามยุติได้ไม่นาน ลาวหันมา

ปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดภายใต้การควบคุมดูแลของฝรั่งเศส

พ.ศ. 2492 สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ขบวนการลาวอิสระล่มสลาย แนวร่วมชาติได้พัฒนาเป็นขบวนการคอมมิวนิสต์ประเทศลาว ในเวลาต่อมาโดยได้รับการสนับสนุนจากโฮจิมินห์และพรรคคอมมิวนิสต์ของเวียดนาม

พ.ศ. 2495 ลาวในหัวเมืองด้านตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มก่อการจลาจลต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศสภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาลกรุงฮานอย

เมื่อฝรั่งเศสแพ้สงครามที่ค่ายเดียนเบียนฟู ลาวจึงได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ ฝรั่งเศสถอนกำลังออกจากประเทศลาวซึ่งแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนระบบกษัตริย์ในเวียงจันทน์ (ฝ่ายขวา) กับฝ่ายขบวนการประเทศลาว (ฝ่ายซ้าย)

พ.ศ. 2498 ลาวได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

พ.ศ. 2500 เจ้าสุววรรณภูมา ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำรัฐบาลผสมในนครเวียงจันทน์

พ.ศ. 2506 รัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนามหันมาใช้เส้นทางโฮจิมินห์ในภาคตะวันออกของลาวเป็นเส้นทางหลักในการส่งกำลังพลไปปราบปรามพวกต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ กองกำลังอเมริกันเริ่มเข้ามาปฏิบัติการลับในลาว พ.ศ. 2516 สหรัฐอเมริกาถอนตัวออกจากสงครามเวียดนาม “การทำสงครามหลังฉาก” ในประเทศลาวจึงต้องเลิกราไปด้วย

พ.ศ. 2518 หลังจากรัฐบาลคอมมิวนิสต์มีชัยเหนือเวียดนามทั่วประเทศได้ไม่นาน โดยยึดกรุงพนมเปญเป็นแห่งแรก ต่อมาได้ไ้ไ้่ง่อน ขบวนการประเทศลาวยึดอำนาจได้ทั้งหมดในเดือนธันวาคม เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาถูกปลดออกจากราชบัลลังก์ ตามมาด้วยการสถาปนาประเทศใหม่ชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” หรือ สปป.ลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518

ระยะ 5 ปี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลาวไ้้้นนโยบายคอมมิวนิสต์ปกครองอย่างเข้มงวด ควบคุมพุทธศาสนา ตัดสัมพันธ์กับประเทศไทย ปราบปรามชนกลุ่มน้อย ราษฎรหลายหมื่นคนถูกจับส่งผลให้ปัญญาชนและชนชั้นกลางจำนวนมากหลบหนีออกนอกประเทศ เจ้าสว่างวัฒนาและพระญาติวงศ์สิ้นพระชนม์อยู่ในค่ายกักกัน ชาวบ้านยากจนลง

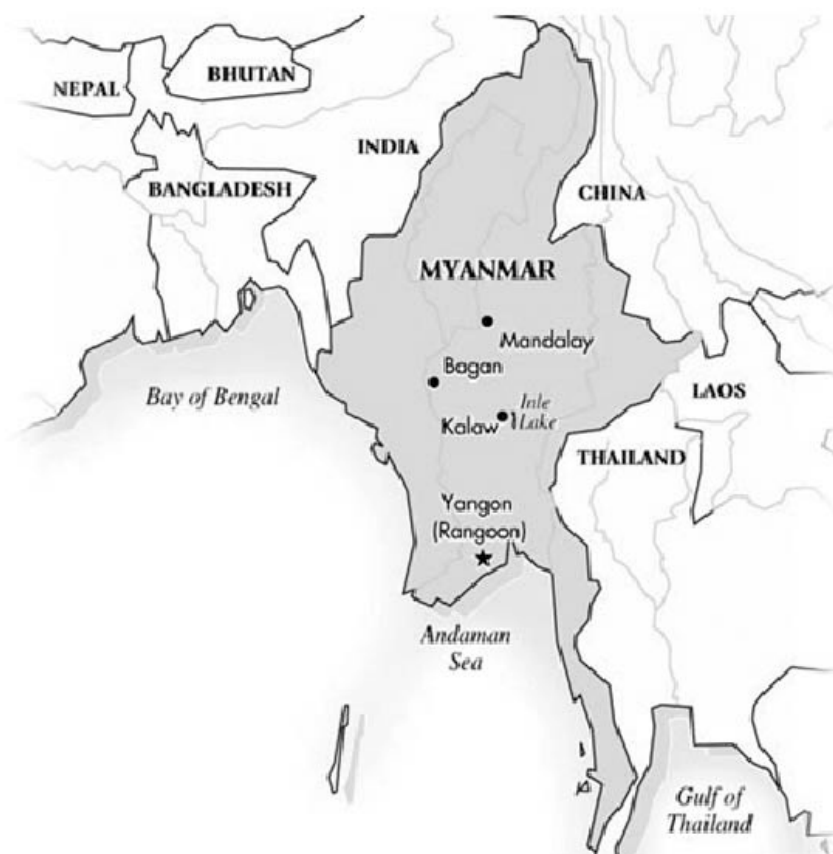
พ.ศ. 2535 นายไกสอน พรมวิหาร ประธานประเทศผู้เชื่อมั่นในระบอบคอมมิวนิสต์ถึงแก่อสัญกรรม นายหนุฮัก พุมสะหวัน ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน การจำกัดเสรีภาพค่อยๆ ถูกยกเลิกไป ชาวลาวที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศได้รับการเชิญให้กลับคืนสู่บ้านเกิดเมืองนอน ลาวเริ่มเปิดประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยวและฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศไทย

พ.ศ. 2537 มีพิธีเปิด “สะพานมิตรภาพ” ข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมลาว-ไทย เข้าด้วยกัน ส่งผลให้ไทยมีอิทธิพลต่อลาวมากขึ้น ทั้งในด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ และการที่ประธานหนุฮัก พุมสะหวัน

เดินทางมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการและได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ การปฏิรูปเหล่านี้ ทำให้ลาวได้รับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในปี พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2548 ลาวครบรอบ 30 ปี การสถาปนาประเทศใหม่เป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และในปีเดียวกันนี้เอง สะพานมิตรภาพไทย - ลาว ก็ได้เปิดใช้อีกเป็นแห่งที่สองที่จังหวัดเลย

1.4 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศพม่าหรือสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ประวัติศาสตร์ของพม่านั้นยาวนาน มีประชาชนหลายเผ่าพันธุ์เคยอาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้ เผ่าพันธุ์เก่าแก่ที่สุดที่ปรากฏได้แก่ มอญ ต่อมาราวศตวรรษที่ 13 ชาวพม่าได้อพยพลงมาจากบริเวณพรมแดนระหว่างจีนและทิเบต เข้าสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิระวดี และกลายเป็นชนเผ่าส่วนใหญ่ที่ปกครองประเทศในเวลาต่อมา

ประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มีความเกี่ยวข้องกับชนชาติต่างๆ หลายเชื้อชาติ ได้แก่ มอญ พยู รวมถึงมีการเกี่ยวข้องกับอาณาจักรและราชวงศ์ต่างๆ เช่น

มอญ เป็นชนเผ่าแรกที่สามารถสร้างอารยธรรมขึ้นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ ก็คือชาวมอญได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้เมื่อราว 2400 ปีก่อนพุทธกาล และได้สถาปนาอาณาจักรสุวรรณภูมิ อันเป็นอาณาจักรแห่งแรกขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 2 ณ บริเวณใกล้เมืองท่าตอน (Thaton) ชาวมอญได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธผ่านทางอินเดียในราว พุทธศตวรรษที่ 2 ซึ่งเชื่อว่ามีมาจากการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช บันทึกของชาวมอญส่วนใหญ่ถูกทำลายในระหว่างสงคราม วัฒนธรรมของชาวมอญเกิดขึ้นจากการผสมเอาวัฒนธรรมจากอินเดีย จึงเป็นเอกลักษณ์ของตนเองจนกลายเป็นวัฒนธรรมลักษณะลูกผสม ในราวพุทธศตวรรษที่ 14 ชาวมอญได้เข้าครอบครองและมีอิทธิพลในดินแดนตอนใต้ของพม่าและได้เกิดอาณาจักรใหม่ขึ้น เรียกว่าอาณาจักรสุธรรมวดี ที่เมืองพะโค (หงสาวดี)

ปยู : พยู : เพียว

ชาวปยูหรือพยูหรือเพียว คือ กลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 4 และได้สถาปนานครรัฐขึ้นหลายแห่ง เช่นที่ บินนาคา (Binnaka) มองกะโม้ (Mongamo) ศรีเกษตร (Sri Ksetra) เปียทะโนมโย (Peikthanomyo) และหะลินยี (Halingyi) ในช่วงเวลาดังกล่าว ดินแดนพม่าเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการค้าระหว่างจีนและอินเดีย จากเอกสารของจีนพบว่า มีเมืองอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของชาวพยู 18 เมือง และชาวพยูเป็นชนเผ่าที่รักสงบ ไม่ปรากฏว่ามีสงครามเกิดขึ้นระหว่างชนเผ่าพยู ข้อขัดแย้งมักยุติด้วยการคัดเลือกตัวแทนให้เข้าประลองความสามารถกัน ชาวพยูสวมใส่เครื่องแต่งกายที่ทำจากผ้าฝ้าย อาชญากรรมมักถูกลงโทษด้วยการโบยหรือจำขัง เว้นแต่ได้กระทำความผิดอันร้ายแรงจึงต้องโทษประหารชีวิต ชาวพยูนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท เด็กๆ ได้รับการศึกษาที่วัดตั้งแต่อายุ 7 ขวบจนถึง 20 ปี

นครรัฐของชาวพยูไม่เคยรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่นครรัฐขนาดใหญ่มักมีอิทธิพลเหนือนครรัฐขนาดเล็ก ซึ่งแสดงออกโดยการส่งเครื่องบรรณาการให้นครรัฐที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ศรีเกษตร ซึ่งมีหลักฐานเชื่อได้ว่า เป็นเมืองโบราณที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ไม่ปรากฏหลักฐานว่าอาณาจักรศรีเกษตรถูกสถาปนาขึ้นเมื่อใด แต่มีการกล่าวถึงในพงศาวดารว่ามีการเปลี่ยนราชวงศ์เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช 637 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาณาจักรศรีเกษตรต้องได้รับการสถาปนาขึ้นก่อนหน้านั้น มีความชัดเจนว่า อาณาจักรศรีเกษตรถูกละทิ้งไปในปีพุทธศักราช 1199 เพื่ออพยพย้ายขึ้นไปสถาปนาเมืองหลวงใหม่ทางตอนเหนือ แต่ยังไม่ทราบอย่างแน่ชัดว่าเมืองดังกล่าวคือเมืองใด นักประวัติศาสตร์บางท่านเชื่อว่าเมืองดังกล่าวคือเมืองหะลินยี อย่างไรก็ตามเมืองดังกล่าวถูกรุกรานจากอาณาจักรน่านเจ้าในราวพุทธศตวรรษที่ 15 จากนั้นก็ไม่ปรากฏหลักฐานกล่าวถึงชาวพยูอีกเลย

อาณาจักรพุกาม

ชาวพม่าเป็นชนเผ่าจากทางตอนเหนือที่ค่อยๆ อพยพแทรกซึมเข้ามาตั้งสมอทธิพลในดินแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าทีละน้อย กระทั่งปีพุทธศักราช 1392 จึงมีหลักฐานถึงอาณาจักรอันทรกอำนาจ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมือง “พุกาม” (Bagan) โดยได้เข้ามาแทนที่ภาวะสุญญากาศทางอำนาจภายหลังจากการเสื่อมสลายไปของอาณาจักรชวาพู อาณาจักรของชาวพุกามแต่แรกนั้นมิได้เติบโตขึ้นอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กระทั่งในรัชสมัยของพระเจ้าอโนรธา (พ.ศ. 1587 - 1620) พระองค์จึงสามารถรวบรวมแผ่นดินพม่าให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำเร็จ และเมื่อพระองค์ทรงตีเมืองท่าตอนของชวามอญได้ในปีพุทธศักราช 1600 อาณาจักรพุกามก็กลายเป็นอาณาจักรที่เข้มแข็งที่สุดในดินแดนพม่า อาณาจักรพุกาม มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้ายันทลิทธา (พ.ศ. 1624 - 1655) พระเจ้าอลองสิทธุ (พ.ศ. 1655 - 1710) ทำให้ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 17 ดินแดนในสุวรรณภูมิเกือบทั้งหมดถูกรวมครอบครองโดยอาณาจักรเพียงสองแห่ง คือ เขมร (เมืองพระนคร) และพุกาม

อำนาจของอาณาจักรพุกามค่อย ๆ เสื่อมลง ด้วยเหตุผลหลักสองประการ ส่วนหนึ่งจากการถูกเข้าครอบงำโดยคณะสงฆ์ผู้มีอำนาจ และอีกส่วนหนึ่งจากการรุกรานของจักรวรรดิมองโกล ที่เข้ามาทางตอนเหนือ พระเจ้านราธิหบดี (ครองราชย์ พ.ศ. 1779 - 1830) ได้ทรงนำทัพผู้ย่นนานเพื่อยับยั้งการขยายอำนาจของมองโกล แต่เมื่อพระองค์แพ้สงครามในปีพุทธศักราช 1820 ทัพของอาณาจักรพุกามก็ระส่ำระสายเกือบทั้งหมด พระเจ้านราธิหบดีถูกพระราชโอรสปลงพระชนม์ในปีพุทธศักราช 1830 กลายเป็นตัวเร่งที่ทำให้อาณาจักรมองโกลตัดสินใจรุกรานอาณาจักรพุกามในปีเดียวกันนั้น ภายหลังสงครามครั้งนี้ อาณาจักรมองโกลก็สามารถเข้าครอบครองดินแดนของอาณาจักรพุกามได้ทั้งหมด ราชวงศ์พุกามสิ้นสุดลงเมื่อมองโกลได้แต่งตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นบริหารดินแดนพม่าในปีพุทธศักราช 1832

อังวะและหงสาวดี

หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรพุกาม พม่าได้แตกแยกออกจากกันอีกครั้ง ราชวงศ์อังวะ ซึ่งได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอาณาจักรพุกามได้ถูกสถาปนาขึ้นที่เมืองอังวะในปีพุทธศักราช 1907 ศิลปะและวรรณกรรมของพุกามได้ถูกฟื้นฟูจนยุคนี้กลายเป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมของพม่า แต่เนื่องด้วยอาณาเขตที่ยากต่อการป้องกันการรุกรานจากศัตรู เมืองอังวะจึงถูกชาวไทใหญ่เข้าครอบครองได้ในปีพุทธศักราช 2070

สำหรับดินแดนทางใต้ ชวามอญได้สถาปนาอาณาจักรของพวกเขาขึ้นใหม่อีกครั้งที่เมืองหงสาวดี โดยกษัตริย์ธรรมเจดีย์ (ครองราชย์ พ.ศ. 1970 - 2035) เป็นจุดเริ่มต้นยุคทองของมอญ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนานิกายเถรวาทและศูนย์กลางทางการค้าขนาดใหญ่ในเวลาต่อมา

อาณาจักรตองอู

หลังจากอาณาจักรพุกามถูกรุกรานจากไทใหญ่ ชาวอังวะได้อพยพลงมาสถาปนาอาณาจักรแห่งใหม่ โดยมีศูนย์กลางที่เมืองตองอูภายใต้การนำของพระเจ้ามิงคยโน ในปีพุทธศักราช 2074 พระเจ้าตะเบงชเวตี้ (ครองราชย์ พ.ศ. 2074 - 2093) ซึ่งสามารถรวบรวมพม่าเกือบทั้งหมดให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อีกครั้ง

ในช่วงระยะเวลานี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่เกิดขึ้นในภูมิภาค ชาวไทใหญ่มีกำลังเข้มแข็งเป็นอย่างมากทางตอนเหนือ การเมืองภายในอาณาจักรอยุธยาเกิดความไม่มั่นคง ในขณะที่โปรตุเกสได้เริ่มมีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสามารถเข้าครอบครองมะละกาได้ เกี่ยวกับการเข้ามาของบรรดาพ่อค้าชาวยุโรป พม่ากลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง การที่พระเจ้าตะเบงชเวตี้ได้ย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่เมืองหงสาวดี เหตุผลส่วนหนึ่งก็เนื่องด้วยทำเลทางการค้า พระเจ้าบุเรงนอง (ทรงครองราชย์ พ.ศ. 2094 - 2124) ซึ่งเป็นพระเทวัน (พี่เขย) ของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อจากพระเจ้าตะเบงชเวตี้ และสามารถเข้าครอบครองอาณาจักรต่างๆ ร่ายรอบได้ อาทิ มณีปุระ (พ.ศ. 2103) อยุธยา (พ.ศ. 2112) การทำสงครามของพระองค์ทำให้พม่ามีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลที่สุด อย่างไรก็ตาม ทั้งมณีปุระและอยุธยาต่างก็สามารถประกาศตนเป็นอิสระได้ภายในเวลาต่อมาไม่นาน

เมื่อต้องเผชิญกับการก่อกบฏจากเมืองขึ้นหลายแห่ง ประกอบกับการรุกรานของโปรตุเกส กษัตริย์แห่งราชวงศ์ตองอูจำเป็นต้องถอนตัวจากการครอบครองดินแดนทางตอนใต้ โดยย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่เมืองอังวะ พระเจ้าอะนอะเพตลุน (Anauketlun) พระนัดดาของพระเจ้าบุเรงนอง สามารถรวบรวมแผ่นดินพม่าให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้งในพุทธศักราช 2156 พระองค์ตัดสินใจที่จะใช้กำลังเข้าต่อต้านการรุกรานของโปรตุเกส พระเจ้าธารุน (Thalun) ผู้สืบทอดราชบัลลังก์ ได้ฟื้นฟูหลักธรรมศาสตร์ของอาณาจักรพุกามเก่า แต่พระองค์ทรงใช้เวลาไปกับเรื่องศาสนามากเกินไป จนเลยที่จะใส่ใจต่ออาณาจักรทางตอนใต้ ท้ายที่สุด หงสาวดีที่ได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศสซึ่งตั้งมั่นอยู่ในอินเดีย ก็ได้ทำการประกาศเอกราชจากอังวะ จากนั้นอาณาจักรของชาวพม่าก็ค่อยๆ อ่อนแอลงและล่มสลายไปในปีพุทธศักราช 2259 จากการรุกรานของชาวมอญ

ราชวงศ์อลองพญา

ราชวงศ์อลองพญา ได้รับการสถาปนาขึ้นและสร้างความเข้มแข็งจนถึงขีดสุดได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว อลองพญาซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับความนิยมจากชาวพม่า ได้ขับไล่ชาวมอญที่เข้ามาครอบครองดินแดนของชาวพม่าได้ในปี พ.ศ. 2296 จากนั้นก็สามารถเข้ายึดครองอาณาจักรมอญได้ อีกครั้งในปี พ.ศ. 2302 ทั้งยังสามารถกลับเข้ายึดครองกรุงมณีปุระ ได้ในช่วงเวลาเดียวกัน พระองค์สถาปนาให้เมืองย่างกุ้งเป็นเมืองหลวงในปี พ.ศ. 2303 หลังจากเข้ายึดครองตะนาวศรี (Tenasserim) พระองค์ได้

ยตราทัพเข้ารุกรานอยุธยา แต่ต้องประสบความล้มเหลวเมื่อพระองค์ทรงสวรรคตในระหว่างสงคราม พระเจ้าสินบูหชิน (Hsinbyushin , ครองราชย์ พ.ศ. 2306 - 2319) พระราชโอรส ได้นำทัพเข้ารุกราน อาณาจักรอยุธยาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2309 และประสบความสำเร็จในปีถัดมา ในรัชสมัยนี้ แม้จีนจะ พยายามขยายอำนาจเข้าสู่ดินแดนพม่า แต่พระองค์ก็สามารถยับยั้งการรุกรานของจีนได้ทั้งสี่ครั้ง (ในช่วง ปี พ.ศ. 2309 - 2312) ทำการขยายพรมแดนของจีนทางด้านนี้ถูกยุติลง ในรัชสมัยของพระเจ้าโบดอ- พญา (Bodawpaya ครองราชย์ พ.ศ. 2324 - 2362) พระโอรสอีกพระองค์ของพระเจ้าอลองพญา พม่า ต้องสูญเสียอำนาจที่มีเหนืออยุธยาไป แต่ก็สามารถผนวกดินแดนยะไข่ (Arakan) และตะนาวศรี (Tenasserim) เข้ามาไว้ได้ ในช่วงเดือนมกราคมของปี พ.ศ. 2366 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระเจ้า บากยีดอว์ (Bagyidaw) ขุนนางชื่อมหาพันธูละ (Maha Bandula) เข้ารุกรานแคว้นอัสสัมได้สำเร็จ ทำให้พม่าต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับอังกฤษที่ครอบครองอินเดียอยู่ในขณะนั้น

สงครามกับอังกฤษและการล่มสลายของราชอาณาจักรพม่า

สงครามระหว่างพม่าและอังกฤษครั้งที่หนึ่ง (พ.ศ. 2367 - 2369) ยุติลงโดยอังกฤษเป็นฝ่ายได้รับ ชัยชนะ ฝ่ายพม่าจำต้องทำสนธิสัญญายันดาโบ (Yandaboo) กับอังกฤษ ทำให้พม่าต้องสูญเสียดินแดน อัสสัม มณีปุระ ยะไข่ และตะนาวศรีไป ซึ่งอังกฤษก็เริ่มต้นดักดวงทรัพยากรต่างๆ ของพม่านั้น เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับวัตถุประสงค์ไปร์ สร้างความแค้นเคืองให้กับทางพม่าเป็นอย่างมาก กษัตริย์องค์ต่อมาจึงทรงยกเลิกสนธิสัญญายันดาโบ และทำการโจมตีผลประโยชน์ของฝ่าย อังกฤษ เป็นต้นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างพม่าและอังกฤษครั้งที่สอง ซึ่งก็จบลงโดยชัยชนะเป็นของ อังกฤษอีกครั้ง หลังสิ้นสุดสงครามครั้งนี้ อังกฤษได้ผนวกหงสาวดีและพื้นที่ใกล้เคียงเข้าไว้กับตน โดยได้เรียกดินแดนดังกล่าวเสียใหม่่ว่าพม่าตอนใต้ สงครามครั้งนี้ก่อให้เกิดการปฏิวัติครั้งใหญ่ใน พม่า เริ่มต้นด้วยการเข้ายึดอำนาจโดยพระเจ้ามินดง (Mindon Min) จากพระเจ้าปะกัน (Pagin Min) ซึ่งเป็นพระเชษฐาต่างพระชนนี พระเจ้ามินดงพยายามพัฒนาประเทศพม่าเพื่อต่อต้านการรุกรานของ อังกฤษ พระองค์ได้สถาปนากรุงมัณฑะเลย์ ซึ่งยากต่อการรุกรานจากภายนอก ขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่ง ใหม่ แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งการรุกรานจากอังกฤษได้

รัชสมัยต่อมา พระเจ้าธิบอ (Thibow) ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้ามินดง ทรงมีบารมีไม่พอที่จะ ควบคุมพระราชอาณาจักรได้ จึงทำให้เกิดความวุ่นวายไปทั่วในบริเวณชายแดน ในที่สุดพระองค์ได้ ตัดสินพระทัยยกเลิกสนธิสัญญากับอังกฤษที่พระเจ้ามินดงได้ทรงกระทำไว้ และได้ประกาศสงคราม กับอังกฤษเป็นครั้งที่สามในปีพุทธศักราช 2428 ผลของสงครามครั้งนี้ทำให้อังกฤษสามารถเข้า ครอบครองดินแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าส่วนที่เหลือเอาไว้ได้

พม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี พ.ศ. 2429 และระยะก่อนการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เล็กน้อย ญี่ปุ่นได้เข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะจีนเป็นกลุ่มนักศึกษาหนุ่มที่หัวรุนแรง มี อองซาน นักชาตินิยม และเป็นผู้นำของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง พวกเขาคิดว่าญี่ปุ่นจะ

สนับสนุนการประกาศอิสรภาพของพม่าจากอังกฤษ แต่เมื่อญี่ปุ่นยึดครองพม่าได้แล้ว กลับพยายาม หน่วงเหนี่ยวมิให้พม่าประกาศเอกราช

ดังนั้นองชานได้ก่อตั้ง องค์การสันนิบาตเสรีภาพแห่งประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist Peoples Freedom League : AFPEL) เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นอย่างลับๆ และ ได้กลายเป็นพรรค การเมืองชื่อพรรค AFPEL เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว พรรค AFPEL ได้เจรจากับอังกฤษ โดยอังกฤษยืนยันที่จะให้พม่ามีอิสรภาพปกครองตนเองภายใต้เครือจักรภพ และมีข้าหลวงใหญ่ อังกฤษประจำพม่าช่วยให้คำปรึกษา แต่พรรคการเมือง AFPEL ต้องการเอกราชอย่างสมบูรณ์ อังกฤษ ได้พยายามสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นๆ ขึ้นแข่งอำนาจพรรค AFPEL ขององชานแต่ไม่เป็น ผลสำเร็จ จึงยินยอมให้พรรค AFPEL ขึ้นบริหารประเทศ

องชานมีนโยบายสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และต้องการเจรจากับรัฐบาลอังกฤษโดย สันติวิธี จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์ในพรรค AFPEL องชานและ คณะรัฐมนตรีอีก 6 คน จึงถูกลอบสังหาร เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 ขณะเดิน ทางออกจากที่ประชุมสภา ต่อมาตะจิ้นหรือ อู๋ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนและมีการ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2490 โดยอังกฤษได้มอบเอกราชให้แก่พม่า แต่ยังรักษาสิทธิทางการทหารไว้ วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2491 อังกฤษจึงได้มอบเอกราชให้แก่พม่าอย่างสมบูรณ์

พระเจ้านิคมวงศ์ผู้สร้างราชวังมณฑล ราชธานีสุดท้ายของพม่า

ปัจจุบันประเทศพม่าปกครองในคณะ รัฐบาลทหารที่มาจากการเลือกตั้ง และยังมีปัญหาการสู้รบกันในชนเผ่าที่อยู่ตลอดเวลา

1.5 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศอินโดนีเซีย

อินโดนีเซีย (Indonesia) หรือชื่อทางการคือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) เป็นหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งอยู่ระหว่างคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ ทวีปออสเตรเลียและระหว่างมหาสมุทรอินเดีย และแปซิฟิก มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซียบน เกาะบอร์เนียว (อินโดนีเซีย : กาลิมันตัน), ประเทศปาปัวนิวกินีบนเกาะนิวกินี (อินโดนีเซีย : อิเรียน) และประเทศติมอร์ตะวันออกบนเกาะติมอร์

อินโดนีเซียประกอบด้วยหมู่เกาะที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน แต่ต่อมาต้องตกอยู่ ภายใต้การปกครองของเนเธอร์แลนด์อยู่นานประมาณ 300 ปี ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2485 ซึ่งเป็นช่วง

สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นบุกอินโดนีเซีย และทำการขับไล่เนเธอร์แลนด์เจ้าอาณานิคมของอินโดนีเซียออกไปได้สำเร็จ จึงทำให้ผู้นำอินโดนีเซียคนสำคัญๆ ในสมัยนั้นให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น แต่ไม่ได้ให้ความไว้วางใจกับญี่ปุ่นมากนัก เพราะมีเหตุเคลือบแคลง คือ เมื่อมีผู้รักชาติชาวอินโดนีเซียจัดตั้งขบวนการต่างๆ ขึ้นมา ญี่ปุ่นจะขอเข้าร่วมควบคุมและดำเนินงานด้วย

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามและประกาศยอมจำนนต่อฝ่ายพันธมิตร อินโดนีเซียได้ถือโอกาสประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2488 แต่เนเธอร์แลนด์เจ้าอาณานิคมเดิมไม่ยอมรับการประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย จึงยกกองทัพเข้าปราบปราม ผลจากการสู้รบปรากฏว่าเนเธอร์แลนด์ไม่สามารถปราบปรามกองทัพของชาวอินโดนีเซียได้ อังกฤษซึ่งเป็นพันธมิตรกับเนเธอร์แลนด์จึงเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย เพื่อให้ยุติความขัดแย้งกัน โดยให้ทั้งสองฝ่ายลงนามในข้อตกลงลิงกัจจาติ (Linggadjati Agreement) เมื่อ พ.ศ. 2489 โดยเนเธอร์แลนด์ยอมรับอำนาจอธิปไตยของรัฐบาลอินโดนีเซียในเกาะชวาและ สุมาตรา ต่อมาภายหลังเนเธอร์แลนด์ได้ละเมิดข้อตกลง โดยได้นำทหารเข้าโจมตีอินโดนีเซีย ทำให้ประเทศอื่นๆ เช่น ออสเตรเลียและอินเดีย ได้ยื่นเรื่องให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เข้าจัดการ สหประชาชาติได้เข้าระงับข้อพิพาท โดยตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ออสเตรเลีย เบลเยียม และสหรัฐอเมริกา เพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอม และได้เรียกร้องให้มีการหยุดยิง แต่เนเธอร์แลนด์ได้เข้าจับกุมผู้นำคนสำคัญของอินโดนีเซีย คือ ซูการ์โนและฮัตตาไปกักขัง ต่อมาทหารอินโดนีเซียนำตัวผู้นำทั้งสองออกมาได้ ในระยะนี้ทุกประเทศทั่วโลกต่างตำหนิการกระทำของเนเธอร์แลนด์อย่างยิ่ง และคณะมนตรีความมั่นคงได้กดดันให้เนเธอร์แลนด์มอบเอกราชแก่อินโดนีเซีย

ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2492 อินโดนีเซียได้รับเอกราช และปกครองระบบประชาธิปไตยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศแต่ความยุ่งยากยังคงมีอยู่ เนื่องจากเนเธอร์แลนด์ไม่ยินยอมให้รวมดินแดนอีเรียนตะวันตกเข้ากับอินโดนีเซีย ทั้งสองฝ่ายจึงต่างเตรียมการจะสู้รบกันอีก ผลที่สุดเนเธอร์แลนด์ก็ยอมโอนอำนาจให้สหประชาชาติควบคุมดูแลดินแดนอีเรียนตะวันตก และให้ชาวอีเรียนตะวันตกแสดงประชามติว่าจะรวมกับอินโดนีเซียหรือไม่ ผลการออกเสียงประชามติ ปรากฏว่าชาวอีเรียนตะวันตกส่วนใหญ่ต้องการรวมกับอินโดนีเซีย สหประชาชาติจึงโอนอีเรียนตะวันตกให้อยู่ในความปกครองของอินโดนีเซียเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2506

1.6 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์ (the Philippines) หรือชื่อทางการคือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) เป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ห่างจากเอเชียแผ่นดินใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 100 กม. และมีลักษณะพิเศษคือ เป็นประเทศเพียงหนึ่งเดียวที่มีพรมแดนทางทะเลที่ติดต่อกันยาวมากที่สุด

โลก นิวสเปน(พ.ศ. 2064 - 2441) และสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2441 - 2489) ได้ครองฟิลิปปินส์เป็นอาณานิคมเป็นเวลา 4 ศตวรรษ และเป็นสองอิทธิพลใหญ่ที่สุดต่อวัฒนธรรมของฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์เป็นชาติเดียวในเอเชียที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ และเป็นหนึ่งในชาติที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด เป็นการผสมผสานกันระหว่างตะวันตกและตะวันออก ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ อาร์โนลด์ โจเซฟ ทอยน์บี (Arnold Joseph Toynbee) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ในงานของเขาว่า ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศลาตินอเมริกาที่ถูกพัดพาไปยังตะวันออก โดยคลื่นทะเลยักษ์

หลักฐานทางโบราณคดีและโบราณชีววิทยาบ่งบอกว่ามีมนุษย์โฮโมเซเปียนส์ เคยอาศัยอยู่ในเกาะปาลาวันตั้งแต่ประมาณ 50,000 ปีก่อน ชนเผ่าที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียได้เข้ามาตั้งรกรากในฟิลิปปินส์ และจัดตั้งเส้นทางเครือข่ายการค้ากับเอเชียอาคเนย์ส่วนที่เหลือทั้งหมดตั้งแต่ 5,000 ปีก่อนคริสตกาลภาษาที่ชาวฟิลิปปินส์ใช้พูดคือ ภาษาตากาล็อก

เฟอร์ดินันด์ มาเจลลัน มาถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์ในปี ค.ศ. 1521 (พ.ศ. 2064) มีเกล โลเปซ เดเลกัสปี มาถึงฟิลิปปินส์ในปี ค.ศ. 1565 (พ.ศ. 2108) และตั้งชุมชนชาวสเปนขึ้น ซึ่งนำไปสู่การตั้งอาณานิคมในเวลาต่อมา หลังจากนั้น นักบวชศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้ทำให้ ชาวเกาะทั้งหมดให้หันมานับถือศาสนาคริสต์ ในช่วง 300 ปีนับจากนั้น กองทัพสเปนได้ต่อสู้กับเหตุการณ์กบฏต่างๆ มากมาย ทั้งจากชนพื้นเมืองและจากชาติอื่นที่พยายามเข้ามาครอบครองอาณานิคม ซึ่งได้แก่ อังกฤษ จีน ฮอลันดา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และโปรตุเกส สเปน สูญเสียไปมากที่สุดในช่วงที่อังกฤษเข้าครอบครองเมืองหลวงเป็นการชั่วคราวในช่วงสงครามเจ็ดปี (Seven Years' War) หมู่เกาะฟิลิปปินส์อยู่ใต้การปกครองของสเปนในฐานะอาณานิคมของสเปนใหม่ (New Spain) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1565 (พ.ศ. 2108) ถึงปี ค.ศ. 1821 (พ.ศ. 2364) และนับจากนั้นฟิลิปปินส์ก็อยู่ใต้การปกครองของสเปนโดยตรง การเดินเรือมะนิลาแกเลออน (Manila Galleon) จากฟิลิปปินส์ไปเม็กซิโก เริ่มต้นขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 และหมู่เกาะฟิลิปปินส์เปิดตัวเองเข้าสู่การค้าโลกในปี ค.ศ. 1834

ปัจจุบันประเทศฟิลิปปินส์ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยมีประธานาธิบดีเป็นผู้นำประเทศ

1.7 ประวัติศาสตร์สังเขปของประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่น (Nihon/Nippon นิสง/นิปปง) มีชื่อทางการคือ ประเทศญี่ปุ่น (Nihon-koku/Nippon-koku-นิฮงโกะกุ/นิปปงโกะกุ) เป็นประเทศหมู่เกาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันตกติดกับคาบสมุทรเกาหลี และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีทะเลญี่ปุ่นกั้น ส่วนทางทิศเหนือ ติดกับประเทศรัสเซีย มีทะเลโอค็อตสค์ เป็นเส้นแบ่งแดน ตัวอักษรคันจิของชื่อญี่ปุ่นแปลว่าถิ่นกำเนิดของดวงอาทิตย์ จึงทำให้บางครั้งถูกเรียกว่าดินแดนแห่งอาทิตย์อุทัย

ญี่ปุ่นมีเนื้อที่กว่า 377,835 ตารางกิโลเมตร นับเป็นอันดับที่ 62 ของโลก หมู่เกาะญี่ปุ่นประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่กว่า 3,000 เกาะ เกาะที่ใหญ่ที่สุดก็คือเกาะ

ฮนชู ฮกโกโด คิวชู และ ชิโกกุ ตามลำดับ เกาะของญี่ปุ่นส่วนมากจะเป็นหมู่เกาะภูเขา ซึ่งในนั้นมีจำนวนหนึ่งเป็นภูเขาไฟ เช่นภูเขาไฟฟูจิ ภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศ เป็นต้น ประชากรของญี่ปุ่นนั้นมีมากเป็นอันดับที่ 10 ของโลก คือ ประมาณ 128 ล้านคน เมืองหลวงของญี่ปุ่นคือกรุงโตเกียว ซึ่งถ้ารวมบริเวณปริมณฑลเข้าไปด้วยแล้ว จะกลายเป็นเขตเมืองที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่มีประชากรอยู่อาศัยมากกว่า 30 ล้านคน

สันนิษฐานว่ามนุษย์มาอาศัยในญี่ปุ่นครั้งแรกตั้งแต่ยุคหินเก่า การกล่าวถึงญี่ปุ่นครั้งแรกปรากฏขึ้นในบันทึกของราชสำนักจีนตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1 ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากจีนในหลายด้าน เช่น ภาษา การปกครองและวัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเองจึงทำให้ญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นมาจนปัจจุบัน อีกหลายศตวรรษต่อมา ญี่ปุ่นก็รับเอาเทคโนโลยีตะวันตกและนำมาพัฒนาประเทศจนกลายเป็นประเทศที่ก้าวหน้าและมีอิทธิพลมากที่สุดในเอเชียตะวันออก หลังจากแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองโดยการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ใน พ.ศ. 2490

ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจ โดยมีจีดีพีสูงเป็นอันดับสองของโลก ญี่ปุ่นเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ จี 8 โออีซีดี และเอเปค และมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของต่างประเทศ ญี่ปุ่นมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี และยังเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีเครื่องจักรและรถยนต์

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเริ่มต้นด้วย ยุคยะโยอิ เริ่มเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนคริสต์ศักราช เป็นยุคที่ผู้คนเริ่มเรียนรู้วิธีการปลูกข้าว การตีโลหะ ซึ่งได้รับความรู้มาจากผู้อพยพชาวจีนแผ่นดินใหญ่ การกล่าวถึงญี่ปุ่นครั้งแรกปรากฏขึ้นในบันทึกของราชสำนักจีนสมัยราชวงศ์ฮั่น โฮ่วฮั่นชู ในปี 57 ก่อนคริสตกาล ซึ่งเรียกชาวญี่ปุ่นว่า วะ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 8 อาณาจักรที่ทรงอำนาจมากที่สุดในญี่ปุ่นคือ ยะมะโตะโคเกะ ปกครองโดยราชินีฮิโกะ ซึ่งเคยส่งคณะทูตไปยังประเทศจีนผ่านทางเกาหลีด้วย

ยุคโคโตะ ซึ่งตั้งชื่อตามสุสานที่นิยมสร้างขึ้นกันในยุคดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 จนถึง 12 เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มมีการปกครองแบบราชวงศ์ ซึ่งศูนย์กลางการปกครองนั้นอยู่บริเวณเขตคันไซ ในยุคนี้นี้พระพุทธรูปศาสนาได้เข้ามาจากคาบสมุทรเกาหลีสู่หมู่เกาะญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลมาจากจีนเป็นหลัก เจ้าชายโชโตเกะทรงส่งคณะราชทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ญี่ปุ่นจึงได้รับนวัตกรรมใหม่ๆ จากจีน นอกจากนี้ยังทรงตรารัฐธรรมนูญสิบเจ็ดมาตรา ซึ่งเป็นกฎหมายญี่ปุ่นฉบับแรกอีกด้วย และในที่สุดพระพุทธรูปศาสนาที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นตั้งแต่สมัยอะชิกะ ซึ่งตั้งชื่อตามสุสานที่นิยมสร้างขึ้นกันในยุคดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 จนถึง 12 เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มมีการปกครองแบบราชวงศ์ ซึ่งศูนย์กลางการปกครองนั้นอยู่บริเวณเขตคันไซ ในยุคนี้นี้พระพุทธรูปศาสนาได้เข้ามาจากคาบสมุทรเกาหลีสู่หมู่เกาะญี่ปุ่น แต่พระพุทธรูปและพุทธศาสนาใน

ประเทศญี่ปุ่นหลังจากนั้นได้รับอิทธิพลจากจีนเป็นหลัก เจ้าชายโชโตะกุทรงส่งคณะราชทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ญี่ปุ่นจึงได้รับนวัตกรรมใหม่ๆ จากแผ่นดินใหญ่มาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังทรงตรารัฐธรรมนูญสิบเจ็ดมาตรา ซึ่งเป็นกฎหมายญี่ปุ่นฉบับแรกอีกด้วยและในที่สุดพระพุทธศาสนา ก็ได้รับการยอมรับมากขึ้นตั้งแต่สมัยอะซึกะ

ยุคนะระ (พ.ศ. 1253 - 1337) เป็นยุคแรกที่มีการก่อตัวเป็นอาณาจักรที่เข้มแข็ง มีการปกครองอย่างมีระบบให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยการนำระบอบการปกครองมาจากจีน แผ่นดินใหญ่ ศูนย์กลางการปกครองในขณะนั้นก็คือเฮโจเกียวหรือจังหวัดนาระในปัจจุบัน ในยุคนะระเริ่มพบการเขียนวรรณกรรม เช่น โคจิกิ (พ.ศ.1255) และนิสงโชะกิ (พ.ศ. 1263) เมืองหลวงถูกย้ายไปที่นาระโอกะเกียว เป็นช่วงเวลาสั้นๆ และถูกย้ายอีกครั้งไปยังเฮอังเกียว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของยุคเฮอัง

ระหว่าง พ.ศ. 1337 จนถึง พ.ศ. 1728 ซึ่งเป็นยุคเฮอังนั้น ถือได้ว่าเป็นยุคทองของญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่วัฒนธรรมของญี่ปุ่นเองเริ่มพัฒนาขึ้น สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดมากที่สุดคือ การประดิษฐ์ตัวอักษร ฮิรางานะ ซึ่งทำให้เกิดวรรณกรรมที่แต่งโดยตัวอักษรนี้เป็นจำนวนมาก เช่น ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 16 ได้มีการแต่งนวนิยายเรื่องนิทานเก็นจิขึ้น ซึ่งเป็นนิยายที่บรรยายเกี่ยวกับการใช้ชีวิต การปกครองของตระกูลฟูจิวาระ และบทกลอนที่ถูกใช้เป็นเนื้อเพลงของเพลงชาติญี่ปุ่น คิมิเง โยะ ก็ถูกแต่งขึ้นในช่วงนี้เช่นเดียวกัน

ยุคศักดินาญี่ปุ่น เริ่มต้นจากการที่ผู้ปกครองทางการเมืองเริ่มมีอำนาจขึ้น พ.ศ.1728 หลังจากการพ่ายแพ้ของตระกูลไทระ มินะโมะโตะ โน โยริโตโมะ ได้แต่งตั้งตนเองเป็นโชกุน และสร้างรัฐบาลทหารในเมืองคะมะกุระ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของยุคคะมะกุระ ซึ่งมีการปกครองแบบศักดินา แต่รัฐบาลคามะกุระก็ไม่สามารถปกครองทั้งประเทศได้ เพราะพวกราชวงศ์ยังคงมีอำนาจอยู่ในเขตตะวันตก หลังจากการเสียชีวิตของโชกุน โยริโตโมะ ตระกูลโฮโจ ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้สำเร็จราชการให้โชกุน รัฐบาลคะมะกุระสามารถต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดิมองโกลใน พ.ศ. 1817 และ พ.ศ. 1824 โดยได้รับความช่วยเหลือจากพายุคามิกาเซ่ ซึ่งทำให้กองทัพมองโกลประสบความเสียหายมาก

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคะมะกุระก็อ่อนแอลงจากสงครามครั้งนี้ จนในที่สุดต้องสูญเสียอำนาจให้แก่จักรพรรดิโกไดโกะ ผู้ซึ่งพ่ายแพ้ต่ออาชิกางะ ทากาอุจิในเวลาต่อมาไม่นานอาชิกางะ ทากาอุจิ ย้ายรัฐบาลไปตั้งไว้ที่มิโระจิ จังหวัดเกียวโต จึงได้ชื่อว่ายุคมิโระจิ ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 20 อำนาจของโชกุนเริ่มเสื่อมลงและเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น เพราะบรรดาเจ้าครองแคว้นต่างทำการสู้รบเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นเข้าสู่ยุคสงครามที่เรียกว่ายุคเซ็งโงกุ

ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 21 มีพ่อค้าและมิชชันนารีจากโปรตุเกสเดินทางมาถึงญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก และเริ่มการค้าขายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างญี่ปุ่นกับโลกตะวันตก

สงครามดำรงอยู่หลายสิบปีจนโอะคะ โนบุนาเกะเอาชนะเจ้าครองแคว้นอื่นหลายคน โดยใช้เทคโนโลยีและอาวุธของยุโรปและเกือบจะรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นปึกแผ่นได้แล้วเมื่อเขาถูกลอบสังหารใน พ.ศ. 2125 โทโยโทมิ ฮิเดโยชิ ผู้สืบทอดเจตนารมณ์ต่อมาสามารถปราบปรามบ้านเมืองให้สงบลงได้ใน พ.ศ. 2133 ฮิเดโยชิรุกรานคาบสมุทรเกาหลีถึง 2 ครั้ง แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนเมื่อเขาเสียชีวิตลงใน พ.ศ. 2141 ญี่ปุ่นก็ถดถอย

หลังจากฮิเดโยชิเสียชีวิต โทกูงะวะ อิเอะยะสึ แต่งตั้งตนเองขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการให้แก่ลูกชายของฮิเดโยชิ โทโยโทมิ ฮิเดโยริ เพื่อที่จะได้อำนาจทางการเมืองและการทหาร อิเอะยะสึเอาชนะไคเมียวต่างๆ ได้ในสงครามเซะกิงะฮะระ ใน พ.ศ. 2143 จึงขึ้นเป็นโชกุนใน พ.ศ. 2146 และก่อตั้งรัฐบาลใหม่ที่เมืองเอะโอะ โยะเอะโอะโคะจึงเริ่มต้นขึ้น รัฐบาลใช้วิธีหลายอย่าง เช่น บุกโจมตีไคเมียวเพื่อควบคุมไคเมียวทั้งหลาย ในพ.ศ. 2182 รัฐบาลเริ่มนโยบายปิดประเทศและใช้นโยบายนี้อย่างไม่เข้มงวดนัก ต่อเนื่องถึงประมาณสองร้อยห้าสิบปี ในระหว่างนี้ญี่ปุ่นศึกษาเทคโนโลยีตะวันตกผ่านการติดต่อกับ ชาวดัตช์ที่สามารถเข้ามาที่เกาะเดจิมะ (ในจังหวัดนงะซะกะ) เท่านั้น ความสงบสุขจากการปิดประเทศเป็นเวลานานทำให้ชนที่อยู่ได้อำนาจปกครองอย่างเช่นชาวเมืองได้มีโอกาสที่จะประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาในทางของตนเอง ในยุคเอะโอะ โยะเอะโอะโคะนี้ยังมีการเริ่มต้นการให้ศึกษาประชาชนเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย

แต่ญี่ปุ่นก็ถูกกดดันจากประเทศตะวันตกให้เปิดประเทศอีกครั้ง ในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2394 นาวาเอก (พิเศษ) แมทธิว เพอร์รี และเรือดำน้ำของกองทัพเรือสหรัฐอเมริกาบุกมาถึงญี่ปุ่นเพื่อบังคับให้เปิดประเทศด้วยสนธิสัญญาสัมพันธไมตรีกับประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นญี่ปุ่นก็ต้องทำสนธิสัญญาแบบเดียวกันกับประเทศตะวันตกอื่นๆ ซึ่งสนธิสัญญาเหล่านี้ทำให้ญี่ปุ่นประสบปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เพราะการเปิดประเทศและให้สิทธิพิเศษกับชาวต่างชาติทำให้ชาวญี่ปุ่นจำนวนมากไม่พอใจต่อรัฐบาลเอะโอะ โยะเอะโอะโคะ และเกิดกระแสเรียกร้องให้คืนอำนาจอธิปไตยแก่องค์จักรพรรดิ (ซึ่งมักเรียกว่าการปฏิรูปเมจิ) จนในที่สุดรัฐบาลเอะโอะ โยะเอะโอะโคะก็หมดอำนาจลง

ในยุคเมจิ รัฐบาลใหม่ภายใต้การปกครองของสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิได้ย้ายฐานอำนาจขององค์จักรพรรดิมายังเอะโอะ โยะเอะโอะโคะ และเปลี่ยนชื่อเมืองหลวงจากเอะโอะ โยะเอะโอะโคะเป็นโตเกียว มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองตามแบบตะวันตก เช่น บังคับใช้รัฐธรรมนูญใน พ.ศ. 2443 และก่อตั้งสถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติโดยใช้ระบบสองสภา นอกจากนี้ จักรวรรดิญี่ปุ่นยังสนับสนุนการรับเอาวิทยาการจากประเทศตะวันตก และทำให้มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก จักรวรรดิญี่ปุ่นเริ่มมีความขัดแย้งทางทหารกับประเทศข้างเคียงเมื่อพยายามขยายอาณาเขต หลังจากที่ได้ชัยชนะในสงครามจีน - ญี่ปุ่น ครั้งที่หนึ่ง (พ.ศ. 2437 - 2438) และสงครามรัสเซีย - ญี่ปุ่น (พ.ศ. 2447 - 2448) ญี่ปุ่นก็ได้อำนาจปกครองไต้หวัน เกาหลี และตอนใต้ของเกาะซาคาลิน

ญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2

สงครามโลกครั้งที่หนึ่งทำให้ญี่ปุ่นซึ่งอยู่ฝ่ายไตรภาคี ผู้ชนะสามารถขยายอำนาจและอาณาเขตต่อไปอีก ญี่ปุ่นดำเนินนโยบายขยายดินแดนต่อไป โดยการครอบครองแมนจูเรียใน พ.ศ. 2474 และเมื่อถูกนานาชาติประณามในการครอบครองดินแดนนี้ ญี่ปุ่นก็ลาออกจากสันนิบาตชาติในสองปีต่อมา ในปี 1936 ญี่ปุ่นลงนามในสนธิสัญญาต่อต้านองค์การคอมมิวนิสต์สากลกับนาซีเยอรมนี และเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะในปี 1941

ในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้เสริมสร้างอำนาจทางการทหารให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น หลังจากญี่ปุ่นถูกกีดกันทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา ต่อมาจึงได้เปิดฉากสงครามในแถบเอเชียแปซิฟิก (ซึ่งรู้จักกันทั่วไปในชื่อ สงครามมหาเอเชียบูรพา) ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 โดยการโจมตีฐานทัพเรือสหรัฐอเมริกาที่อ่าวเพิร์ล และการยั่วยุทัพเข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นดินแดนอาณานิคมของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและเนเธอร์แลนด์ ตลอดสงครามครั้งนั้น ญี่ปุ่นสามารถยึดครองประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ทั้งหมด แต่หลังจากญี่ปุ่นพ่ายแพ้ให้แก่สหรัฐอเมริกาในการรบทางน้ำในมหาสมุทรแปซิฟิกหลังจากยุทธนาวีแห่งมิดเวย์ (พ.ศ. 2485) ญี่ปุ่นก็ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยง่าย เมื่อต้องเผชิญหน้ากับระเบิดปรมาณูของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถูกทิ้งที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ (ในวันที่ 6 และ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2488 ตามลำดับ) และการรุกรานของสหภาพโซเวียต (วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2488) ญี่ปุ่นจึงประกาศยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 15 สิงหาคม ปีเดียวกัน สงครามทำให้ญี่ปุ่นต้องสูญเสียพลเมื่อนับล้านคนและทำให้อุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเสียหายอย่างหนัก ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกาได้ส่งพลเอกดักลาส แมกอาร์เธอร์เข้ามาควบคุมญี่ปุ่นตั้งแต่หลังสงครามจบ

ใน พ.ศ. 2490 ญี่ปุ่นเริ่มใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งเน้นเรื่องประชาธิปไตยอิสระการควบคุมญี่ปุ่นของฝ่ายสัมพันธมิตรสิ้นสุดเมื่อมีการลงนามในสนธิสัญญาซานฟรานซิสโกใน พ.ศ. 2499 และญี่ปุ่นได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติในปี 1956 หลังจากสงครามญี่ปุ่นสามารถพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมากจนกลายเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก

บรรยากาศในตอนกลางคืนและ อาคารโตเกียวทาวเวอร์ ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นประมุข แต่พระจักรพรรดิไม่มีพระราชอำนาจในการบริหารประเทศ โดยมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่นว่าสัญลักษณ์แห่งรัฐและความสามัคคีของชนในรัฐ อำนาจการปกครองส่วนใหญ่ตกอยู่กับนายกรัฐมนตรีและสมาชิกอื่นๆ ในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของชาวญี่ปุ่น พระจักรพรรดิทรงทำหน้าที่เป็นประมุขแห่งรัฐในพิธีการทางการทูต พระองค์ปัจจุบันคือ จักรพรรดิอะกิฮิโตะ ส่วนรัชทายาทคือมกุฎราชกุมารนารุฮิโตะ

องค์กรนิติบัญญัติของญี่ปุ่น คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือที่เรียก “ไดเอ็ต” เป็นระบบสองสภา ประกอบด้วย **สภาผู้แทนราษฎร** (อังกฤษ : House of Representatives) เป็นสภาล่าง มีสมาชิกสักร้อยแปดสิบคนซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งสี่ปี และ **มนตรีสภา** (อังกฤษ : House of Councillors) เป็นสภาสูง มีสมาชิกสองร้อยสี่สิบสองคนซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งหกปี โดยมีการเลือกตั้งสมาชิกมนตรีสภาจำนวนครึ่งหนึ่งสลับกันไปทุกสามปี สมาชิกของสภาทั้งสองมาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ ส่วนผู้มีสิทธิ

เลือกตั้งนั้นมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์เป็นต้นไป พรรคเสรีประชาธิปไตยเป็นพรรครัฐบาลมาโดยตลอดตั้งแต่ก่อตั้งพรรคใน พ.ศ. 2498 ยกเว้นช่วงสั้นๆ ใน พ.ศ. 2536 ที่เกิดรัฐบาลผสมของพรรคฝ่ายค้าน ทั้งนี้ แก่นนำฝ่ายค้านคือพรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น

สำหรับอำนาจบริหารนั้น พระจักรพรรดิทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือก โดยสมาชิกด้วยกันเองให้เป็นหัวหน้ารัฐบาล นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งรัฐมนตรีและให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

นโยบายต่างประเทศและการทหาร

ญี่ปุ่นรักษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและทางทหารกับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นพันธมิตรหลัก โดยมีความร่วมมือทางความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นเสาหลักของนโยบายต่างประเทศ ญี่ปุ่นเป็นสมาชิกของสหประชาชาติตั้งแต่ปี 1956 ได้เป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ รวม 9 ครั้ง (ล่าสุดเมื่อปี 2005 - 2006) และยังเป็นหนึ่งในกลุ่ม G4 ซึ่งมุ่งหวังจะเข้าเป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง ญี่ปุ่นซึ่งเป็นสมาชิกของ G8 และเอเปค มีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของต่างประเทศและกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) รายใหญ่อันดับสองของโลก โดยบริจาค 7.69 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2007 จากการสำรวจของบีบีซีพบว่านอกจากประเทศจีนและเกาหลีใต้แล้ว ประเทศส่วนใหญ่มองอิทธิพลของญี่ปุ่นที่มีต่อโลกเชิงบวก

ญี่ปุ่นมีปัญหาข้อพิพาทเรื่องสิทธิในดินแดนต่างๆ กับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กับรัสเซีย เรื่องเกาะคูริล กับเกาหลีใต้เรื่องหินลี้ฮังคอร์ท (หรือทะเลเชจิมะ ในภาษาญี่ปุ่น) กับจีนและไต้หวันเรื่องเกาะเซงกากุ กับจีนเรื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะรอบๆ โอะกิโนะ โทะริชิมะ เป็นต้น นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับเกาหลีเหนือกรณีการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นและเรื่องการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ และเนื่องจากข้อพิพาทเรื่องเกาะคูริล ในทางกฎหมายแล้วญี่ปุ่นยังคงทำสงครามอยู่กับรัสเซีย เพราะไม่เคยมีการลงนามในข้อตกลงใดๆ เกี่ยวกับปัญหานี้

เรื่องที่ 2 เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นใน

ประเทศไทยและประเทศในทวีปเอเชีย

2.1 ยุคล่าอาณานิคม

ยุคล่าอาณานิคมเกิดขึ้นเนื่องจากประเทศทางโลกตะวันตก ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส ฮอลันดา ฯลฯ พยายามขยายอาณานิคมของตนเองไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบทวีปเอเชีย เป็นประเทศเป้าหมายสำคัญที่ประเทศมหาอำนาจเหล่านี้เดินทางมาเพื่อล่าเป็นเมืองขึ้น ทั้งประเทศอินเดีย พม่า อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ลาว เวียดนาม เป็นต้น ในบทนี้จะกล่าวถึงประเทศที่ถูกยึดเป็นอาณานิคมพอเป็นสังเขปดังนี้

ประเทศพม่าตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีระบบการปกครองที่มอบอำนาจให้แก่กษัตริย์และขุนนางซึ่งเป็นเพียงกลุ่มคนจำนวนน้อยในสังคม ส่วนไพร่และทาสซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และมีหลากหลายชาติพันธุ์จะมีหน้าที่ในการส่งส่วยหรือใช้แรงงานแก่รัฐตามกลไกระบบศักดินา

หลังสงครามอังกฤษกับพม่าครั้งที่ 3 สิ้นสุด พระเจ้าธีบอและมเหสีก็ถูกเนรเทศ อังกฤษก็ได้ผนวกพม่าเข้ากับอินเดียทำให้ระบบการปกครองของพม่าล้มเหลว ขุนนางขาดแหล่งอ้างอิง ในการใช้อำนาจที่ชอบธรรม พระราชวังมณฑลกลายเป็นศูนย์กลางรวมกองบัญชาการทหาร นอกจากนั้นอังกฤษยังทำการเลิกระบบไพร่และทาสด้วย

ขุนนางของพม่าจำนวนมากยอมให้ความร่วมมือกับอังกฤษและต่อมาไม่นานก็ถูกระบบของอังกฤษคุกคาม หลังจากนั้นอังกฤษก็ได้ขึ้นมาเป็นชนชั้นปกครองของพม่า พม่าได้ถูกสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ซึมซาบถึงทุกชนชั้นซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าพม่าสมัยใหม่เป็นผลผลิตของอังกฤษ

ICS เป็นกลุ่มนักบริหารอาณานิคม ที่เกิดจากการคัดเลือกซึ่งจะทำงานอยู่ในอินเดียและพม่า เจ้าหน้าที่ 1 คน ต้องรับผิดชอบคนราว 300,000 คน ทำให้ค่อนข้างทำงานหนัก การทำงานของ ICS จำเป็นจะต้องปฏิสัมพันธ์กับคนพื้นเมือง เช่น ในพม่า แต่ด้วยความที่มีอคติมองว่าชาวพม่าเป็นชนชั้นที่ต่ำต้อยจึงทำให้ ICS ส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นเมืองพม่ามากนัก ทำให้ ICS และคนพื้นเมืองพม่าค่อนข้างที่จะเกิดความรู้สึกแปลกแยกทั้งจากเชื้อชาติเดียวกันและต่างเชื้อชาติ

การปกครองของอังกฤษในด้านการเก็บภาษี โดยเฉพาะส่วยที่รัฐบาลเรียกเก็บรายบุคคลทำให้ภาวะราคาข้าวตกต่ำจนชาวพม่าเกิดความกดดันและนำไปสู่การต่อต้านเกิดกบฏยาฮาน แต่การเกิด

ความขัดแย้งนั้นอังกฤษมองว่าเป็นการกระทำที่เกิดจากไสยศาสตร์ ความคิดแบบจารีตไม่ได้กล่าวว่า เป็นการเกิดจากปัญหาสังคม - เศรษฐกิจ

ครั้นถึงช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ต่อช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 25 ประเทศฝรั่งเศสเริ่มให้ความสนใจที่จะขยายอำนาจเข้ามาสู่ดินแดนในแถบลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อหาทางเข้าถึงดินแดนตอนใต้ของจีนเพื่อเปิดตลาดการค้าแห่งใหม่แข่งกับอังกฤษ ซึ่งสามารถยึดมาได้ก่อนหน้านั้นแล้ว โดยฝรั่งเศสเริ่มจากการยึดครองแคว้นโคชินจีนหรือเวียตนามได้ก่อนในปี พ.ศ. 2402 รุกคืบเข้ามาสู่ดินแดนเขมร ส่วนนอก

ซึ่งไทยปกครองในฐานะประเทศราชในปี พ.ศ. 2406 (ไทยตกลงยอมสละอำนาจเหนือเขมรส่วนนอกอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2410) จากนั้นจึงได้ขยายดินแดนในเวียตนามต่อจนกระทั่งสามารถยึดเวียตนามได้ ทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2426 พรมแดนของสยามทางด้านประเทศราชลาวจึงประชิดกับดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในระยะเวลาเดียวกัน ในประเทศจีนได้เกิดเหตุการณ์กบฏไท่ผิงต่อต้านราชวงศ์ชิง กองกำลังกบฏชาวจีนฮ่อที่แตกพ่ายได้ถอยร่นมาตั้งกำลังซุ่มผู้คนอยู่ในแถบมณฑลยูนนานของจีน ดินแดนสิบสองจุไทย และตามแนวชายแดนประเทศราชลาวตอนเหนือ กองกำลังจีนฮ่อได้ทำการปล้นสะดมราษฎรตามแนวพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง สร้างปัญหาต่อการปกครองของทั้งฝ่ายไทยและฝรั่งเศสอย่างยิ่ง เพราะส่งกำลังไปปราบปรามหลายครั้งก็ยังไม่สงบ เฉพาะกับอาณาจักรหลวงพระบางนั้น ทางกรุงเทพถึงกับต้องปลดพระเจ้านันทพรเทพนิภาธร เจ้าผู้ครองนครหลวงพระบางออกจากตำแหน่ง เนื่องจากไม่สามารถรักษามืองและปล่อยให้กองทัพฮ่อเข้าปล้นสะดมและเผาเมืองหลวงพระบางลงและตั้งเจ้าคำสุกขึ้นเป็นพระเจ้าสักรินทร์ฤทธิ์ปกครองดินแดนแทน

ไทย (หรือสยามในเวลานั้น) จึงร่วมกับฝรั่งเศสปราบฮ่อจนสำเร็จ โดยทั้งสองฝ่ายได้ตีกองกำลังจีนฮ่อจากอาณาเขตของแต่ละฝ่ายให้มาบรรจบกันที่เมืองแฉก (เขินเปียนฟูในปัจจุบัน) แต่ก็เกิดปัญหาใหม่ คือ ฝ่ายฝรั่งเศสขวยโอกาสอ้างสิทธิปกครองเมืองแฉกและสิบสองจุไทย โดยไม่ยอมถอนกำลังทหารออกจากเมืองแฉกเพราะอ้างว่าเมืองนี้เคยส่งส่วยให้เวียตนามมาก่อน ปัญหาดังกล่าวนี้นี้มีที่มาจากภาวะการเป็นเมืองสองฝ่ายฟ้าของเมืองปลายแดน ซึ่งจะส่งส่วยให้แก่รัฐใหญ่ทุกรัฐที่มีอิทธิพลของตนเองเพื่อความอยู่รอด

พระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) แม่ทัพฝ่ายไทย เห็นว่าถ้าวกลงกับฝรั่งเศสไม่ได้จะทำให้ปัญหาโจรสลัดบานปลายเกียก จึงตัดสินใจทำสัญญากับฝรั่งเศสในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2431 ให้ฝ่ายไทยตั้งกำลังทหารที่เมืองพวน (เชียงขวาง) ฝรั่งเศสตั้งกำลังทหารที่สิบสองจุไทย ส่วนเมืองแฉกเป็นเขตกลางให้มีทหารของทั้งสองฝ่ายดูแลจนกว่ารัฐบาลทั้งสองชาติจะเจรจาเรื่องปักปันเขตแดนได้ ผลจากสนธิสัญญานี้แม้จะทำให้ฝ่ายไทยร่วมมือปราบฮ่อกับฝรั่งเศสจนสำเร็จ และสามารถยุติความขัดแย้ง

เรื่องแคว้นสิบสองจุไทย เมืองพวน และหัวพันทั้งห้าทั้งหกยุติลงไปแล้ว คราวนี้ก็ต้องเสียดินแดนสิบสองจุไทยโดยปริยายไป

การค้าอาณานิคมของอังกฤษ

ในยุคอาณานิคมนั้น กลุ่มประเทศมหาอำนาจตะวันตกหลายประเทศต่างแสวงหาอาณานิคมของตนเอง เช่น ประเทศอังกฤษ โปรตุเกส ฝรั่งเศส ได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในทวีปเอเชียหลายประเทศและประเทศหนึ่งที่ตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษคืออินเดียนั่นเอง

บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษเข้ามาทำการค้าในประเทศอินเดีย เป็นประวัติศาสตร์ที่ศูนย์อำนาจชาวอังกฤษที่เข้ามาสู่อินเดียนั้นมาในนามของพ่อค้า ความจริงแล้วมีหลายชาติที่เข้ามาทำการค้ากับอินเดีย ที่สำคัญ เช่น ชาวโปรตุเกส ชาวฮอลันดา ชาวฝรั่งเศส เป็นต้น

โปรตุเกส นับเป็นยุโรปชาติแรกๆ ที่เข้ามาทำการค้าบนแผ่นดินอินเดีย นับตั้งแต่ วัลโก ดามารเกส เดินทางมาถึงเมืองกาลิกัตทางตะวันตกของอินเดีย ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 และสามารถสร้างเมืองท่าของตัวเองขึ้นเป็นผลสำเร็จที่เมืองกัว (Goa) หลังจากชาวโปรตุเกสแล้ว ก็มีชาวฮอลันดา และชาวฝรั่งเศส ส่วนอังกฤษนั้นเข้ามาในภายหลังเมื่อชาวโปรตุเกส ฮอลันดา และฝรั่งเศสได้มีกิจการที่อินเดียอยู่ก่อนแล้ว และนำศาสนาคริสต์มาเผยแพร่ในอินเดียด้วย

บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษ ทำให้เกิดเป็นปฏิสัมพันธ์กับชาวอินเดีย ทั้งที่เป็นมุสลิมและฮินดู เพราะบทเรียนเช่นนี้ พ่อค้าชาวอังกฤษจึงไม่ปรารถนาจะให้เรื่องศาสนามาเป็นอุปสรรคในการทำธุรกิจการค้า ที่สำคัญคือ ชาวอังกฤษเองกลับเป็นผู้สนับสนุนชาวอินเดียไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือฮินดูในการต่อสู้กับพ่อค้าต่างศาสนา

แม้จะเข้ามาสู่อินเดียหลังชาติอื่น แต่อังกฤษกลับประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วและมากกว่าชาติอื่น ภายในเวลาไม่นาน บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษ ก็สามารถจัดตั้งศูนย์การค้าของตัวเองได้ตามเมืองท่าสำคัญ นับตั้งแต่แถบตะวันตกที่เมืองสุรัต บอมเบย์ มาจนถึงแถบตะวันออก คือ มัทราส และกัลกัตตา ทั้งนี้ก็ด้วยความช่วยเหลือจากเจ้าผู้ครองนครต่างๆ

เมื่อมาถึงช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่อำนาจปกครองรวมศูนย์โดยกษัตริย์มุสลิมเริ่มเสื่อมลง เป็นโอกาสให้พ่อค้าชาวอังกฤษมีโอกาสเข้าไปแทรกแซงด้วยการช่วยเหลือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีความขัดแย้งกัน จนในที่สุดบริษัทอีสต์อินเดียก็มีอิทธิพลเหนือเจ้าผู้ปกครองเหล่านั้น และนำไปสู่การมีอำนาจเหนือแผ่นดินอินเดียในเวลาต่อมา

ล่วงมาถึงศตวรรษที่ 19 ประเทศอินเดียทั้งหมดก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษ นั่นคือบางส่วนเป็นเขตปกครองของอังกฤษโดยตรง เรียกว่า บริติช ราช (British Raj) เขตปกครองโดยตรงนี้มีประมาณ 3 ใน 5 ของอินเดียทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นการปกครองโดยมหाराชาผู้ครองนคร ที่แตกแยก

เป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย ที่แม้จะปกครองตนเองได้แต่ก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของอังกฤษ กล่าวคือ ไม่สามารถปฏิเสธอำนาจของอังกฤษได้

ช่วงประมาณ 100 ปี ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นร้อยปีแห่งความเป็นไปของอินเดีย ที่ถูกกำหนดทิศทางโดยผู้ปกครองชาวอังกฤษ อินเดียที่แตกเป็นแคว้นเล็ก แคว้นน้อยมานานหลายร้อยปี ถูกเชื่อมโยงให้ติดกันเป็นหนึ่งเดียว ด้วยระบบทางรถไฟและการสื่อสารไปรษณีย์ที่อังกฤษจัดสร้างขึ้นบนแผ่นดินอินเดีย

นับตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มา จนถึงช่วงได้รับอิสรภาพในช่วงกลางศตวรรษ กระบวนการเรียกร้องเอกราชจากการปกครองของอังกฤษก็ทวีรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุด อินเดียสามารถประกาศเอกราชได้สำเร็จ ผู้นำซึ่ง महामะคานธี ซึ่งต่อต้านอังกฤษด้วยวิธีการ “อหิงสา” ซึ่งเป็นวิธีการสงบสันติ พร้อมๆ กับการแตกอินเดียออกเป็นฮินดูสถาน (เขตประเทศชาวฮินดู) และปากีสถาน (เขตประเทศชาวมุสลิม)

2.2 ยุคสงครามเย็น

ยุโรปยุคสงครามเย็น

สงครามเย็น (Cold war) เป็นสงครามที่เกิดจากการปะทะกันระหว่างสหรัฐอเมริกา (เสรีประชาธิปไตย) และสหภาพโซเวียต (คอมมิวนิสต์) ซึ่งจะขอรวบรวมไว้ทั้งหน่วยงานสำคัญ, สถานที่ต่างๆ เป็นต้น

สงครามเย็น เป็นลักษณะการเผชิญหน้า ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คำว่าสงครามเย็นเป็นคำใหม่ ที่เกิดขึ้นก่อนสงครามยุติลง และเรียกต่อมาเป็นการอธิบายลักษณะความตึงเครียดระหว่างประเทศ หรือระหว่างกลุ่มที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการจับอาวุธขึ้นต่อสู้ เพราะถ้ามีการใช้อาวุธ สถานการณ์จะเปลี่ยนไปเป็นสงครามร้อน (hot war) ซึ่งจะมีขอบเขตกว้างขวางและก่ออันตรายอย่างใหญ่หลวงแก่มนุษยชาติ วิธีการที่ใช้มากในสงครามเย็น คือ การโฆษณาชวนเชื่อ สงครามจิตวิทยา การแข่งขันกันทางกำลังอาวุธ และการสร้างความนิยมลัทธิของตน ในประเทศเล็กๆ ที่อาจถูกรวมเข้ามาเป็นประเทศบริวารของแต่ละฝ่าย

สมัยเริ่มต้นสงครามเย็น น่าจะอยู่ในสมัยวิกฤตการณ์ทางการทูตในตอนกลางและปลาย ค.ศ. 1947 เมื่อสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตเกิดขัดแย้งเรื่องการจัดตั้งองค์การสันติภาพในยุโรปตะวันออกและเยอรมนี ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตน ที่จะต้องเป็นผู้นำต่อต้าน แผนการยึดครองโลกของสหภาพโซเวียต ที่เป็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์

การแบ่งสถานภาพของประเทศต่างๆ ในสมัยสงครามเย็น คือ

1) ประเทศมหาอำนาจ (Big Powers) คือ ประเทศพัฒนาแล้ว หมายถึง ประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม มีภาระหน้าที่นำอารยธรรมไปเผยแพร่ยังประเทศที่ล่าหลัง ทั้งหมดเป็นการสร้าง

ลักษณะจักรวรรดินิยมใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือ การล่าเมืองขึ้นและยึดครองประเทศอาณานิคมในแอฟริกาและเอเชีย มีจุดประสงค์คือความต้องการตลาดระบายสินค้า ต้องการแรงงานราคาถูก และต้องการทรัพยากรในประเทศนั้นมาใช้ประโยชน์ในงานอุตสาหกรรมของตน

2) ประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Countries) คือ ประเทศที่ยังไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม หรือมีการพัฒนาในระดับต่ำ ประเทศเหล่านี้จะมีความล้าหลังทางเทคโนโลยี มีฐานะเป็นประเทศพึ่งพา (dependent) และต้องเผชิญหน้าการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ส่วนมากเป็นประเทศในเอเชียและแอฟริกา

3) ประเทศมหาอำนาจ (Super Powers) คือ ประเทศที่ปรากฏความสำคัญขึ้นมาแทนมหาอำนาจตะวันตก ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีลักษณะเป็นประเทศภาคพื้นทวีป (Continental Character) มีการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง และเป็นผู้นำลัทธิการเมืองสองฝ่ายคือฝ่ายโลกเสรีและฝ่ายคอมมิวนิสต์

ระยะสงครามเย็น

1) ค.ศ. 1947 - 1949 เป็นระยะความตึงเครียดเนื่องจากการเผชิญหน้ากันระหว่างอิมมหาอำนาจ แต่ยังไม่มีการประกาศสงครามหรือใช้กำลัง เป็นสมัยการประกาศแผนการทรูแมน (Truman Doctrine) วันที่ 12 มีนาคม ค.ศ. 1947 กับการประกาศแผนการมาร์แชลล์ เพื่อฟื้นฟูบูรณะยุโรป (The marshall Plan) การขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในยุโรปตะวันออก และการแบ่งแยกเยอรมนี เป็นต้น

2) ค.ศ. 1950 - 1960 เป็นระยะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามามีบทบาทในวงการเมืองระหว่างประเทศ เกิดวิกฤตการณ์หลายอย่าง เช่น สงครามเกาหลี สงครามเวียดนามและการรุกรานทิเบตของจีน เป็นต้น

3) ทศวรรษที่ 1960 เป็นระยะการอยู่ร่วมกันโดยสันติ (Peaceful Co-existence) คือการสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เผชิญหน้า ซึ่งเป็นนโยบายของ นายนิคิตา ครุสชอฟ ทำให้เกิดความคิดแตกแยกระหว่างสหภาพโซเวียตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

4) ทศวรรษที่ 1970 เป็นระยะการผ่อนคลายความตึงเครียด (Détente) คือ การแตกขั้วอำนาจระหว่างสองค่ายประชาธิปไตย และคอมมิวนิสต์ที่สหรัฐอเมริกา กับสหภาพโซเวียตเผชิญหน้ากันอยู่ได้ เพิ่มขั้วจีนคอมมิวนิสต์เข้ามา เริ่มจากการไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี ค.ศ. 1972 ของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ของสหรัฐอเมริกา เยือนสหภาพโซเวียต ค.ศ. 1973 และต่อมาประธานาธิบดีเบรตเนฟ ของสหภาพโซเวียตก็เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาด้วย

5) ค.ศ. 1985 - 1991 นายมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) เสนอนโยบาย กลัสโนสต์-เปเรสตรอยกา (Glasnost-Perestroika) หรือนโยบายเปิด-ปรับ (openness-reconstructing) ทางการเมืองและเศรษฐกิจของสหภาพโซเวียต จนถึง ค.ศ. 1989 เริ่มมีการทำลายกำแพงเบอร์ลิน และ

เยอรมนีตะวันออกกับตะวันตกสามารถรวมประเทศสำเร็จ ใน ค.ศ. 1990 - 91 ประเทศกลุ่มบอลติก (ลิทัวเนีย ลัตเวีย เอสโตเนีย) ก็ขอแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียต

นายมิคาอิล กอร์บาชอฟ ได้เป็นประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งในสภาแทนการแต่งตั้ง โดยพรรคคอมมิวนิสต์ดังที่ผ่านมา มีการประชุมสุดยอดที่กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา เป็นการยุติสงครามเย็น แต่เกิดรัฐประหารใน ค.ศ. 1991 เปิดทางให้นายบอริส เยลต์ซิน โค้งดังในฐานะผู้สามารถปราบกบฏ และเตรียมการตั้งเป็นประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States) ในเดือนธันวาคม นายกอร์บาชอฟลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีของสหภาพโซเวียต เป็นการยุติความคงอยู่ของสหภาพโซเวียต คงให้สหรัฐอเมริกาเป็นอภิมหาอำนาจผู้นำโลกเพียงชาติเดียวและถือว่าการยุติสงครามเย็นด้วย

จากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาส่งผลให้ประเทศต่างๆ ในเอเชียมีการเมืองการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น และแม้แต่ประเทศสังคมนิยม เช่น สหภาพโซเวียต รัสเซียได้พัฒนาการเมืองการปกครองมาเป็นสังคมนิยมสมัยใหม่มีการเปิดประเทศและพัฒนาประเทศให้แข็งแกร่งด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจยิ่งขึ้น

การสิ้นสุดสงครามเย็นในทวีปเอเชีย

ประเทศทวีปเอเชียอยู่ภายใต้อิทธิพลของสงครามเย็น ระหว่างรัสเซียและอเมริกาซึ่งพยายามขยายอิทธิพลมายังประเทศต่างๆ ในเอเชีย เป็นการแย่งชิงทรัพยากรของมหาอำนาจทั้งสองแต่รัสเซียซึ่งเป็นต้นแบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ที่จีนรับมาและพัฒนาให้เหมาะสมกับตนเอง จีนจึงเป็นประเทศมหาอำนาจในเอเชียที่มีอิทธิพลต่อประเทศต่างๆ แทนรัสเซียดังนั้น สงครามเย็นที่เริ่มมีในเวียดนาม กัมพูชา เกาหลี จนปะทุ มาเป็นสงครามเย็นชิงประชาชนเพื่อลัทธิการเมืองการปกครองจึงมีประเทศผู้สนับสนุน คือ อเมริกา และจีน คนละฝ่ายจนกระทั่งเวียดนามแบ่งประเทศเป็น 2 ฝ่าย และมารวมกันเป็นประเทศเดียวในที่สุด แต่เกาหลียังแบ่งแยกเป็น 2 ประเทศอยู่ คือ ลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตยและสังคมนิยม จึงเป็นการสิ้นสุดสงครามเย็นในเอเชีย

...

บทที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระสำคัญ

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถสนองต่อความต้องการของคนในสังคมอย่างเป็นธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม โดยแต่ละประเทศจะมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรการผลิต สภาพภูมิศาสตร์ ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยมีเป้าหมายเหมือนกัน คือ ต้องการให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประชากรของประเทศมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาคและจุลภาคได้
2. อธิบายพร้อมยกตัวอย่างระบบเศรษฐกิจไทยได้
3. เปรียบเทียบเศรษฐกิจของไทยกับประเทศในอาเซียนได้
4. ยกตัวอย่างผลกระทบของการเปลี่ยนเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศไทยได้
5. รู้และเข้าใจสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคได้
6. นำเสนอผลการเปรียบเทียบสภาพเศรษฐศาสตร์ของประเทศในทวีปเอเชีย
7. รู้และเข้าใจบทบาทและความสำคัญของการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาคและจุลภาค
- เรื่องที่ 2 ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย
- เรื่องที่ 3 คุณธรรมในการผลิตและการบริโภค
- เรื่องที่ 4 กฎหมายและข้อมูลการคุ้มครองผู้บริโภค
- เรื่องที่ 5 ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชีย
- เรื่องที่ 6 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์มหภาค

และจุลภาค

ความหมาย เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาว่าด้วยการผลิต การจำหน่าย แจกจ่าย และการบริโภค ใช้สอยสิ่งต่างๆ ของชุมชนมี 2 สาขา คือ เศรษฐศาสตร์จุลภาค ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ภาคที่ศึกษาปัญหาเศรษฐกิจส่วนเอกชน หรือปัญหาการหาตลาด เป็นต้น และเศรษฐศาสตร์มหภาค ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ภาคที่ศึกษาปัญหา เศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เช่น ปัญหาเรื่องรายได้ของประชาชาติ การออมทรัพย์ของประชากร ปัญหาการลงทุน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : <http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>)

เศรษฐศาสตร์ เป็นศาสตร์หรือสาขาความรู้ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคม ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ การผลิต การขาย การตลาด ด้านสุขภาพ ด้านการก่อสร้าง ด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ด้านการค้า การขนส่ง จะเกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างไร จะใช้อย่างไร จะระดมและแบ่งทรัพยากรอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพ คุ่มค่าสูงสุด จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ทั้งสิ้น เศรษฐศาสตร์จึงนำมาใช้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากการใช้เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อการบริหารจัดการประเทศ เพื่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้เศรษฐศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีพลวัตและการพัฒนาเสมอ เรียกว่าเป็นศาสตร์ที่ไม่ตาย ทั้งด้านเทคนิค ทฤษฎี และการประยุกต์ จึงเป็นศาสตร์ที่จะอยู่คู่โลกเสมอ และที่สำคัญนักเศรษฐศาสตร์ต้องใฝ่รู้ ใช้สติปัญญาเสมอ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นธรรม ก็เป็นประเด็นที่นักเศรษฐศาสตร์ไม่ละเลย เพราะจะจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้สังคมได้ประโยชน์สูงสุด ต้องใช้ทั้งหลักประสิทธิภาพและเสมอภาคด้วย

ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้บริโภค ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลกได้ รู้และเข้าใจในนโยบายทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลกำหนดจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคอย่างไร ช่วยให้เตรียมตัวในการวางแผนใช้จ่าย หรือออมภายในครอบครัว หรือการประกอบอาชีพได้
2. ผู้ผลิต ช่วยให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการสามารถวิเคราะห์และวางแผนการผลิตได้ว่าจะผลิตอะไร จำนวนเท่าไร ผลิตอย่างไร สำหรับใคร ซึ่งต้องคำนึงถึงในทุกขั้นตอนก่อนสินค้าและบริการถึงมือผู้บริโภค เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้
3. เศรษฐศาสตร์ ช่วยให้รัฐบาลเข้าใจพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ผู้ผลิต ปัจจัยในการกำหนดสินค้าต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างตลาดต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ การกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ

เศรษฐศาสตร์จุลภาค เป็นการศึกษาถึงหน่วยเศรษฐกิจย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ เช่น การศึกษาพฤติกรรมในการบริโภค ความชอบ การเลือก ความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ เพื่อนำผลการศึกษามาคำหนดราคา การคิดต้นทุน การกระจายสินค้าและบริการ เป็นต้น

ขอบข่ายของเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. เศรษฐศาสตร์มหภาค เป็นการศึกษาถึงหน่วยเศรษฐกิจเป็นส่วนรวม เช่น การผลิต รายได้ การบริโภค การออม การลงทุน การจ้างงาน การภาษีอากร การธนาคาร รายได้ประชาชาติ การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

2. เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Micro Economics) หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจส่วนย่อย ซึ่งเป็นส่วนประกอบของระบบเศรษฐกิจส่วนรวม เช่น ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละราย หรือกลุ่มของผู้บริโภคสินค้าแต่ละชนิด พฤติกรรมของผู้ผลิตแต่ละราย กลุ่มผู้ผลิตสินค้าแต่ละชนิด การกำหนดปริมาณซื้อของผู้บริโภค การกำหนดปริมาณการผลิตของผู้ผลิต การกำหนดราคาปัจจัยการผลิต ตลอดจนการทำงานของกลไกราคา

เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macro Economics) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม ศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศในขณะหนึ่ง เช่น ศึกษาเรื่องรายได้ประชาชาติ การจ้างงาน การออม การลงทุน การเงิน การธนาคาร การคลังรัฐบาล การค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น

เศรษฐศาสตร์ทั้งสองแนวนี้นี้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน การศึกษาแขนงใดแขนงหนึ่ง จะทำให้ความเข้าใจในการทำงานของระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่ครบถ้วน เพราะทั้งสองแขนงต่างเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน

ฐานความรู้ของการศึกษาเศรษฐศาสตร์ ในการศึกษาเศรษฐศาสตร์ควรเข้าใจแนวคิด และคำศัพท์เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาดังนี้

1. ความต้องการ (Wants) หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้สิ่งต่าง ๆ มาบริโภค เพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต และเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งความต้องการจะเป็นกลไกสำคัญเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจตามมาอีกมากมาย

2. ทรัพยากร หมายถึง สิ่งทั้งหลายที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตหรือสร้างให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ ทรัพยากร แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ทรัพยากรมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น แร่ธาตุ ที่ดิน น้ำมัน ป่าไม้ แหล่งน้ำ เป็นต้น

ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นทรัพยากรที่ผลิตขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นวัตถุดิบ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักร อาหาร เสื้อผ้า เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น ถ้ารัฐบาลใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน สร้างถนน 1 สาย ใช้เงิน 20,000 ล้านบาท การใช้จ่ายของรัฐบาลผ่านบริษัทธุรกิจที่รับเหมาก่อสร้างถนน ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น ชี้อวัสดูก่อสร้างมากขึ้น ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีรายได้มากขึ้น เมื่อมีรายได้มากขึ้นก็จะมีอำนาจซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น คือ จะมีอุปสงค์ต่อสินค้าบริการมากขึ้น

เรื่องที่ 2 ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย

ระบบเศรษฐกิจ

ก่อนที่จะเรียนรู้ถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เราควรเข้าใจถึงความหมายของระบบเศรษฐกิจกันก่อน

ระบบเศรษฐกิจ คือ กลุ่มหรือหน่วยธุรกิจที่รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยอยู่ภายใต้รูปแบบของการปกครอง จารีตประเพณี สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อกำหนดว่าจะผลิตอะไร ปริมาณมากน้อยเท่าใด และใช้วิธีการผลิตอย่างไร เพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยครัวเรือน หรือกลุ่มผู้บริโภคหรือประชาชนนั่นเอง

ระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในโลก มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครองและจารีตประเพณี โดยทั่วไปแล้วแต่ละประเทศได้มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของระบบเดิมที่มีอยู่ ดังนั้นจะเห็นว่าในปัจจุบันจะมีระบบเศรษฐกิจอยู่ 3 แบบ คือ ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม และระบบเศรษฐกิจแบบผสม

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่เอกชนหรือประชาชนทั่วไป มีเสรีภาพในการตัดสินใจทำกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจ มีทั้งการผลิต การบริโภค การซื้อขาย แลกเปลี่ยน การประกอบอาชีพ การจัดตั้งองค์การทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน โดยรัฐบาลจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดและวางแผนในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินเศรษฐกิจทั้งหมด เอกชนไม่มีเสรีภาพในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจแบบผสมนี้เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาและข้อบกพร่องของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและแบบสังคมนิยม โดยจะมีทั้งการใช้กลไกราคา เป็นการกำหนด และการวางแผนมาจากรัฐบาลส่วนกลาง กล่าวคือ มีทั้งส่วนที่ปล่อยให้ประชาชนตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเอง และส่วนที่รัฐบาลพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปควบคุมและวางแผนการทำกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มจะเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบผสมมากขึ้น จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ให้โอกาสประชาชนมีเสรีภาพทำกิจกรรมทางธุรกิจได้มากขึ้น โดยอาศัยกลไกราคาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจแต่กิจกรรมทางธุรกิจในบางลักษณะก็ยังมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการควบคุมหรือดำเนินการโดยรัฐ เช่น กิจการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ถนน เป็นต้น

ภาพการส่งสินค้าข้าว

อย่างไรก็ตามระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1800 - 1892) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม มีการส่งเสริมให้มีการค้าโดยเสรีและกว้างขวาง พอมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310) จะเป็นระบบเศรษฐกิจแบบศักดินา ทำการเกษตรเป็นพื้นฐาน ประชาชนทำการผลิตแบบพอยังชีพ รายได้หลักของรัฐบาลมาจากส่วยและภาษีอากร และเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2398) โดยลักษณะระบบเศรษฐกิจจะเป็นแบบก้ำกึ่งกันระหว่างเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ และเศรษฐกิจแบบตลาด กล่าวคือ มีการทำการเกษตรเพื่อบริโภคเอง และทำเกษตรเพื่อการค้า แต่การทำเพื่อการค้าจะเป็นลำดับรอง นอกจากการทำการเกษตรแล้ว ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ ยังได้เริ่มมีการอุตสาหกรรมขึ้นต้นเกิดขึ้นด้วย เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และน้ำตาลทราย เป็นต้น

ต่อจากนั้น หลังช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2504 ระบบเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากประเทศไทยได้เปิดการค้าเสรีกับ ประเทศตะวันตกตามข้อตกลงใน “สนธิสัญญาเบาว์ริง” เป็นผลให้พลังการผลิตไม่พัฒนา และไม่สามารถจะแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้าทั้งหลายได้ ผลผลิตที่พอจะก้าวหน้าและมีคุณภาพสูง ก็ถูกจำกัดด้วยนายทุนต่างชาติ และนายทุนเหล่านั้นสามารถควบคุมเศรษฐกิจไทยได้ นอกจากนี้ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2488) สิ้นสุดลง ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ปัญหาการขาดแคลน

สินค้าอุปโภคบริโภค ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ และปัญหาจากการที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงตามสัญญาสมบูรณ์แบบกับประเทศอังกฤษ ดังนั้นในช่วงนี้ประเทศไทยได้มีการแก้ปัญหา โดยได้มีการออกกฎหมายควบคุมราคาสินค้า ห้ามกักตุนสินค้า ให้ใช้ของที่ผลิตขึ้นในประเทศ มีการเปิดธนาคารของคนไทยเพิ่มมากขึ้น และให้ธนาคารเป็นแหล่งเงินทุนไปทำธุรกิจ รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ใช้นโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม และการขยายตัวของทุนนิยมโดยรัฐ เช่น รัฐเข้ามาส่งเสริมให้มีการประกอบการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สาธารณูปโภค ฯลฯ ส่งเสริมให้คนไทยมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น มีการสงวนอาชีพบางประเภทให้คนไทย ส่วนด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลก็จะเข้าไปดำเนินการเอง

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ระบบเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงมาก อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางด้านประชากร และปัญหาด้านทรัพยากรซึ่งมีจำกัด โดยรัฐบาลซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมต้องเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้จัดทำเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในช่วงนี้เองจึงทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญในการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลและประชาชนร่วมกันดำเนินการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าระบบเศรษฐกิจไทยได้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบผสม โดยมีการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและได้เริ่มจัดทำเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2504 มาจนถึงปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 10 ซึ่งมีกำหนดวาระของแผน ดังนี้

- (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509
- (2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514
- (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519
- (4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524
- (5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529
- (6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534
- (7) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539
- (8) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544
- (9) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549
- (10) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554

ปัญหาเศรษฐกิจของไทย

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing country) เหมือนกับประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียอีกหลายประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหลายประการที่สำคัญคือ

1. ความแตกต่างของรายได้ ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอดีตที่ผ่านมา มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปในลักษณะที่ขาดความสมดุล ระหว่างประชาชนในเมืองกับ

ชนบท ยังผลให้เกิดปัญหาความแตกต่างทางรายได้ให้เห็นได้ชัด ประชาชนในชนบทยังยากจนมากกว่า 10 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 90 ของประชาชนในชนบท จากการสำรวจพบว่าผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่ำกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม 6 เท่าตัว พาณิชยกรรม เกือบ 10 เท่าตัว และด้านบริการกว่า 4 เท่าตัว อีกทั้งยังต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชาชนในชาติด้วย ความแตกต่างของรายได้ ผู้ประกอบการอาชีพด้านต่างๆ ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดของประเทศอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. สินค้าขั้นปฐม เป็นสินค้าพื้นฐานของคนไทย อันได้แก่ สินค้าด้านการเกษตร เป็นสินค้าผลิตผลจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์และการประมง ลักษณะสินค้าเกษตรไทย ในปัจจุบันราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นสาเหตุให้เกษตรกรมีรายได้น้อย รายได้ไม่ค่อยจะพอกับรายจ่าย ถ้าเป็นเกษตรกรรายย่อย มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับราคาผลผลิตเสมอ

อย่างไรก็ตามสินค้าผลผลิตขั้นปฐมของคนไทย ถ้าพิจารณาในภาพรวมของประเทศสินค้าประเภทนี้ยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ และทำรายได้ให้กับประเทศปีละมาก ๆ

3. การตลาด เป็นกลไกที่ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน และเกิดมีการแลกเปลี่ยนกัน ในกระบวนการแลกเปลี่ยนนั้น ตลาดต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อสินค้า การเก็บรักษาสินค้า การขายสินค้าและบริการ การจำหน่ายมาตรฐานสินค้า การขนส่ง การยอมรับความเสี่ยงภัยและการเงิน

ลักษณะทางการตลาดของไทยมีทั้งเป็นตลาดแบบผูกขาดและตลาดแบบกึ่งแข่งขัน กึ่งผูกขาด ที่ว่าเป็นตลาดแบบผูกขาดนั้น เป็นตลาดที่มีผู้ซื้อและผู้ขายเพียงรายเดียว เช่น การผลิตบุหรี่ของ

โรงงานยาสูบ ลักษณะของตลาดแบบนี้ ผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ต้องระมัดระวังว่าจะมีผู้แข่งขัน สำหรับลักษณะของตลาดอีกแบบหนึ่งที่เป็นกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดนั้น เป็นลักษณะของผลผลิตที่มาจากผู้ผลิตรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย เช่น บริษัทผู้ผลิตเครื่องบิน บริษัทผู้ผลิตสุรา บริษัทผู้ผลิตเหล่านี้นี้จะมีผู้ผลิตน้อยราย และมีการแข่งขันกันในการที่จะขายสินค้าของตน แต่จะรวมตัวกันเพื่อขึ้นราคาสินค้าหรือกำหนดราคาสินค้าได้ง่าย

ตลาดสินค้าไทยอีกอย่างหนึ่ง เป็นตลาดสินค้าที่มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก ซึ่งตลาดเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปทุกจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน การตลาดของไทยยังมีปัญหาสินค้าส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม การที่มีกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ขึ้น ถ้าเป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมก็จะกระจายรายได้โดยกำหนดราคาที่เหมาะสม ไม่คิดกำไรมาก แต่ถ้ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่เห็นแก่ได้ กลุ่มเหล่านี้ก็จะรวมกันบีบผู้ผลิตให้ขายผลผลิตในราคาต่ำ ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ การกำหนดราคาสินค้าของเมืองไทยเรายังไม่มีมาตรฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าด้านการเกษตร

4. การขาดดุลการค้า และดุลการชำระเงิน คำว่า **ดุลการค้า** หมายถึง รายรับรายจ่ายจากการค้าระหว่างประเทศ ดุลการค้าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของดุลการชำระเงินเท่านั้น เพราะ**ดุลการชำระเงิน** หมายถึง รายงานที่แสดงถึงยอดรายได้ - รายจ่าย ที่ประเทศได้รับหรือรายจ่ายให้แก่ต่างประเทศในระยะเวลา 1 ปี ฉะนั้นประเทศอาจมีดุลการค้าขาดดุล แต่มีดุลการชำระเงินเกินดุลก็ได้ สำหรับดุลการค้าของประเทศไทย ในช่วงที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ จะขาดดุลการค้ากับบางประเทศ เพราะจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อเครื่องจักร

5. การว่างงาน การว่างงานย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และรวมถึงการเมืองด้วย ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ก่อให้เกิดความยากจน เป็นผลกระทบถึงปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ และมีผลถึงการฝึกฝนในลัทธิเศรษฐกิจและลัทธิการเมือง ทำให้เกิดปัญหาผู้ก่อการร้ายได้ ในทางเศรษฐศาสตร์มีการศึกษาและกำหนดไว้ว่า ถ้าประเทศใดมีอัตราการว่างงานเกิน 4% ของจำนวนแรงงานทั้งหมดแล้ว จะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้อัตราการว่างงานจะไม่ถึง 4% ดังกล่าว ก็สามารถทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นได้

6. การเงินและการชำระหนี้ การกำหนดและควบคุมปริมาณเงินให้พอดีกับความต้องการและความจำเป็นในการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ เป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายไว้ เพราะถ้าปริมาณเงินที่ใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมีมากเกินไป หรือน้อยเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสินค้าหรือบริการ รัฐบาลจะต้องเข้าไปแก้ไข โดยมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ควบคุมปริมาณเงิน ทำได้ 3 ทาง คือ

1. การนำหลักทรัพย์ออกขายสู่ตลาด ถ้ารัฐบาลต้องการเก็บเงินก็ขายหลักทรัพย์รัฐบาล ถ้าเงินในมือฝืดลงรัฐบาลก็รับซื้อหลักทรัพย์กลับมาอีก ซึ่งจะเป็นการปล่อยเงินไปสู่ประชาชนเพื่อให้เกิดเงินหมุนเวียน

2. การเพิ่มหรือลดอัตรารับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน ทำให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยเพิ่มขึ้นหรือลดลง ด้วยวิธีให้เงินสดในท้องตลาดลดลง หรือถ้าให้เงินสดในท้องตลาดมีหมุนเวียนคล่องตัวก็ต้องกู้เงินจากธนาคารกลางเพิ่มขึ้น เงินสดในมือประชาชนจะมีมากขึ้น

3. การเพิ่มหรือลดอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย เมื่อพิจารณาฐานะการคลังของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2540 - 2541 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำมาก จะพบว่าสภาพเงินคงคลังยังไม่มีคามมั่นคง รัฐบาลต้องประหยัดและจะต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาชดเชยการขาดดุลงบประมาณ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยเป็นหนี้ต่างประเทศจำนวนมาก รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณขอใช้หนี้สินปีละนับเป็นหมื่นล้านบาท ซึ่งยังผลให้งบประมาณที่จะนำมาใช้ในงานพัฒนามีน้อยมาก

7. เงินเฟ้อ (Inflation) เงินเฟ้อ หมายถึง ภาวะที่ราคาของสินค้าสูงขึ้น หรือหมายถึงภาวะที่ค่าของเงินลดลง สิ่งที่จะทำให้เห็นชัดถึงภาวะเงินเฟ้อ คือ ดัชนีผู้บริโภค เงินเฟ้อมี 2 ประเภท คือ

1. เงินเฟ้ออย่างอ่อน คือ ภาวะที่ราคาของสินค้าและบริการสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราเล็กน้อยราวปีละ 2.3 % และไม่เกิน 5 %

2. เงินเฟ้ออย่างรุนแรง คือ ภาวะที่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดัชนีราคา จะสูงขึ้นกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

การที่เกิดภาวะเงินเฟ้อนั้น ย่อมจะทำให้เกิดผลกระทบกระเทือน ดังนี้ คือ

1. ทำให้เกิดผลเสียหายแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ
2. ทำให้เกิดภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจ เพราะค่าของเงินลดลง

3. เจ้าหนี้ทั่วไปจะเสียประโยชน์จากมูลค่าหนี้ที่เปลี่ยนแปลง คือ
4. ผู้มีรายได้จากค่าจ้าง เงินเดือน และผู้มีรายได้คงที่อื่นๆ จะเดือดร้อนจากการครองชีพ เพราะรายได้ไม่ทันกับรายจ่าย
5. รัฐบาลประสบปัญหามากขึ้นในการบริหารประเทศเพราะรัฐบาลต้องกู้เงินมากขึ้น รัฐบาลต้องหาเงินมาใช้ให้พอกับอัตราการเฟ้อของเงินทำให้เงินทุนสำรองที่เป็นเงินตราต่างประเทศลดลง

ผลจากการที่รัฐบาลกำหนดให้ค่าเงินบาทลอยตัวเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น ค่าของเงินบาทลดลง ทำให้เกิดเงินเฟ้อ ปัจจุบันเงินเฟ้อเริ่มลดลง

การเกิดเงินเฟ้อมีได้มีแต่ผลเสียอย่างเดียว ยังมีประโยชน์อยู่บ้าง กล่าวคือ

1. เป็นผลดีแก่ลูกหนี้ ลูกหนี้จะใช้เงินลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะเงินปัจจุบัน
2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะเมื่อเกิดเงินเฟ้อ ราคาผลผลิตทางการเกษตรจะมีราคาสูงขึ้น
3. ผู้ประกอบธุรกิจการค้า จะได้รับผลประโยชน์เนื่องจากเงินเฟ้อ จะช่วยส่งเสริมการลงทุนการค้าต่างๆ ไปให้ขยายตัวมากขึ้น

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

การพัฒนาอาชีพและรายได้ การประกอบอาชีพของคนไทยมีความหลากหลาย มีทั้งข้าราชการ พลเรือน ข้าราชการตำรวจ ทหาร ลูกจ้างของทางราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พ่อค้า แม่ค้า ฯลฯ อาชีพต่างๆ เหล่านี้ถ้าจะจัดเป็นกลุ่มอาชีพจะได้ 3 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพอุตสาหกรรม และอาชีพบริการ

1. อาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นอาชีพเกษตรจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับคนไทย อาชีพเกษตรมีทั้งการทำนา ทำสวน ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ สินค้าเกษตรเป็นสินค้าขึ้นพลูมของไทย และเป็นสินค้าที่ส่งไปขายต่างประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท รัฐบาลพยายามส่งเสริมอาชีพเกษตรมากขึ้น และพยายามเชิญชวนให้เกษตรกรไทยเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชบางชนิด เมื่อเห็นว่าพืชนั้นมีผู้ผลิตมาและล้นตลาด ทำให้สินค้าราคาถูกลง

2. อาชีพอุตสาหกรรม จากข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพียงร้อยละ 6 อีกร้อยละ 94 เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม อุตสาหกรรมขนาดใหญ่แทนที่จะจ้างคนงานมาก แต่กลับจ้างคนงานน้อย เพราะมีการใช้เครื่องจักรแทนแรงคน ฉะนั้นความหวังที่จะเข้าไปรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจึงเป็นเรื่องยาก

แนวโน้มของการขยายตัวทางอุตสาหกรรมนั้น รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้เอกชนลงทุน โดยรัฐบาลให้หลักประกัน พร้อมทั้งเชิญชวนให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น

ถึงกับมีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมขึ้นที่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามการสร้างโรงงานขนาดใหญ่ ไม่ส่งผลต่อการจ้างงานเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงพยายามที่จะส่งเสริมให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพิ่มขึ้น และขยายการลงทุนไปยังต่างจังหวัดให้มาก เพื่อหวังจะให้มีการจ้างงานในส่วนภูมิภาค มีแผนขยายเมืองหลักทั้ง 4 ภาคของประเทศ และขยายเขตอุตสาหกรรมไปยังจังหวัด ใหญ่ๆ ด้วย

3. อาชีพบริการ ถ้าจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยจะได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่หนึ่ง ประกอบด้วย ข้าราชการและลูกจ้างหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ หมายรวมถึง ทหาร ตำรวจ ด้วย กลุ่มอาชีพนี้มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนเพราะเป็นลูกจ้างของรัฐ

กลุ่มที่สอง เป็นพวกที่เป็นลูกจ้างหน่วยงานเอกชน ตามโรงงานอุตสาหกรรม ไร่ สวน และตามบริษัทห้างร้านต่างๆ การจ้างงานจากสถานบริการเหล่านี้ จะอยู่ในวงจำกัดรับได้จำนวนไม่มาก และจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ความจำเป็นในการจ้างงานลดลง

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพอิสระ แนวทางพัฒนาอาชีพในอนาคตนั้น เนื่องจากทางราชการรับบุคคลเข้าทำงานน้อย หน่วยงานเอกชนก็มีการจ้างงานน้อยลง ด้วยเหตุนี้แนวโน้มต่อไปในแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) อาชีพอิสระมีความจำเป็นมากสำหรับประชาชน รัฐบาลก็ได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ว่า “ให้จัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และให้สามารถประกอบอาชีพส่วนตัวหรือสร้างงานด้วยตนเองให้มากขึ้น เน้นการพัฒนาคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ”

การพัฒนาตลาดแรงงาน

ในปี พ.ศ. 2540 ปัญหาแรงงานในประเทศไทยเริ่มรุนแรงมากขึ้น โรงงานต่างๆ หยุตกิจการ มีการเลิกจ้างงานมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานทั้งในลักษณะที่เป็นการว่างงาน โดยเปิดเผย การว่างงานของผู้มีความรู้แต่ทำงานต่ำกว่าระดับรายได้และความสามารถ ตลอดจนปัญหาแรงงานเด็ก รัฐบาลจึงได้เร่งหาแนวทางและมาตรการต่างๆ ที่จะลดความรุนแรงด้านปัญหาให้น้อยลง ตลอดจนกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้มีงานทำมากขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

1. การพัฒนาการเกษตรในรูปการเกษตรครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาผลผลิตการเกษตร อุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดการเรื่องตลาดและเสถียรภาพของราคาในพืชหลักที่มีอยู่ การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานที่เป็นการขยายชนิดพืชและใช้พื้นที่มากขึ้นในเขตชลประทานและเขตนํ้าฝน

2. การสร้างงานเกษตรในฤดูแล้ง เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าปัญหาในเขตชนบทส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในฤดูแล้ง มาตรการที่จะช่วยสร้างงานทางการเกษตร ได้แก่ การนำเทคโนโลยีคิดค้นมาได้ไปปฏิบัติ เช่น การทำฝนเทียม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบทยากจน เทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านี้ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำให้มีน้ำพอเพียงในฤดู

แล้งส่งผลให้เกิดผลดีในด้านการประมง การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก ตลอดจนการเพิ่มมาตรการเกี่ยวกับไม้ยืนต้นไม้โตเร็ว เพื่อใช้สอยในระดับหมู่บ้าน การสนับสนุนเรื่องต่างๆ เหล่านี้เพียงพอเพียง จะก่อให้เกิดงานที่มีผลผลิตและรายได้ขึ้นอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในฤดูแล้งซึ่งเป็นฤดูที่มีปัญหาการว่างงานสูง

3. การสร้างงานโดยการสนับสนุนอุตสาหกรรมชนบท ส่งเสริมอุตสาหกรรมชนบทที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตร การสร้างงานให้มากขึ้นในต่างจังหวัดจะเป็นการรองรับแรงงานจำนวนมากและลดความจำเป็นที่จะอพยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร หรือนอกท้องถิ่น ในขณะนี้ได้มีการทดลองการให้บริการสนับสนุนอุตสาหกรรมต่างจังหวัดโดยวิธีระดมสรรพกำลังภาครัฐบาลที่มีอยู่ในด้านทุน เทคโนโลยี การจัดการและการตลาดในหลายจังหวัด คือ พิษณุโลก สงขลา ขอนแก่น และกาญจนบุรี

4. การสร้างงานโดยการพัฒนาอาชีพนอกการเกษตร การขยายการจ้างงานในสาขาเกษตรจำเป็นที่จะต้องขยายงานนอกการเกษตรภายในชนบท เช่น โครงการส่งเสริมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญประเภทหนึ่งของประเทศไทย โดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยรัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือ จัดให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปดำเนินการส่งเสริมในเรื่องนี้ ฝึกอบรมผู้ที่สนใจให้มีความรู้พิจารณาแหล่งสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบกิจกรรมและการตลาด อย่างไรก็ตามวิธีการที่จะขยายการผลิตในกิจกรรมนอกการเกษตร จำเป็นต้องคำนึงถึงการเตรียมคนและฝึกคนให้มีฝีมือสอดคล้องกับความต้องการของงานนอกการเกษตร

อย่างไรก็ดี แม้จะมีแนวนโยบายที่ชัดเจนดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ตาม แต่ปัญหาเรื่องการว่างงานในชนบทจะยังคงเป็นปัญหายืดเยื้อไปอีกนาน ดังนั้น การปรับปรุงนโยบายการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้สามารถรองรับแรงงานชนบทได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งการเร่งรัดขยายอุตสาหกรรมต่างจังหวัดเพื่อจ้างแรงงานจากภาคชนบทเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและจริงจังมากขึ้น

5. การเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ถ้านักศึกษาดิตตามข่าวทางหนังสือพิมพ์ จะพบข่าวอยู่เสมอเกี่ยวกับการที่มีเด็กๆ ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งที่อายุน้อย ยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดงาน เด็กเหล่านี้จะได้ค่าจ้างต่ำและบางครั้งต้องประสบภัยอันตรายจากการทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากเด็กเหล่านั้นยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน การเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นจะต้องพยายามให้การศึกษาด้านวิชาชีพแก่เด็กๆ โดยการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อการประกอบอาชีพการฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับวัย มีผลงานอาชีพของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งทำได้โดยการให้การศึกษายกย่องการศึกษาให้กว้างขวางทั่วถึง ให้เด็กได้เรียนอย่างน้อย 12 ปี

การให้การศึกษแก่เด็กนั้น ต้องจัดหลักสูตรวิชาชีพเข้าไว้ในหลักสูตรในโรงเรียนด้วย ซึ่งปัจจุบันก็ได้มีการจัดหลักสูตรวิชาชีพให้เด็กได้เรียนแล้ว ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนก็ควร

ต้องขยายการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น โดยใช้วิชาการทางการศึกษานอกโรงเรียน จัดบริการฝึกอบรมให้ทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบททั่วโลก เพื่อประชาชนเหล่านั้นจะได้มีความรู้และทักษะพร้อมที่จะประกอบอาชีพได้

การพัฒนาผลผลิตและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ในการพัฒนาผลผลิตการเกษตรนั้นเทคโนโลยีมีความสำคัญ

เทคโนโลยี (Technology) คือ วิทยาการซึ่งได้มาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสิ่งที่เป็นหลักการ วิธีการ และเครื่องมือต่างๆ

เทคโนโลยีที่ได้นำมาใช้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ในประเทศไทยเรามีมากมาย เช่น การรู้จักใช้เครื่องทุ่นแรง รู้จักการใช้ปุ๋ยชนิดต่างๆ รู้จักการปรับปรุงดิน รู้จักการผสมพันธุ์และพันธุ์สัตว์ ทั้งนี้เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตร หมายถึง สิ่งที่ได้จากการทำเกษตรกรรม และรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผลิตผลนั้นๆ ด้วย

ชาวนามีอาชีพในการทำนา โดยการเพาะปลูกข้าวในนา จะเป็นโดยการปักดำหรือการหว่านก็ได้ จนข้าวออกรวงและได้เก็บเกี่ยวเพื่อนำมานวด เมล็ดข้าวที่ได้นี้เรียกว่าข้าวเปลือก ถ้าเรานำข้าวเปลือกไปสีในโรงสีหรือเอาไปตำ ก็จะได้เป็นเมล็ดข้าวสีขาว เรียกว่า ข้าวสาร คนเราจึงได้นำเอาข้าวสารนี้ไปหุงต้มหรือหนึ่งเสร็จแล้วนี้จึงเรียกว่าข้าว ดังนั้นข้าวจึงเป็นผลผลิตทางการเกษตร

ชาวไร่ก็มีอาชีพในการทำไร่ เช่น การทำไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง ไร่พริก ในการทำรไ้นั้นก็ต้องเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูก การบำรุงรักษาพืชไร่จนกว่าพืชชนิดนั้น ๆ จะได้ดอกได้ผล เช่น ข้าวโพดจะต้องให้ฝักแล้วชาวไร่ก็เก็บฝักข้าวโพดมาสีนำไปเป็นอาหารของสัตว์ ดังนั้นข้าวโพดที่ได้ออกมาจึงเป็นผลผลิตทางการเกษตร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรประมาณร้อยละ 75 มีอาชีพทางการเกษตร ดังนั้น รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศจึงได้มาจากการนำผลิตผลทางการเกษตรออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น จากหลักฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บอกว่า ประเทศไทยมีเนื้อที่ในการเพาะปลูกเพียงร้อยละ 20 ของเนื้อที่ทั้งหมด ที่เหลือนอกนั้นก็เป็นที่อยู่อาศัย แม่น้ำลำคลอง ถนนหนทาง ป่าเขา ป่าก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสงวนไว้เพื่อเป็นการรักษาต้นน้ำ ลำธาร ป้องกันน้ำท่วม และเป็นการสงวนพันธุ์สัตว์ป่าอีกด้วย

ผลิตผลทางการเกษตร มีประโยชน์มากมาย หรือแทบจะกล่าวได้ว่าผลิตผลทางการเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์เลยทีเดียว ซึ่งอาจจะจำแนกได้ดังนี้

1. อาหาร จะเห็นว่ามนุษย์บริโภคอาหารที่ได้มาจากผลิตผลทางการเกษตรแทบทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากมนุษย์บริโภคข้าว ข้าวสาลี ข้าวโพด เป็นอาหาร ถึงแม้ว่ามีบางประเทศที่ประชากรของเขาบริโภคอาหารจำพวกขนมหรือขนมปัง แต่ขนมเหล่านั้นก็ทำมาจากข้าว หรือข้าวสาลี ดังที่เราเคยเห็นแป้งชนิดต่างๆ ที่ทำมาจากข้าว เช่น แป้งสาลีก็ทำมาจากข้าวสาลี แป้งข้าวเจ้าก็ทำมาจากข้าวเจ้า เป็นต้น แป้งเหล่านี้ก็นำไปผลิตเป็นพวกขนมต่างๆ ได้ หรืออาจจะแปรรูปเป็นพวกเครื่องดื่มต่างๆ เช่น กาแฟ น้ำส้ม ล้วนได้มาจากผลิตผลทางการเกษตรทั้งสิ้น

2. เครื่องนุ่งห่ม ก็เป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ โดยที่มนุษย์สามารถนำผลิตผลทางการเกษตรที่ให้เส้นใยมาทอเป็นผ้า แล้วทำเป็นเครื่องนุ่งห่มได้ พืชที่ให้เส้นใย ได้แก่ ฝ้าย ปอ และอื่นๆ ผลิตผลทางการเกษตรที่นำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มนี้ ถือว่าเป็นเครื่องอุปโภค

3. ยารักษาโรค ผลผลิตทางการเกษตรบางชนิดสามารถนำมาสกัดทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ได้ เช่น กระเทียม ขิง ข่า และอื่นๆ เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ความจำเป็นในการผลิตยารักษาโรคมียิ่งมีมากขึ้น ในสภาพของการดำเนินชีวิตและมนุษย์แล้วจะหนีไม่พ้น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปได้

4. ที่อยู่อาศัย การสร้างสถานที่อยู่อาศัยมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์มาก ในสมัยโบราณคนเราได้อาศัยอยู่ตามถ้ำ พอนานเข้าก็มีวิวัฒนาการไปเรื่อยๆ รู้จักการก่อสร้างที่อยู่อาศัยเอง ซึ่งอาจจะเริ่มจากการนำเอาใบไม้ใบหญ้ามาผูกหลังคา หรืออาจจะเป็นการนำเอาหนัสดัวมาทำเป็นที่อยู่อาศัย ต่อมาก็รู้จักการนำเอาดินไม้มาแปรรูป เพื่อใช้ก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เพื่อให้คงทนและถาวรต่อไป เมื่อคนใช้ดินไม้มากเข้าดินไม้ก็น้อยลงทุกที จนถึงปัจจุบันนี้ก็ได้มีการปลูกป่าขึ้น ซึ่งการปลูกป่าหรือปลูกต้นไม้เหล่านี้ล้วนแต่เป็นผลผลิตทางการเกษตรทั้งสิ้น

5. ผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผลผลิตทางการเกษตรแทบทั้งสิ้น อันได้แก่ อาหาร กระป๋อง ไม้อัด ผมง และเครื่องหนังต่างๆ เป็นต้น

การอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม หมายถึง การผลิตสิ่งของปริมาณมากเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า อุตสาหกรรมได้แบ่งออกตามลักษณะและขนาดของกิจการได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หมายถึง อุตสาหกรรมที่ต้องใช้เครื่องจักรกล อุปกรณ์และเงินทุนจำนวนมาก เช่น โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ โรงงานผลิตเครื่องดัด เป็นต้น

2. อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก ใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 50 คน และใช้เงินทุนไม่เกิน 2 ล้านบาท อุตสาหกรรมขนาดย่อมนี้ใช้วัตถุดิบได้จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มาผลิตของสำเร็จรูปอีกต่อหนึ่ง เพื่อจะได้เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น การทำน้ำตาล การฟองหนัง การทำน้ำแข็ง การทำรองเท้า เป็นต้น

3. อุตสาหกรรมในครอบครัว หมายถึง อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ทำกันในครอบครัว ใช้แรงงานของคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้ความชำนาญทางฝีมือแล้วนำออกจำหน่าย เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ การทำอาหารหมักดอง การทำขนม เป็นต้น ประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมได้ จะต้องเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านวิชาการสูง สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีออกไปจำหน่ายแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ในกรณีของประเทศไทยยังมีอุตสาหกรรมอยู่ไม่มากนัก และอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วส่วนใหญ่ก็เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กลงทุนไม่มาก

แนวโน้มในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ประเทศไทยได้เริ่มมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 แผนแรกเป็นแผนระยะ 6 ปี ส่วนแผนที่ 2 - 5 เป็นแผนระยะ 5 ปี ปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย อายุและเพศ ให้คน มีทางเลือกในชีวิตและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดย

1.1 ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และฝึกอบรมให้คิดเป็นทำเป็น มีการเรียนรู้จากประสบการณ์และของจริง ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องหลากหลาย สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงองค์ความรู้สากลเข้ากับภูมิปัญญาไทยที่มีวิวัฒนาการจากพื้นฐานสังคมเกษตรภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยมดั้งเดิมที่ไม่แปลกแยกจากธรรมชาติ สร้างแนวการดำรงชีวิตที่ประชาชนรู้เท่าทันการพัฒนาและสามารถรักษาระดับการพัฒนาที่เหมาะสมได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 สนับสนุนให้เกิดการกระจายอำนาจการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท สามารถจัดการศึกษาได้พร้อมๆ ไปกับผ่อนคลายกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ และให้สิ่งจูงใจเพิ่มเติมแก่ภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น

1.3 ให้ความสำคัญเป็นลำดับสูงในการปฏิรูปการฝึกหัดครูเพื่อให้ครูเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี สามารถดึงดูดคนเก่งคนดีเข้าเรียนวิชาครู รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนาคู่มือประจำการและบุคลากรทางการศึกษาและปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครูอย่างจริงจัง

1.4 เสริมสร้างศักยภาพของสื่อสารมวลชน เพื่อให้สนับสนุนการพัฒนาโดยเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถดำเนินการได้ทันทีอย่างต่อเนื่องไปพร้อมๆ กับการเพิ่มทักษะของการเป็นผู้รับสารหรือผู้บริโภคสื่อที่มีคุณภาพ โดยเน้นบทบาทของสื่อมวลชนในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการสร้างปัญญาทั้งในระดับท้องถิ่นและในกระแสโลกาภิวัตน์

1.5 สร้างบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.6 สนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจคนให้เป็นคนดีมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยเน้นศักดิ์ศรีและศักยภาพของคนไทยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

1.7 ปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุข ให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยเน้นการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาทางการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน เช่น แพทย์แผนโบราณ สมุนไพร เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในกระบวนการพัฒนา โดย

2.1 ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และชุมชนให้มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง โดยให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและมีความต่อเนื่อง

2.2 สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้สามารถมีรายได้และพึ่งตนเองได้ เพื่อช่วยลดช่องว่างระหว่างรายได้

2.3 ส่งเสริมบทบาทของสตรีให้เป็นพลังในการพัฒนา และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อบูรณาการและสร้างความสมดุลของการพัฒนา

2.4 เร่งรัดการพัฒนาชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยเน้นให้มีโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน

2.5 เพิ่มบทบาทของประชาชนในการเรียนรู้การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเตรียมคนและชุมชนเพื่อรองรับผลกระทบของการพัฒนาจากภาคเอกชน

2.6 พัฒนาและปรับปรุงระบบประกันสังคมให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.7 พัฒนาระบบการเมืองให้มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างเป็นวิถีชีวิต ให้มีค่านิยม วัฒนธรรม กติกา และวิธีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสังคมไทยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ยั่งยืน

สรุป ในปัจจุบันนี้ ระบบเศรษฐกิจของประเทศ จะมีทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมีส่วนเป็นเจ้าของทรัพยากรและปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยเอกชนใช้กำไรเป็นแรงจูงใจเข้ามาทำการผลิตและอาศัยกลไกราคาในการจัดทรัพยากร และมีบางกิจกรรมที่ควบคุมโดยรัฐ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจและคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม นอกจากนี้รัฐจะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่าที่จำเป็น ได้แก่

- 1) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ เช่น ด้านการทหาร ตำรวจและศาล เป็นต้น
- 2) ดำเนินการด้านเศรษฐกิจพื้นฐาน เช่น สร้างสะพาน ถนน เขื่อน เป็นต้น
- 3) ควบคุมและดำเนินการด้านการศึกษาและสาธารณสุข
- 4) ดำเนินกิจการด้านสาธารณูปโภค เช่น การรถไฟ การประปา สื่อสารไปรษณีย์ เป็นต้น
- 5) ดำเนินการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อกระจายรายได้และทรัพยากรจากชุมชนเมืองไปยังชนบท โดยกำหนดเป็นนโยบายสำคัญ ๆ เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน SME

วิสาหกิจชุมชน โครงการพัฒนาการศึกษา โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และการสร้างงานในรูปแบบต่างๆ โดยรัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 9 เป็นต้น

หลักการ และวิธีการเลือกใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต

ในการผลิตเพื่อสนองต่อความต้องการของมนุษย์ ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ปัจจัยการผลิต ปัจจัยการผลิต หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้เพื่อการผลิตเป็นสินค้าและบริการ ในความหมายทางเศรษฐศาสตร์แบ่งปัจจัยการผลิตเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. **ที่ดิน** หมายถึง ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด เช่น ป่าไม้ สัตว์ น้ำ แร่ธาตุ ปริมาณน้ำฝน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะมีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์สร้างขึ้นเองไม่ได้ แต่สามารถพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติได้บ้าง เช่น การปรับปรุงที่ดินให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น เป็นต้น ผลตอบแทนจากการใช้ที่ดิน เราเรียกว่า ค่าเช่า

2. **แรงงาน** หมายถึง แรงกาย แรงใจ ความรู้ สติปัญญา และความคิดที่มนุษย์ทุ่มเทให้แก่การผลิตสินค้าและบริการ แต่ในที่นี้แรงงานสัตว์จะไม่ถือเป็นปัจจัยการผลิตประเภทแรงงาน แต่ถือเป็นทุนประเภทมีชีวิต ผลตอบแทนของแรงงานเรียกว่า **ค่าจ้างและเงินเดือน** โดยทั่วไปแล้วแรงงานแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- แรงงานฝีมือ เช่น นักวิชาการ แพทย์ นักวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น
- แรงงานกึ่งฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างเทคนิค พนักงานเสมียน เป็นต้น
- แรงงานไร้ฝีมือ เช่น กรรมกรใช้แรง นักการภารโรง ยาม เป็นต้น

3. **ทุน** ในความหมายทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สิ่งก่อสร้าง และเครื่องจักร เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต นอกจากนี้ทุนยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 **เงินทุน** หมายถึง ปริมาณเงินตราที่เจ้าของเงินนำไปซื้อวัตถุดิบ จ่ายค่าจ้าง ค่าเช่า และดอกเบี้ย

3.2 **สินค้าประเภททุน** หมายถึง สิ่งก่อสร้าง รวมถึงเครื่องมือ เครื่องจักร ที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น ผลตอบแทนจากเงินทุน คือ ดอกเบี้ย

4. **ผู้ประกอบการ** หมายถึง บุคคลที่สามารถนำปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาดำเนินการผลิตให้มีประสิทธิภาพที่สุด โดยอาศัยหลักการบริหารที่ดี การตัดสินใจจากข้อมูลหรือจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างรอบคอบ รวมถึงความรับผิดชอบ ผลตอบแทน คือ กำไร

เรื่องที่ 3 คุณธรรมในการผลิตและการบริโภค

การบริโภค หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคของบุคคล เช่น การใช้จ่ายซื้ออาหาร การใช้จ่ายซื้อที่อยู่อาศัย การใช้จ่ายซื้อเครื่องนุ่งห่ม การใช้จ่ายซื้อยารักษาโรค การใช้จ่ายซื้อความสะดวกสบายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

การผลิต หมายถึง การสร้างสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองการบริโภคของบุคคล

คุณธรรม เป็นคุณงามความดีที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดทั้งในผู้ผลิตและผู้บริโภค

ในแง่ผู้ผลิต ต้องมีความซื่อสัตย์ในการไม่ปลอมปนสารมีพิษหรือสารที่มีประโยชน์เข้ามาในกระบวนการผลิต หรือหากจำเป็นต้องใช้ก็ต้องใช้ในปริมาณที่ปลอดภัยและไม่เอาเปรียบผู้บริโภค รวมทั้งควรแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ เพื่อให้อยู่ในวิจรรย์ญาณของผู้บริโภคที่จะเลือกใช้ ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ปล่อยสารพิษหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะมีผลกระทบต่อคนอื่น

คุณธรรมของผู้ผลิตที่สำคัญมีดังนี้

1. ความขยัน เป็นความพยายาม มุมานะที่จะประกอบการในการผลิตและบริการให้ประสบผลสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค
2. ความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค เช่น ไม่ค้ากำไรเกินควร ไม่โฆษณาสินค้าเกินความเป็นจริง ไม่ปลอมปนสินค้า ไม่ผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ หรือสินค้าที่ผิดกฎหมาย ฯลฯ
3. ความรับผิดชอบ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการผลิตและบริการ
4. พัฒนาคุณภาพสินค้า เน้นให้สินค้าและบริการเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค
5. ดูแลสังคม คือ แบ่งส่วนกำไรที่ได้รับคืนสู่สังคม เช่น ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เช่น สิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ การให้ความรู้ที่ถูกต้อง ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่างๆ ฯลฯ

ในแง่ผู้บริโภค ก็ต้องใช้สติปัญญาในการพิจารณาว่าควรเชื่อคำโฆษณาของสินค้าหรือไม่ และจะใช้อย่างไรให้คุ้มค่าและไม่ทิ้งของเหลือใช้ให้เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีเพื่อสุขภาวะของทุกคนในครอบครัวและในชุมชน

คุณธรรมของผู้บริโภค ในการเลือกสินค้าและบริการผู้บริโภคควรคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต คุณธรรมที่สำคัญมีดังนี้

1. ใช้ตามความจำเป็น ในการบริโภคสินค้าหรือบริการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตไม่กักตุนสินค้า
2. พิจารณาประโยชน์ที่จะได้รับ จากการซื้อสินค้าและบริการ
3. ประหยัด ซึ่งควรพิจารณาถึงคุณภาพ ราคาสินค้า การบริการที่มีคุณภาพ ยุติธรรมเหมาะสมกับค่าบริการ
4. มีค่านิยมในการบริโภคสินค้าผลิตภัณฑ์ไทย

ในปัจจุบันหน่วยธุรกิจต่างๆ มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ขายสินค้าและบริการมากขึ้น ซึ่งเมื่อบางครั้งมีการโฆษณาชวนเชื่อเกินจริง ทำให้ผู้บริโภคไม่ทราบความจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า ดังนั้นในการซื้อสินค้าและบริการใดๆ ผู้บริโภคจึงควรพิจารณาถึงคุณภาพ ความจำเป็นของสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภค

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค

1. ราคาของสินค้า ผู้บริโภคโดยทั่วไปจะซื้อสินค้าบริการที่เป็นไปตามความต้องการ ความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีราคาที่ไม่แพงเกินไปแต่มีคุณภาพดี
2. รสนิยมของผู้บริโภค ผู้บริโภคมีรสนิยมที่แตกต่างกัน บางคนมีรสนิยมที่ชอบสินค้าและบริการที่มาจากต่างประเทศ ผู้บริโภคบางคนมีรสนิยมของความเป็นไทย ก็มักจะซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเท่านั้น
3. รายได้ของผู้บริโภค รายได้ของผู้บริโภค เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค ถ้าผู้บริโภคมีรายได้น้อยมักต้องการสินค้าและบริการที่ราคาถูก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ไม่ขัดสน ถ้าผู้บริโภคมีรายได้สูงมักต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดี แม้จะราคาสูงก็ตาม
4. ระบบซื้อขายเงินผ่อน เป็นระบบซื้อขายที่ช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสได้บริโภคสินค้าที่มีราคาแพงได้
5. การโฆษณา การโฆษณาเป็นการทำตลาด ทำให้ผู้บริโภครู้จักสินค้าและบริการ สินค้าและบริการที่มีการทุ่มทุนโฆษณามากๆ มีส่วนทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้าและบริการนั้นมากขึ้น
6. การคาดคะเนราคาภายใน ถ้าผู้บริโภคมีการคาดว่าสินค้าใดมีผลผลิตน้อยและราคาจะแพงขึ้น ผู้บริโภคก็จะมีการซื้อสินค้านั้นกันมาก
7. ฤดูกาล เช่น ฤดูร้อน ผู้บริโภคจะหาซื้อเสื้อผ้าที่สวมใส่สบายไม่ร้อน ฤดูฝน ผู้บริโภคจะหาซื้อเสื้อผ้าและเครื่องป้องกันฝนกันมาก เป็นต้น

เรื่องที่ 4 กฎหมายและข้อมูลการคุ้มครองผู้บริโภค

หน่วยงานที่คุ้มครองผู้บริโภค

กองคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา	0-2629-7037-9 , 0-2629-7041-3
กองคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก	0-2629-7048-50 , 0-2629-7052-5
กองคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา	0-2629-7061-3 , 0-2629-7065-8
กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	0-2629-8250-2 , 0-2629-8254-6
กองนิติการ	0-2629-8259-60 , 0-2629-8262-4
สำนักงานเลขานุการกรม	0-2629-8243 , 0-2629-8245-8

การพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค โดยบัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 57 ว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย 5 ประการ ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริงและปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภค รวมตลอดถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าหรือรับบริการโดยไม่เป็นธรรม
2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการโดยความสมัครใจของผู้บริโภค และปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม
3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว
4. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญาโดยไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ
5. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามข้อ 1, 2, 3 และ 4 ดังกล่าว

ข้อควรปฏิบัติสำหรับผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือบริการ

ข้อควรปฏิบัติหลังจากซื้อสินค้าหรือบริการ ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังตามสมควร ในการซื้อสินค้าหรือบริการ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับฉลากของสินค้าและการโฆษณาสินค้าหรือบริการ

1. ผู้บริโภคต้องตรวจสอบคุณภาพของสินค้า เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบสินค้า แต่ละยี่ห้อ ก่อนตัดสินใจเลือกสินค้า คุณภาพของสินค้าที่ควบคุมจะต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

ชื่อประเภท หรือชนิดของสินค้าที่แสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้าเป็นสิ่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

ชื่อหรือเครื่องหมายการค้า ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ของผู้ผลิตเพื่อขายในประเทศไทย

ชื่อหรือเครื่องหมายการค้า ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ของผู้สั่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขาย

สถานที่ตั้งของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือของผู้สั่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายแล้วแต่กรณี

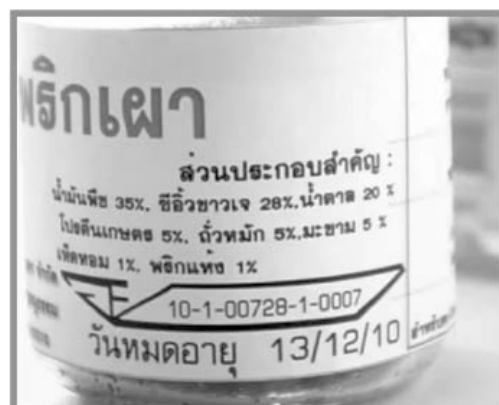
ต้องแสดงขนาดหรือมิติ หรือปริมาณ หรือปริมาตร หรือน้ำหนักของสินค้าแล้วแต่กรณี สำหรับหน่วยที่ใช้จะใช้ชื่อเต็มหรือชื่อย่อหรือสัญลักษณ์แทนก็ได้

ต้องแสดงวิธีใช้ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้านั้นใช้เพื่อสิ่งใด

ข้อแนะนำในการใช้หรือห้ามใช้ เพื่อความถูกต้องในการให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภค

วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือวัน เดือน ปี ที่หมดอายุการใช้ หรือ วัน เดือน ปี ที่ควรใช้ก่อน วัน เดือน ปี ที่ระบุนั้น เพื่อให้เข้าใจในประโยชน์ของคุณภาพหรือคุณสมบัติของสินค้านั้น (ถ้ามี)

ราคาโดยระบุหน่วยเป็นบาท และจะระบุเป็นเงินสกุลอื่นก็ได้

2. สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าจากผู้ขาย หรือผู้ที่เคยใช้สินค้านั้นแล้ว

3. ศึกษาเงื่อนไข หรือข้อจำกัดของสินค้า เช่น วัน เดือน ปี ที่ผลิตหรือหมดอายุ วิธีการใช้ การเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อควรระวังของสินค้าให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อผู้บริโภคสามารถใช้สินค้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและประหยัด

4. ร้องขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพ และปริมาณของสินค้าว่าเป็นจริงตามที่ระบุไว้ที่ฉลากของสินค้าหรือไม่ เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

5. ผู้บริโภคอย่าด่วนหลงเชื่อคำโฆษณาของสินค้าหรือบริการ ต้องศึกษาเงื่อนไข รายละเอียดอื่นๆ ของตัวสินค้า หรือบริการที่อาจไม่ได้ระบุไว้ในโฆษณา เนื่องจากการโฆษณา สินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่จะเสนอแต่ข้อดีและเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ส่วนข้อเสียมักจะไม่ได้กล่าวถึงในการโฆษณา จึงจำเป็นที่ผู้บริโภคต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการสอบถามผู้ขายหรือบริษัทผู้ผลิตตลอดจนผู้มีความรู้ ผู้เคยมีประสบการณ์ในการใช้สินค้านั้นๆ มาแล้ว

ข้อความโฆษณาต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมเป็นส่วนรวม

ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

ข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ โดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นความจริง หรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม

ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน

ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกระทรวงที่ผู้ประกอบการต้องระบุข้อความให้ครบถ้วน หากฝ่าฝืนมีโทษตามกฎหมาย

ข้อควรปฏิบัติหลังจากซื้อสินค้าหรือบริการ

ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการเก็บรักษาพยานหลักฐานต่างๆ ที่แสดงถึง การละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้เพื่อการเรียกร้องตามสิทธิของตน พยานหลักฐานดังกล่าว อาจเป็นสินค้าที่แสดงให้เห็นว่ามีปริมาณ หรือคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในฉลาก มีความสกปรก หรือมีพิษที่ก่อให้เกิดอันตราย ควรจำสถานที่ซื้อสินค้าหรือบริการนั้นไว้ เพื่อประกอบการร้องเรียนและต้องเก็บเอกสารโฆษณาและใบเสร็จรับเงินเอาไว้ด้วย

เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคขึ้น ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการดำเนินการร้องเรียน ตามสิทธิของตน โดยร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสินค้าหรือบริการนั้นหรือร้องเรียนมาที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ต่างจังหวัดร้องเรียนที่คณะอนุกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด

การเตรียมตัวเพื่อร้องทุกข์สำหรับผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับการคุ้มครอง 5 ประการ ได้แก่

สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ดังนั้น การร้องทุกข์เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการซื้อสินค้าหรือบริการ ถือเป็นเรื่องที่ชอบธรรม ที่ผู้บริโภคควรกระทำ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดเชยความเสียหายและเพื่อเป็นการลงโทษหรือปรามมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค

การเตรียมตัวของผู้บริโภค เพื่อจะมาร้องทุกข์เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ หากเอกสาร หลักฐานที่ผู้บริโภคนำมาไม่ครบถ้วน จะทำให้ผู้บริโภคเสียเวลาในการยื่นเรื่อง

การเตรียมเอกสาร หลักฐานของผู้ร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนจะต้องเตรียมเอกสาร หลักฐานให้พร้อม เพื่อจะนำมาใช้ประกอบการบันทึกคำร้องเรียน

ให้ผู้บริโภคยื่นเรื่องร้องเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (กรุงเทพมหานคร) หรือ คณะอนุกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด ในจังหวัดที่ท่านอาศัยอยู่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ร้องเรียนกรอกรายละเอียดในแบบบันทึกคำร้องเรียนพร้อมแนบเอกสาร (เอกสารลงชื่อรับรองสำเนาทุกฉบับ) มอบให้เจ้าหน้าที่
2. ผู้ร้องเรียนกรอกรายละเอียดในแบบหนังสือมอบอำนาจ (มอบอำนาจให้ สคบ.ดำเนินการแทนผู้ร้อง)
3. กรณีผู้บริโภคไม่สามารถร้องเรียนด้วยตนเองได้ ผู้มาร้องเรียนแทนจะต้องมีหนังสือรับรองมอบอำนาจจากผู้บริโภค (พร้อมติดอากรแสตมป์ จำนวน 30 บาท) นำมายื่นต่อเจ้าหน้าที่ด้วย หากมีข้อสงสัยประการใดโปรดสอบถามเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม หรือโทรศัพท์ติดต่อหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองผู้บริโภค

เรื่องที่ 5 ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชีย

ความสำคัญของกลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชีย

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ

หลักการการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของการค้าระหว่างประเทศมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปจากการค้าในอดีต ทั้งในรูปแบบทางการค้า ขอบข่ายกิจกรรมทางการค้า ประเทศคู่ค้า และเทคโนโลยีสารสนเทศที่อำนวยความสะดวกทางการค้า การเจรจาทางการค้าเป็นเรื่องสำคัญ และเป้าหมายหลักของผู้เจรจาทางการค้าที่มาจากภาครัฐ คือ เพื่อสิทธิประโยชน์ทางการค้าของชาติตนเอง เนื่องจากการแข่งขันทางการค้า ประเทศต่างๆ จึงมีนโยบายและมาตรการที่ใช้บิดเบือนทางการค้า ซึ่งทำให้การค้าระหว่างประเทศขาดความเป็นธรรมและขาดความเป็นเสรี การเจรจาทางการค้านั้น มุ่งหวังว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนหรือลดหย่อนสิทธิพิเศษทางการค้า จัดทำข้อตกลงทางการค้า ความร่วมมือและพัฒนา รูปแบบการค้า และเพื่อแก้ไขข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ รูปแบบการเจรจาต่อรองทางการค้านั้นสามารถแบ่งได้ตามระดับของการเจรจา คือทวิภาคี (Bilateral) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อประเทศการเจรจามากฝ่าย (Plurilateral) อาทิเช่น การเจรจา 3 ฝ่าย หรือการเจรจา 4 ฝ่าย การเจรจาหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (Multilateral) ซึ่งเป็นการเจรจาที่มีประเทศเข้าร่วมและใช้เวลายาวนานกว่าจะได้ข้อสรุป การเจรจาต่อรองทางการค้าเหล่านี้นำไปสู่ระดับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันระดับความสัมพันธ์ในระดับกลุ่มประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงกันและมีข้อตกลง ต่อกัน (Regional Trade Arrangements) เป็นกลุ่มเศรษฐกิจและเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาที่นำไปสู่การค้าเสรีของโลก

รูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีได้หลายรูปแบบและมีวิวัฒนาการแตกต่างกันโดยแต่ละรูปแบบจะมีความเข้มข้นของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแตกต่างกันไป เช่น

1. ข้อตกลงการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Preferential Tariff Agreement) เป็นข้อตกลงเพื่อลดภาษีให้แก่กันและกัน โดยอัตราภาษีที่เรียกเก็บจะน้อยกว่าอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากประเทศที่สาม เช่น การรวมตัวกันของกลุ่ม LAIA (Latin American Integration Association) , ASEAN และ Trade Expansion and Cooperation Agreement เป็นต้น

2. สหภาพศุลกากรบางส่วน (Partial Customs Union) การรวมตัวทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้ประเทศที่ทำข้อตกลงกันยังคงอัตราภาษีไว้ในระดับเดิม แต่มีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรในการค้ากับประเทศภายนอกกลุ่มร่วมกัน

3. เขตการค้าเสรี (Free Trade Areas) ในเขตการค้าเสรี การซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศภาคี สามารถทำได้อย่างเสรีปราศจากข้อกีดกันทางการค้า ทั้งมาตรการทางภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน ขณะเดียวกันแต่ละประเทศสมาชิกยังคงสามารถดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่มได้อย่างอิสระ เช่น การรวมตัวกันของกลุ่ม EFTA , NAFTA และ CER เป็นต้น

4. สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีระดับความเข้มข้นสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง โดยการรวมกลุ่มในลักษณะนี้ นอกจากจะขจัดข้อกีดกันทางการค้าออกไปแล้ว ยังมีการกำหนดพิธีศุลกากรในการค้ากับประเทศภายนอกกลุ่มร่วมกัน และให้อัตราเดียวกันด้วย

5. ตลาดร่วม (Common Market) รูปแบบของการรวมกลุ่มประเภทนี้ นอกจากจะมีลักษณะเหมือนกับสหภาพศุลกากรแล้ว การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต (แรงงาน เงิน และเทคโนโลยี) สามารถทำได้อย่างเสรี เช่น การรวมตัวกันของกลุ่ม EU ก่อนปี 1992

6. สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) นอกจากจะมีการค้าเสรี การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี และนโยบายการค้าร่วมแล้ว ยังมีการประสานความร่วมมือกันในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ ทั้งนโยบายการเงิน และการคลังอีกด้วย เช่น การรวมตัวของกลุ่ม EU ในปัจจุบัน

7. สหภาพทางเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ (Total Economic Union) เป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มข้นมากที่สุด จะมีการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ และมีนโยบายทางเศรษฐกิจเดียวกัน

การมีข้อตกลงทางการค้าเสรีและบทบาทของ WTO

แกตต์หรือองค์การการค้าโลก (WTO) ในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ต้องการให้การค้าโลกดำเนินไปอย่างเสรี บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน คือ ไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างประเทศภาคีสมาชิก

การจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคไม่ว่าจะอยู่ในรูปทวีปหรือพหุภาคีความเป็นเสรีทางการค้ามากขึ้นระหว่างประเทศในกลุ่ม แต่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการกีดกันทางการค้าต่อประเทศนอกกลุ่มไปได้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของ WTO จะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มหรือการทำความตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดำเนินการได้ ถือว่าเป็น “ข้อยกเว้น” อย่างหนึ่งของ WTO ที่ประเทศภาคีสมาชิกสามารถเลือกปฏิบัติได้ ระหว่างประเทศในกลุ่มกับประเทศนอกกลุ่ม แต่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมิฉะนั้นอาจจะขัดกับพันธกรณีภายใต้ WTO ได้

การจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจตามมาตรา 24 นั้น มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

1. สหภาพศุลกากร
2. เขตการค้าเสรี

3. ข้อตกลงชั่วคราวก่อนที่จะจัดตั้งสหภาพบุคลากรหรือเขตการค้าเสรี

เหตุผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ประเทศเล็กที่กำลังพัฒนาก่อตัวเป็นกลุ่มเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะนานาประเทศตระหนักว่าการที่มีตลาดใหญ่ การร่วมใช้ทรัพยากร การแบ่งงานกันทำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกันจะนำไปสู่พัฒนาการทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและสามารถแข่งขันกับตลาดใหญ่ๆ ได้

ประเทศไทยได้ร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ อย่างกว้างขวาง และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรดังนี้

1. กลุ่มอาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ประกอบด้วย 6 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน และไทย สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

องค์กรนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองระหว่างประเทศสมาชิก

จากการก่อตั้งกลุ่มอาเซียน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 มาจนถึงปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจก็เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศสมาชิกประสบปัญหาทั้งทางด้านการขาดดุลการค้า การเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงาน และการขาดแคลนการบริการพื้นฐาน

2. กลุ่มเอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2532 มีสมาชิก 12 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย แคนาดา บรูไน ออสเตรเลีย และไทย

องค์กรนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่งเสริมการค้าเสรี ตลอดจนการปรับปรุงแบบแผนการติดต่อการค้าระหว่างกัน และเพื่อตั้งรับการรวมตัวเป็นตลาดเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิก

3. คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Commission for Asia and Pacific : ESCAP)

องค์กรนี้เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิกที่อยู่ในเอเชียและแปซิฟิก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ESCAP เป็นองค์กรที่ขยายมาจากคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจแห่งเอเชีย และตะวันออกไกล (Economic commission for Asia and the Far East : ECAFE) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2490 และใน พ.ศ. 2517 ได้ขยายมาเป็น ESCAP ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมประเทศในพื้นที่เอเชียและแปซิฟิกทั้งหมด

ประเทศที่เป็นสมาชิกจะได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตั้งอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

4. ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement of Tariffs and Trade : GATT) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2490 มีประเทศสมาชิกเกือบทั่วโลก ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2525 องค์การนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมระบบการค้าเสรี และส่งเสริมสัมพันธภาพทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยทุกประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของ GATT ประเทศไทยได้รับการส่งเสริมด้านการขยายตัวทางการค้า ทำให้ความเสียหายด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจลดลงไปมาก

ลักษณะ ประเภทสินค้าของประเทศในเอเชีย

ประเทศต่างๆ ในเอเชียมีการผลิตสินค้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ตั้งของประเทศ ที่สามารถผลิตสินค้าได้ดี โดยเฉพาะผลผลิตที่เป็นอาหารของโลกที่ได้จากการเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง แต่ก็มีหลายประเทศ เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ที่พลิกผันไปผลิตสินค้าที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ยานยนต์ อุปกรณ์ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ

ประเทศไทย มีการผลิตสินค้าที่ส่งออกขายทั่วโลก สินค้าเกษตรส่งออกสำคัญที่นำรายได้เข้าประเทศสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ ข้าวและผลิตภัณฑ์ ปลาและผลิตภัณฑ์ กุ้งและผลิตภัณฑ์ ไม้และผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ ผลไม้และผลิตภัณฑ์ กระดาศและผลิตภัณฑ์ 47,235 ล้านบาท และเนื้อไก่

นอกจากนั้นยังมีสินค้าที่ประเทศไทยทำการค้าระหว่างประเทศ เช่น สิ่งทอและวัสดุสิ่งทอ การออกแบบผลิตภัณฑ์ อัญมณี และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อินโดนีเซีย มีทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ เป็นประเทศที่มีป่าไม้มากที่สุด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลิตผลจากป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง แร่ธาตุ แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียม ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด อินโดนีเซียเป็นสมาชิกขององค์การประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน เป็นสินค้าออก เกษตรกรรม มีการปลูกพืชแบบขั้นบันได พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ยาสูบ ข้าวโพด เครื่องเทศ ประมง ลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะทำให้อินโดนีเซียสามารถจับสัตว์น้ำได้มาก อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การกลั่นน้ำมัน การต่อเรือ

ญี่ปุ่น การส่งออกของญี่ปุ่นสินค้าส่งออกของญี่ปุ่นที่สำคัญเป็นประเภทยานพาหนะและอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องจักร และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เรือ ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม เครื่องสำอาง รถไฟ/รถรางและอุปกรณ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์จากกระดาศ เช่น การบรรจุภัณฑ์

สิงคโปร์ ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ไม่มีแร่ธาตุใดๆ แม้กระทั่งน้ำจืดยังไม่มีเพียงพอ ต้องพึ่งแหล่งน้ำจืดจากมาเลเซีย อุตสาหกรรมสำคัญๆ โดยนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน โดยซื้อน้ำมันดิบจากอินโดนีเซียและบรูไน นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมถลุง

แร่เหล็กและดีบุก อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วน อะไหล่ ฯลฯ

ประเทศสิงคโปร์

สาธารณรัฐประชาชนลาว สินค้าส่งออกของลาว ได้แก่ ไม้และไม้แปรรูป สินค้าประมงและสัตว์แร่ธาตุ สินค้าการเกษตร เช่น ชา กาแฟ เครื่องเทศ ฯลฯ เครื่องนุ่งห่ม พานหะและอะไหล่ หนังสือพิมพ์ และผลิตภัณฑ์หนังฟอก เครื่องจักรกลที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องพลาสติก ผลิตภัณฑ์และเครื่องอุปโภค

เวียดนาม สินค้าส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม ได้แก่ ข้าว น้ำมันดิบ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทะเล ไม้และเฟอร์นิเจอร์ กาแฟ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า(เมียนมาร์) รัฐบาลพม่าประกาศนโยบายตั้งแต่เข้ายึดอำนาจการปกครองใหม่ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจพม่าจากระบบวางแผนส่วนกลาง (Centrally-planned economy) เป็นระบบตลาดเปิดประเทศ รองรับและส่งเสริมการลงทุนจากภายนอก ส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยว และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาค แต่ในทางปฏิบัติการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของพม่าไม่คืบหน้า รัฐบาลพม่าไม่ได้ดำเนินการในทิศทางดังกล่าวอย่างเต็มที่ รัฐบาลยังคงคุมและแทรกแซงภาคการผลิตต่างๆ อย่างเข้มงวด มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุน

ด้านเกษตรกรรม รัฐบาลพม่าให้ความสำคัญต่อการผลิตและส่งออกผลผลิตข้าว ขางพารา ได้ปรับระบบการส่งออกข้าวขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและจูงใจให้เกษตรกร ขยายการเพาะปลูก และรัฐบาลพม่าพยายามส่งเสริมโครงการปลูกข้าวเพื่อการส่งออก ปัจจุบันแม้ว่ารัฐบาลพม่า ยังไม่ได้ ดำเนินการใดๆ ที่สำคัญเพื่อปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาค แต่พยายามเร่งการพัฒนาภาคการเกษตร การ ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การนำทรัพยากรมาใช้โดยเฉพาะก๊าซ ธรรมชาติและพลังน้ำ

ประเทศจีน

ประเทศจีน มีประชากรมาก และอาณาเขตกว้างขวางเป็นที่สองของโลก ผลิตผลต่างๆ ส่วนใหญ่ เพื่อเลี้ยงชีพคนในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้ สามารถส่งออกไปยังนานาประเทศได้ โดยเน้นศักยภาพของพลเมืองเป็นสำคัญ เช่น ทางตะวันตกเฉียงเหนือ มีแร่เหล็กมาก ก็จะเน้นการเจริญเติบโตด้านการผลิตเหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเหล็ก เมืองที่เป็น กลางการค้าก็เน้นการบริการส่งออก การผลิตสินค้ายานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เซี่ยงไฮ้ เมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติสวยงาม ก็เน้นธุรกิจการท่องเที่ยว และที่สำคัญผลผลิตทางการ เกษตรที่เป็นของจีนสามารถส่งออกจำหน่ายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น ผัก ผลไม้ และอาหารทะเล เป็นต้น

เรื่องที่ 6 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. ความเป็นมา

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian. Nation : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย , มาเลเซีย , สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ , อินโดนีเซีย , สาธารณรัฐสิงคโปร์ , บรูไนดารุสซาลาม , สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม , สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว , สหภาพพม่า และราชอาณาจักรกัมพูชา การก่อตั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกันอันจะนำมาสู่ความมั่นคงทางการเมืองความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ในยุคที่สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ให้เข้มแข็ง จะทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพราะการที่มีสมาชิกรวมถึง 10 ประเทศ มีท่าทีเป็นหนึ่งเดียวในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้อาเซียนมีความน่าเชื่อถือและมีอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นในการประชุมผู้นำอาเซียน ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่บาหลี ผู้นำมีความเห็นตรงกันว่าอาเซียนควรร่วมมือกันให้เหนียวแน่นเข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น จึงมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนเพื่อกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนขึ้นภายในปี 2563 ต่อมาได้มีการเลื่อนกำหนดการรวมตัวในปี พ.ศ. 2558 โดยประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคม – วัฒนธรรมอาเซียน และประชาคมความมั่นคงอาเซียน ซึ่งในที่นี้เราจะเรียนรู้เฉพาะเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกของอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ที่เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 เมื่อ เดือนพฤศจิกายน 2545 โดยเห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้อาเซียนปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของกลุ่มอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี 2546 ผู้นำอาเซียนได้ออกแถลงการณ์เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใน ปี 2558 และเร่งรัดการรวมกลุ่ม เพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญใน 12 สาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ขนยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ และ โลจิสติกส์

2. ความสำคัญ

ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูงอันส่งผลให้ประเทศต่างๆต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี 2585 เพื่อที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้ โดยยึดหลักดังนี้

1. มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน
2. มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

3. ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบและส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

4. ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ

ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้า และการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาดตลาดของประเทศในโลที่สาม สร้างอำนาจการต่อรอง และศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

หากอาเซียนสามารถสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สำเร็จ ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการขยายการส่งออก โอกาสทางการค้า และเปิดโอกาสการค้าบริการในสาขา ที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง เช่นการท่องเที่ยว โรงแรมและภัตตาคาร สุขภาพ ฯลฯ ซึ่งอาเซียนยังมีความต้องการด้านการบริการเหล่านี้อีกมาก นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างโอกาสในการดึงดูดการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศมายังอาเซียน ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลก และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในอาเซียนโดยรวมให้ดียิ่งขึ้น

3. กฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่จะทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ในโอกาสครบรอบ 40 ปี ของการก่อตั้งอาเซียน ณ ประเทศสิงคโปร์ เพื่อให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่จะก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมั่นใจระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ และถือเป็นประวัติศาสตร์จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล ทั้งนี้ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันเป็นกฎบัตรอาเซียนครบทั้ง 10 ประเทศแล้ว เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 ดังนั้นกฎบัตรอาเซียนจึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป

วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน

1. เพื่อให้องค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น
2. เพื่อเสริมสร้างกลไกตรวจสอบเฉพาะและติดตามการดำเนินการตามความตกลงต่างๆ ของประเทศสมาชิก ให้มีผลเป็นรูปธรรม
3. เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการทำงานและกลไกต่างๆ ของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหา

4. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนเริ่มมีเป้าหมายชัดเจนเริ่มนำไปสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอาเซียน นับตั้งแต่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ขึ้นและนับแต่นั้นมากิจกรรมอาเซียนได้ขยายครอบคลุมไปสู่ทุกสาขาหลักทางเศรษฐกิจ รวมทั้งในด้านการค้าสินค้าและบริการการลงทุนมาตรฐานอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรม ทรัพย์สินทางปัญญา การขนส่ง พลังงาน และการเงิน การคลัง เป็นต้น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนที่สำคัญ มีดังนี้

4.1 เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA)

เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA เป็นข้อตกลงทางการค้าสำหรับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ในฐานะที่เป็นการผลิตที่สำคัญในการป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยอาศัยการเปิดเสรีด้านการค้า การลดภาษี และยกเลิกอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มีใช้อยู่

4.2 เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area หรือ AIA)

ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 เมื่อเดือนธันวาคม 2538 ที่กรุงเทพฯ ได้เห็นชอบให้จัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน เป็นเขตการลงทุนเสรีที่มีศักยภาพโปร่งใสเพื่อดึงดูดนักลงทุนทั้งจากภายในและภายนอกภูมิภาค ความตกลงครอบคลุมการลงทุนในอุตสาหกรรม 5 สาขา คือ สาขาอุตสาหกรรมการผลิต เกษตร ประมง ป่าไม้ และเหมืองแร่ และภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาการผลิตดังกล่าว ยกเว้นการลงทุนด้านหลักทรัพย์และการลงทุนในด้านซึ่งครอบคลุมโดยความตกลงอาเซียนอื่น ๆ

4.3 ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration หรือ IAI)

การรวมตัวของประเทศสมาชิก เพื่อลดช่องว่างด้านการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกเก่า (ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย) กับสมาชิกใหม่ของอาเซียน (สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม) โดยให้ประเทศสมาชิกเก่าร่วมกันจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศใหม่ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.4 ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Cooperation Scheme หรือ AICO)

ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน เป็นโครงการความร่วมมือที่มุ่งส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการผลิต โดยยึดหลักของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การแบ่งส่วนการผลิตตามความสามารถ และความถนัด

4.5 กรอบความตกลงด้านการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services หรือ AFAS)

เป็นการกำหนดกรอบการเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาบริการต่าง ๆ ของอาเซียน โดยจัดทำข้อผูกพันในการเปิดตลาด (market access) การให้การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (National Treatment) และด้านอื่นๆ (additional commitments) นอกจากนี้ สมาชิกอาเซียนยังต้องเร่งรัดเปิดตลาดในสาขาบริการที่เป็นสาขาสำคัญ 5 สาขา ได้แก่ สาขาโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุภาพ สาขาการท่องเที่ยว สาขาการบิน และสาขาบริการโลจิสติกส์ ทั้งนี้เพื่อให้อาเซียนมีความพร้อมในการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ต่อไป

4.6 ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์ (e-ASEAN Framework Agreement)

ผู้นำของอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศ ร่วมกันลงนามในกรอบความตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่กำหนดแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร (Information Technology and Communication-ICT) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร ในภูมิภาคให้สอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีมาตรการที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านดังนี้

- 1) การพัฒนาเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของอาเซียน (ASEAN Information Infrastructure) ให้สามารถติดต่อถึงกันได้อย่างทั่วถึงกันและด้วยความเร็วสูง
- 2) การอำนวยความสะดวกด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) โดยการออกกฎหมายและระเบียบด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เป็นมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค
- 3) ส่งเสริม และเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะยกเลิกภาษีและอุปสรรคทางการค้าที่มีให้ภาษีสำหรับสินค้า ICT
- 4) สร้างสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Society) เสริมสร้างความสามารถและพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประโยชน์ต่อสังคม
- 5) สร้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ส่งเสริมให้มีการใช้ ICT ในการบริการของภาครัฐให้มากขึ้น

4.7 ความร่วมมือด้านการเงินการคลัง (Financial Cooperation)

เป็นกรอบความตกลงความร่วมมือที่เน้นการสร้างกลไกการสนับสนุนเกื้อกูลระหว่างกันในเรื่องการเงินการคลังของประเทศสมาชิกเพื่อดูแลสถานะเศรษฐกิจด้านการเงิน

- 1) อาเซียนได้จัดตั้งระบบระวังภัยอาเซียน (ASEAN Surveillance Process) ขึ้น เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2541 เพื่อสอดส่องดูแลสถานะเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายเงินทุนในภูมิภาค โดยให้มีการหารือและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศสมาชิกในภูมิภาค และในโลก โดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและเงินทุนโดยการจัดการฝึกอบรมด้านเทคนิคแก่เจ้าหน้าที่ประเทศสมาชิก และในการจัดตั้ง ASEAN Surveillance Technical Support Unit ในสำนักงานเลขาธิการอาเซียนเพื่อสนับสนุนระบบดังกล่าว

2) การเสริมสร้างกลไกสนับสนุนและเกื้อกูลระหว่างกันในกลุ่มภาคเอเชียตะวันออก (Enhancing self-help and support mechanism in East Asia) โดยได้กำหนดแนวทางการร่วมมือกับ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่สำคัญ ได้แก่ จัดทำความตกลงทวิภาคีด้านการแลกเปลี่ยนการซื้อ-ขายคินเงินตราหรือหลักทรัพย์ต่างประเทศ หรือเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบเตือนภัยในกลุ่มภาค และการแลกเปลี่ยนการหารือเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจในกลุ่มภาค

3) ความริเริ่มเชียงใหม่ (Chiang Mai Initiative) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2543 เป็นการปรับปรุงความตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราอาเซียน (ASEAN Swap Arrangement - ASA) ในด้านโครงสร้าง รูปแบบและวงเงิน และให้เสริมด้วยเครือข่ายความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี (Bilateral Swap Arrangement-BSA) โดยได้ขยายให้ ASA รวมประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศแล้ว

4.8 ความร่วมมือด้านการเกษตรและป่าไม้ของอาเซียน และอาเซียน +3 (สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น)

เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างอาเซียน และประเทศอาเซียน + 3 (สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น) ที่ครอบคลุมความร่วมมือในการประมง ป่าไม้ ปศุสัตว์ พืช และอาหารการเกษตร เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหารและความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในด้านอาหารและผลผลิตป่าไม้

4.9 ความร่วมมือด้านการขนส่ง

เป็นกรอบความตกลงที่เน้นการอำนวยความสะดวกในการขนส่งทั้งสินค้าและบริการร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกที่จะส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมในกลุ่มภาคเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

1) โครงการพัฒนาทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network Project) ลักษณะของโครงข่ายทางหลวงอาเซียน คือ มีทางหลวงครอบคลุม 23 สาย ทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียน และจัดทำมาตรฐานทางหลวงอาเซียน (ป้ายจราจร สัญญาณ และระบบหมายเลข)ให้เป็นแบบเดียวกัน

2) การอำนวยความสะดวก ในการขนส่งสินค้าผ่านแดน มีวัตถุประสงค์ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอนุญาตให้รถยนต์ขนส่งที่จดทะเบียนในประเทศสมาชิกหนึ่งสามารถขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังอีกประเทศหนึ่งได้

3) การเปิดเสรีบริการขนส่งเฉพาะสินค้าของอาเซียน มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการขนส่งสินค้าในอาเซียนด้วยกัน

4) การเปิดเสรีบริการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศของอาเซียน เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการส่งออกสินค้าของไทยและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการเปิดเสรีการบิน และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาคนี้ด้วย

4.10 ความร่วมมือด้านพลังงานในอาเซียน (ASEAN Energy Cooperation)

เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในการจัดหาพลังงาน การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในภูมิภาคอาเซียน และการจัดการด้านความต้องการพลังงานอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพสิ่งแวดล้อม และการช่วยเหลือกันในการแบ่งปันปิโตรเลียมในภาวะฉุกเฉิน

4.11 ความตกลงด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Agreement)

เป็นความร่วมมือเพื่อส่งเสริมให้อาเซียนเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว โดยเน้นความร่วมมือใน 7 ด้าน คือ การอำนวยความสะดวกการเดินทางในอาเซียนและระหว่างประเทศ การอำนวยความสะดวกด้านขนส่ง การขยายตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ความปลอดภัย และความมั่นคงของการท่องเที่ยว การตลาดและการส่งเสริมร่วมกัน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งต่อมาการตกลงด้านการท่องเที่ยวอาเซียนนี้ยังได้ขยายไปยังประเทศอาเซียน +3 (สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น) เรียกว่า “ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในกรอบอาเซียนและอาเซียน +3 โดยให้ประเทศอาเซียน +3 เสนอแนวทางความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน

5. ประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศไทย

5.1 ประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หากอาเซียนสามารถสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประเทศไทยจะได้ประโยชน์หลายประการ เช่น

- 1) ขยายการส่งออกและโอกาสทางการค้า จากการยกเลิกอุปสรรคภาษีและที่มิใช่ภาษีจะเปิดโอกาสให้สินค้าเคลื่อนย้ายเสรี
- 2) คาดว่าการส่งออกไทยไปอาเซียนจะสามารถขยายตัวได้ไม่ต่ำกว่า 18 - 20% ต่อปี
- 3) เปิดโอกาสการค้าบริการ ในสาขาที่ไทยมีความเข้มแข็ง เช่น ท่องเที่ยว โรงแรมและอาหาร สุขภาพ ทำให้ไทยมีรายได้จากการค้าบริการจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น
- 4) สร้างเสริมโอกาสการลงทุน เมื่อมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้เสรียิ่งขึ้น อุปสรรคการลงทุนระหว่างอาเซียนจะลดลง อาเซียนจะเป็นเขตการลงทุนที่น่าสนใจทัดเทียมประเทศจีนและอินเดีย

5) เพิ่มพูนขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย เมื่อมีการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน/ เป็นพันธมิตรทางธุรกิจร่วมกับอาเซียนอื่นๆ ทำให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Comparative Advantage) และลดต้นทุนการผลิต

6) เพิ่มอำนาจการต่อรองของไทยในเวทีการค้าโลก สร้างความเชื่อมั่นให้ประชาคมโลก

7) ยกกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ ผลการศึกษา แสดงว่า AEC จะทำให้รายได้ที่แท้จริงของอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.3 หรือคิดเป็นมูลค่า 69 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

5.2 ผลกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ถึงแม้ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) แต่ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เช่น

1) การเปิดตลาดเสรีการค้าและบริการย่อมจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและผู้ประกอบการในประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำ

2) อุตสาหกรรมและผู้ประกอบการในประเทศต้องเร่งปรับตัว

...

กิจกรรมท้ายบทที่ 3 เศรษฐศาสตร์

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้ เพื่อเสริมความรู้จากในหนังสือเรียน
โดยถามจากผู้รู้

1.1 ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่อง สถานการณ์เศรษฐกิจไทยปัจจุบันเป็นอย่างไร มีจุดอ่อน จุด
แข็งอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 เพื่อป้องกันถูกเอาเปรียบการใช้สินค้าหรือรับบริการท่านมีวิธีป้องกันหรือแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 ถ้าผู้เรียนเป็นผู้ผลิตในระบบเศรษฐกิจ ท่านคิดว่าท่านจะผลิตอะไรใน
ชุมชนที่คาดว่าจะมีผลกำไรเพียงพอต่อการดำเนินชีวิต และจะใช้
ปัจจัยการผลิตและกระบวนการผลิตอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 3 ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

3.1 เศรษฐศาสตร์ หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาอะไร มีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ความต้องการ (Wants) ในวิชาเศรษฐศาสตร์หมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 คุณธรรมของผู้ผลิตมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ระบบเศรษฐกิจแบบผสมหมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 4 จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. วิชาเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งใด
 - ก. การผลิตสินค้า
 - ข. การให้บริการ
 - ค. การใช้ทรัพยากร
 - ง. การทำมาหากินในชีวิตประจำวัน
2. การแข่งขันทางการค้าจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง
 - ก. พ่อค้าจะได้กำไรจากการขายสินค้า
 - ข. ป้องกันไม่ให้รัฐบาลเข้าไปควบคุมในกิจการค้า
 - ค. ช่วยป้องกันการค้ากำไรเกินควร
 - ง. ประชาชนใช้สินค้ามากขึ้น
3. ข้อใดที่แสดงว่าผู้บริโภคนำวิชาเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการชีวิตประจำวัน
 - ก. ซื้อสินค้าเฉพาะที่จำเป็นและราคาไม่แพง
 - ข. กักตุนสินค้าเมื่อรู้ว่าจะขึ้นราคา
 - ค. เลือกซื้อสินค้าที่ถูกต้องที่สุด
 - ง. ซื้อสินค้าจากการโฆษณา
4. ข้อใดอธิบายความหมายของ “ระบบเศรษฐกิจ” ได้ถูกต้องมากที่สุด
 - ก. สังคมที่มีแนวปฏิบัติทางเศรษฐกิจภายใต้รูปแบบเดียวกัน
 - ข. สังคมที่อนุญาตให้เอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต
 - ค. สังคมที่ใช้กลไกของราคาเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ
 - ง. สังคมที่มีการผลิตภายใต้การควบคุมของรัฐบาล
5. ประเทศไทยต้องกู้เงินจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เพื่อมาแก้ไขสถานะเศรษฐกิจจากสถาบันการเงินในข้อใด
 - ก. โอเปค (OPEC)
 - ข. ไอเอ็มเอฟ (IMF)
 - ค. อีซี (EC)
 - ง. อาเซียน (ASEAN)

กิจกรรมที่ 5 ให้ผู้เรียนพูดคุยกับเพื่อนและสรุปสาระสำคัญของการศึกษาเอกสารเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในแบบบันทึกที่กำหนด

แบบบันทึก

1. ให้สรุปความสำคัญของประเทศไทยที่ได้รับจากการเป็นประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

.....

.....

.....

2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจใดบ้างที่ประเทศต้องเข้าร่วมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

.....

.....

.....

3. ให้อธิบายถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 1 ข้อ

.....

.....

.....

บทที่ 4 การเมืองการปกครอง

สาระสำคัญ

รัฐธรรมนูญเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นกฎหมายสูงสุด ว่าด้วยการจัดระเบียบการปกครองโดยยึดมั่นหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรูปแบบการปกครองแบบอำนาจธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประชาชน และการใช้อำนาจต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยมีบทบัญญัติกฎหมายรองรับ ประชาชนจึงต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตนต่อบ้านเมืองตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ตระหนักในปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
3. มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การเมืองการปกครองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย

- 1.1 การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 1.2 รัฐธรรมนูญของไทย
- 1.3 กฎหมายและหน้าที่ของพลเมือง

เรื่องที่ 2 เปรียบเทียบรูปแบบทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยและระบอบอื่นๆ

เรื่องที่ 1 การเมืองการปกครองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ยึดหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินมาตั้งแต่พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นแนวทางสำคัญตลอดมา

1.1 การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดหรือแบ่งการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เป้าหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันของผู้นในลักษณะที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชนทุกคนในรัฐ ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาคและยุติธรรม มีหลักการสำคัญดังนี้

1. มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ซึ่งได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง การปกครองและประชาชน รวมถึงสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชนทุกคน
2. มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง คือ อำนาจอธิปไตย ประกอบด้วย อำนาจอธิบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศและการใช้อำนาจต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่กำหนด
3. การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ถือว่าเสียงข้างมากหรือเหตุผลของคนส่วนใหญ่เป็นมติที่ต้องยอมรับ
4. มีความเสมอภาค โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน เพราะทุกคนอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน

รูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แบ่งอำนาจในการบริหารประเทศออกเป็น 3 ส่วน รวมเรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” ประกอบด้วย

1. อำนาจอธิบัญญัติ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้พระราชอำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ซึ่งเป็นอำนาจที่ใช้ในการตรากฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารและกำหนด

นโยบายให้ฝ่ายบริหารปฏิบัติ สถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจนิติบัญญัติ ได้แก่ รัฐสภา ประกอบด้วย สมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และให้ถือว่ารัฐสภาเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศและเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของประชาชน

2. อำนาจบริหาร พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้พระราชอำนาจบริหารผ่านทางรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการวางนโยบาย กำหนดเป้าหมายดำเนินกิจการต่างๆ ของรัฐ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ด้วยเหตุนี้อำนาจบริหารจึงมีความสำคัญต่อระบบการปกครองของรัฐ

3. อำนาจตุลาการ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้พระราชอำนาจตุลาการฝ่ายทางศาล มีอำนาจหน้าที่รักษาความยุติธรรมตามที่กฎหมายกำหนด รักษาเสรีภาพของบุคคล ป้องกันและแก้ไขมิให้บุคคลล่วงล้ำเสรีภาพต่อกัน ตลอดจนคอยควบคุมมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต

การกำหนดให้มีการแยกใช้อำนาจธิปไตย 3 ส่วน และมีสถาบัน รัฐสภา รัฐบาลและศาล คอยรับผิดชอบเฉพาะส่วน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ไม่ต้องการให้มีการรวบอำนาจ แต่ต้องให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เป็นการป้องกันมิให้เกิดการใช้อำนาจแบบเผด็จการ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าให้คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร คณะรัฐมนตรีก็อาจจะออกกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเพื่อนำกฎหมายนั้นมาบังคับใช้ก็จะไม่เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายโดยเฉพาะประชาชน ดังนั้นการบริหารประเทศไทยทั้ง 3 สถาบันจึงเป็นหลักประกันการคานอำนาจซึ่งกันและกัน และประการสำคัญเป็นการป้องกันการใช้อำนาจเผด็จการ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในระบบประชาธิปไตย

ดังได้กล่าวแล้วว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด มีสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ที่สำคัญคือประชาชนเลือกผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรรคการเมืองและรัฐบาลมาจากผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้น รัฐบาลกับประชาชนจึงมีความเกี่ยวพันกันตลอดเวลา กล่าวคือ รัฐบาลก็มีหน้าที่ออกกฎหมายบริหารประเทศตามเจตนารมณ์ของประชาชน จึงต้องอาศัยความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิด เช่น คอยสำรวจตรวจสอบปัญหาและความต้องการของประชาชนอยู่เสมอและต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาคกันทุกคน ขณะเดียวกันประชาชนก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนต่อบ้านเมืองตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญเหมือนกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในระบบประชาธิปไตย จึงเป็นไปในลักษณะการปกครองที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

การใช้อำนาจธิปไตยของประชาชนตามระบบประชาธิปไตย

อำนาจธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศตามระบบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจธิปไตยของตนได้ 2 วิธี คือ

1. โดยทางตรง หมายถึง การใช้อำนาจธิปไตยด้วยตนเองโดยตรง จะใช้ได้กับรัฐเล็กๆ ที่มีประชากรไม่มาก

2. โดยทางอ้อม หมายถึง การใช้อำนาจอธิปไตยโดยผ่านผู้แทนของประชาชนเนื่องจากจำนวนของประชากรในประเทศมีมาก ไม่สามารถให้ทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีการเลือกผู้แทนของประชาชนไปใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองประชาชน ปัจจุบันมีหลายประเทศทั่วโลกที่ใช้วิธีนี้รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตในทุกๆ ด้าน ทั้งการเมืองการปกครอง การประกอบอาชีพ สิทธิในที่ดิน ครอบครองทรัพย์สิน การนับถือศาสนาและอื่นๆ โดยไม่ละเมิดกฎหมาย
2. ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะร่ำรวย ยากจน ร่างกายสมบูรณ์หรือพิการเพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกัน
3. ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถประกอบอาชีพตามความต้องการของตน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญได้
4. รัฐบาลไม่สามารถผูกขาดอำนาจได้ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้คัดเลือกรัฐบาลและหากไม่พอใจยังสามารถถอดถอนรัฐบาลได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องมีความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดินและมีจริยธรรมในการทำงาน
5. มีความรุนแรงระหว่างประชาชนและรัฐบาลในระดับน้อย เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจประชาชนในการคัดเลือกรัฐบาลและการชุมนุมเรียกร้องโดยสันติวิธี มีการเจรจาอย่างมีเหตุผล อีกทั้งมีหน่วยงานที่รองรับกรณีพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน เช่น ศาลปกครอง เป็นต้น
6. ในกรณีที่มีปัญหาต้องแก้ไขจะต้องให้ความสำคัญกับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย

1.2 รัฐธรรมนูญของไทย

รัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดหลักการสำคัญต่างๆ เช่น รูปแบบการปกครอง การใช้อำนาจอธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการปกครอง ตลอดจนสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชน

ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักที่สำคัญที่สุด มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เรียกว่า อำนาจอธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปกครองในระบบรัฐสภา การบริหารประเทศหรือการออกกฎหมายย่อมต้องดำเนินการภายในกรอบของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดถ้าขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญย่อมไม่มีผลบังคับใช้

ประเภทของรัฐธรรมนูญ

1. รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร เป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ดังเช่น รัฐธรรมนูญของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา
2. รัฐธรรมนูญจาริตประเพณี เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ครอบงำในเอกสารฉบับเดียวและไม่ได้บัญญัติไว้ในรูปของกฎหมาย เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีในการปกครองต่างๆ ประเทศอังกฤษเป็นประเทศหนึ่งที่มีรัฐธรรมนูญประเภทนี้

วิวัฒนาการรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตั้งแต่พุทธศักราช 2475 มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขและประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญการปกครองแล้วรวม 18 ฉบับ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในประเทศในแต่ละยุคสมัย อย่างไรก็ตาม

ตามรัฐธรรมนูญที่มีมาทุกฉบับมีหลักการสำคัญเหมือนกันคือ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและแต่ละฉบับจะสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการของการปกครองของประเทศเป็นอย่างไรดี สำหรับรัฐธรรมนูญของไทยที่ประกาศใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับที่ 18 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยึดตามแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญนี้รวม 4 ประการ คือ

1. คุ้มครอง ส่งเสริม ขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่
2. ลดการผูกขาดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชน
3. การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม
4. องค์กรตรวจสอบมีความอิสระ เข้มแข็งและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ประกอบด้วยหมวดต่างๆ ดังนี้

- หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 1 - 7
- หมวดที่ 2 พระมหากษัตริย์ มาตรา 8 - 25
- หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 26 - 69
- หมวดที่ 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 70 - 74
- หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 75 - 87
- หมวดที่ 6 รัฐสภา มาตรา 87 - 162
- หมวดที่ 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน มาตรา 163 - 165
- หมวดที่ 8 การเงินการคลังและงบประมาณ มาตรา 166 - 170
- หมวดที่ 9 คณะรัฐมนตรี มาตรา 171 - 196
- หมวดที่ 10 ศาล มาตรา 197 - 228
- หมวดที่ 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 229 - 258
- หมวดที่ 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตรา 259 - 278
- หมวดที่ 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา 279 - 280
- หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 281 - 290
- หมวดที่ 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 291
- บทเฉพาะกาล มาตรา 292 - 309

1.3 กฎหมายและหน้าที่ของพลเมือง

กฎหมาย คือ ข้อบังคับทั้งหลายของรัฐหรือประเทศที่ใช้บังคับความประพฤติของบุคคล ซึ่งผู้ใดจะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีความผิดและต้องถูกลงโทษ กฎหมายจึงมีความสำคัญต่อบทบาทของทุกๆ สังคม ทั้งในด้านให้ความคุ้มครองและถูกลงโทษตามเหตุการณ์

ความสำคัญของกฎหมาย แยกได้เป็น 2 ประการหลัก คือ

1. กฎหมายเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือบริหารประเทศโดยตรง เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการวางรูปแบบโครงสร้างและกลไกการบริหารงาน และกฎหมายปกครองเป็นกฎหมายที่จัดระเบียบการปกครองประเทศหรือการบริหารรัฐ เป็นต้น

2. กฎหมายเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมให้สมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวก เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้นอกจากจะมุ่งเน้นให้ประโยชน์สุขแก่ประชาชนแล้ว ยังป้องกันการกระทำที่เป็นผลร้าย มิให้มีการรังแก เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ผู้ที่ก่อให้เกิดผลร้าย กระทำการไม่ดี ถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมายต้องถูกลงโทษ เพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างและเพื่อความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคม

กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม ผู้ใดจะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามไม่ได้ กฎหมายจึงมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น ประชาชนจึงมีความจำเป็นต้องรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ของกฎหมายดังนี้

1. ได้รู้จักระวังตน ไม่พลาดพลั้งกระทำความผิดอันเนื่องมาจากไม่รู้กฎหมาย
2. รู้จักการป้องกันมิให้ผู้อื่นเอาเปรียบและถูกโกงโดยไม่รู้กฎหมาย
3. เห็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เพราะหากมีความรู้ในหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตน ย่อมจะป้องกันความผิดพลาดอันเนื่องมาจากความไม่รู้กฎหมายได้
4. เป็นประโยชน์ในทางการเมืองการปกครอง เช่น เมื่อประชาชนรู้ในสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนปฏิบัติตามหน้าที่อย่างครบถ้วนก็จะทำให้สังคมสงบสุข ปราศจากความเดือดร้อน บ้านเมืองก็จะสงบสุขด้วย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หน้าที่ที่สำคัญของประชาชนทุกคนคือ ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อบังคับของกฎหมายและต้องมีความเคารพยำเกรงต่อกฎหมาย หลีกเลี่ยงการกระทำที่ละเมิดข้อบังคับของกฎหมาย เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ปกครองโดยกฎหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยและตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ประชาชนชาวไทยทุกคนเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย จึงต้องมีคุณลักษณะประจำตัวและพึงปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้

1. คิดและปฏิบัติด้วยความเป็นประชาธิปไตย
2. ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วยการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ และเมื่อมีปัญหาควรช่วยกันแก้ไขด้วยการใช้เหตุผลและยอมฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน
4. ยึดมั่นในวัฒนธรรม จารีตประเพณีและพัฒนาตนเองและสังคมอยู่เสมอ

คุณค่าของประชาธิปไตย

1. คุณค่าทางการเมืองการปกครอง เช่น ประชาชนสามารถเลือกบุคคลที่เป็นตัวแทนปกครองตัวเองได้ด้วยการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎร
2. คุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่น มีสิทธิเสรีภาพในการซื้อขายจากการผลิต การบริการ โดยได้รับการคุ้มครองจากรัฐอย่างเป็นธรรม
3. คุณค่าทางสังคม เช่น ได้รับความคุ้มครองจากรัฐทั้งชีวิตและทรัพย์สินภายใต้กฎหมายเท่าเทียมกัน

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นลักษณะการปกครองเพื่อความสงบสุขของประชาชนโดยแท้จริง การดำเนินชีวิตของบุคคลจะเป็นไปอย่างสงบสุขได้นั้น ต้องมีความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยเป็นแนวทางดำเนินชีวิตประจำวัน

กิจกรรมเรื่องที่ 1 การเมืองการปกครอง

ให้นักศึกษาเลือกคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวในข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติได้ด้วยวิธีใด

- ก. ยุบรัฐสภา
 - ข. ลงมติไม่ไว้วางใจ
 - ค. ยุบสภาผู้แทนราษฎร
 - ง. แต่งตั้งวุฒิสมาชิกใหม่
2. บทบาทและหน้าที่ของรัฐสภาคือข้อใด
- ก. ออกกฎหมายควบคุมรัฐบาลและประชาชน
 - ข. ยับยั้งกฎหมายและอภิปรายลงมติไม่ไว้วางใจ
 - ค. ถวายคำแนะนำแก่พระมหากษัตริย์ในการตรากฎหมายฉบับต่างๆ
 - ง. ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของราชการ
3. คำว่า “อำนาจอธิปไตย” ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญหมายความว่าอย่างไร
- ก. อำนาจอสูงสุดของรัฐสภาในการร่างกฎหมาย
 - ข. อำนาจอสูงสุดของประชาชนในการบริหารประเทศ
 - ค. อำนาจอสูงสุดของฝ่ายบริหารในการปกครองประเทศ
 - ง. อำนาจอสูงสุดของคณะรัฐมนตรีในการบริหารประเทศ
4. หัวใจสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือข้อใด
- ก. ประชาชน
 - ข. การเลือกตั้ง
 - ค. รัฐธรรมนูญ
 - ง. พรรคการเมือง
5. การจัดระเบียบสังคมเกี่ยวข้องกับสถาบันใดมากที่สุด
- ก. สถาบันศาสนา
 - ข. สถาบันการศึกษา
 - ค. สถาบันครอบครัว
 - ง. สถาบันการปกครอง

6. ข้อใดคืออำนาจของรัฐสภา
 - ก. ศาล
 - ข. บริหาร
 - ค. ตุลาการ
 - ง. นิติบัญญัติ
7. การปกครองแบบรัฐสภา ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลคือใคร
 - ก. องคมนตรี
 - ข. นายกรัฐมนตรี
 - ค. ประธานวุฒิสภา
 - ง. ประธานรัฐสภา
8. ผู้ที่มีหน้าที่ใช้อำนาจในการบริหารคือใคร
 - ก. นายกรัฐมนตรี
 - ข. คณะรัฐมนตรี
 - ค. ประธานวุฒิสภา
 - ง. ประธานรัฐสภา
9. ผู้ที่มีหน้าที่ตราพระราชบัญญัติคือใคร
 - ก. คณะรัฐมนตรี
 - ข. นายกรัฐมนตรี
 - ค. สภาผู้แทนราษฎร
 - ง. พระมหากษัตริย์
10. การปกครองระบอบประชาธิปไตยผู้ที่มีอำนาจสูงสุดคือใคร
 - ก. พระมหากษัตริย์
 - ข. นายกรัฐมนตรี
 - ค. ผู้บัญชาการเหล่าทัพ
 - ง. ประชาชนชาวไทย
11. วัฒนธรรมในการทำงานแบบใดที่จะส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น
 - ก. การทำงานคนเดียว
 - ข. การทำงานเป็นทีม
 - ค. การทำงานตามที่ตนถนัด

- ง. การทำงานกับคนที่ชอบพอกัน
12. รัฐธรรมนูญจะประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ หลายส่วน ส่วนใดที่มีผลโดยตรงต่ออำนาจอธิปไตยของประชาชน
- ก. หมวดทั่วไป
- ข. หมวดหน้าที่ของปวงชน
- ค. หมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
- ง. หมวดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย
13. สิทธิของปวงชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นคือข้อใด
- ก. การเลือกตั้งสมาชิกแห่งชาติ
- ข. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
- ค. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ง. การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
14. สิทธิเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึงอะไร
- ก. ประชาชนทุกคนมีสิทธิออกกฎหมายเหมือนกัน
- ข. ประชาชนทุกคนมีสิทธิรับรู้กฎหมายโดยเท่าเทียมกัน
- ค. ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับสวัสดิการจากรัฐโดยเท่าเทียมกัน
- ง. ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน
15. เพราะเหตุใดจึงต้องมีการจำกัดสิทธิของประชาชนให้อยู่ภายใต้กฎหมาย
- ก. เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ
- ข. เพื่อรักษาความสงบสุขของบ้านเมือง
- ค. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน
- ง. ถูกหมดทุกข้อ
16. กฎหมายจราจรทางบกได้เพิ่มโทษสูงแก่ผู้ฝ่าฝืนในลักษณะใด
- ก. เมาสุรา
- ข. ขับรถฝ่าไฟแดง
- ค. ขับรถโดยประมาท
- ง. ขับรถโดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่
17. สิทธิเสรีภาพถูกควบคุมโดยข้อใด
- ก. รัฐบาล
- ข. จริยธรรม
- ค. กฎหมาย
- ง. เจ้าหน้าที่ตำรวจ

18. ใครคือบุคคลได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากรัฐ
- ก. ประชาชน
 - ข. ข้าราชการ
 - ค. เด็กและคนชรา
 - ง. ถูกทุกข้อ
19. ตามรัฐธรรมนูญประชาชนไม่มีสิทธิในด้านใด
- ก. การนับถือศาสนา
 - ข. การว่าร้ายผู้อื่น
 - ค. การประกอบอาชีพ
 - ง. การเลือกที่อยู่อาศัย
20. ตามรัฐธรรมนูญของไทยสิทธิในด้านใดของมนุษย์จะได้รับการปกป้องเป็นพิเศษ
- ก. สิทธิส่วนบุคคล
 - ข. การเมืองการปกครอง
 - ค. สิทธิด้านการพูดในที่สาธารณะ
 - ง. สิทธิด้านการถือครองทรัพย์สิน

□□□□

กิจกรรมเรื่องที่ 2

ให้นักศึกษาตอบคำถามโดยอธิบายให้เข้าใจดังนี้

1. เพราะเหตุใดระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงถือว่าเหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีลักษณะแตกต่างกับรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็น ลายลักษณ์อักษรอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 2 เปรียบเทียบรูปแบบทางการเมืองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยและระบอบอื่นๆ

ระบอบการเมืองการปกครอง หมายถึง การจัดระบบให้คนส่วนใหญ่ในสังคมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีระเบียบแบบแผน มีความสัมพันธ์กันอันก่อให้เกิดข้อตกลงอันดีงามร่วมกัน บังเกิดความผาสุกและความสามัคคีในสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. ระบอบการเมืองการปกครองแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข

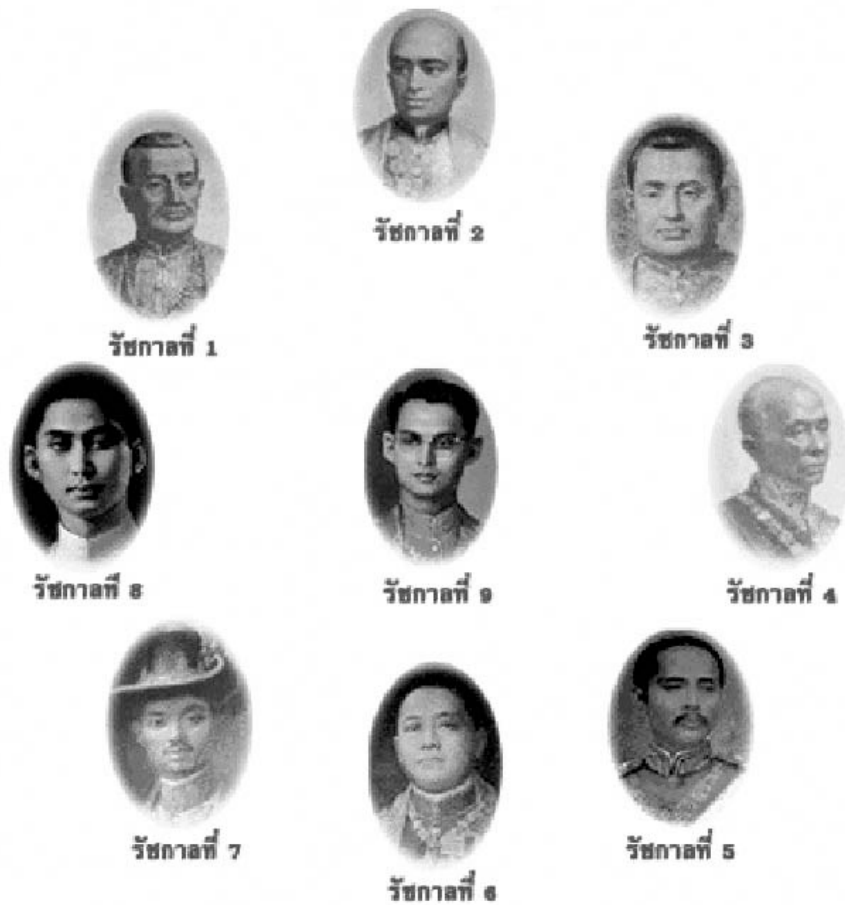
ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ประเทศส่วนใหญ่ในโลกนิยมใช้เป็นหลักในการจัดการปกครองและบริหารประเทศ รวมทั้งประเทศไทยซึ่งใช้มานานกว่า 70 ปีแล้ว การปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดจากความศรัทธาในคุณค่าของความเป็นมนุษย์และเชื่อว่าคนเราสามารถปกครองประเทศได้ จึงกำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง ซึ่งถือว่าการเมือง การปกครอง มาจากมวลชน รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐธรรมนูญและ การปกครองของไทยทุกฉบับกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุด ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ ศักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ รัฐธรรมนูญกำหนดว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์จึงมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยปกติรัฐธรรมนูญกำหนดให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของประชาชนโดยใช้ อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรีและอำนาจตุลาการผ่านทางศาล การกำหนดเช่นนี้หมายความว่า อำนาจต่าง ๆ จะใช้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ซึ่งในความเป็นจริง อำนาจเหล่านี้มีองค์กรเป็นผู้ใช้ ฉะนั้นการที่บัญญัติว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการผ่านทางองค์กรต่างๆ นั้นจึงเป็นการเฉลิมพระเกียรติ แต่ อำนาจที่แท้จริงอยู่ที่องค์กรที่เป็นผู้พิจารณานำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ จะได้รับการเชิดชูให้อยู่เหนือการเมืองและกำหนดให้มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการปฏิบัติการทางการเมืองทุกอย่าง แต่พระมหากษัตริย์ก็ทรงมีพระราชอำนาจบางประการที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญและเป็น

พระราชอำนาจที่ทรงใช้ได้ตามพระราชอัธยาศัยจริงๆ ได้แก่ การตั้งคณะองคมนตรี การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น

พระราชอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง คือ พระราชอำนาจในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการเห็นชอบของรัฐสภามาแล้ว และนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ ก็อาจใช้พระราชอำนาจยับยั้งเสียก็ได้ ซึ่งรัฐสภาจะต้องนำร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งนั้นไปพิจารณาใหม่ แต่ในทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจนี้

2. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข ระบบนี้ได้ถูกสร้างขึ้นมานานกว่า 200 ปีแล้ว โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแม่แบบ ซึ่งมีบทบาทสำคัญทางการเมือง คือ ตัวประธานาธิบดี จะเป็นทั้งผู้นำทางการเมืองและผู้นำประเทศ ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศ โดยผ่านคณะผู้เลือกตั้ง ส่วนสมาชิกวุฒิสภาจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่ละมลรัฐและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละเขตเลือกตั้ง มีการบริหารประเทศโดยมีรองประธานาธิบดีและรัฐมนตรีร่วม

ปัจจุบันมีระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข เรียกว่า ระบบกึ่งประธานาธิบดี ซึ่งมีมาเมื่อประมาณ 40 ปีนี้ โดยมีประเทศฝรั่งเศสเป็นแม่แบบ ระบบนี้ประชาชนจะเป็นผู้เลือกตั้งประธานาธิบดีและผู้แทนราษฎรโดยตรง แต่การเลือกวุฒิสภาจะเลือกโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัดและผู้แทนสภาเทศบาลจะเป็นผู้เลือกแทนประชาชน ประธานาธิบดีจะเป็นทั้งประมุขและผู้นำประเทศที่สำคัญที่สุด แต่จะไม่มีตำแหน่งรองประธานาธิบดี จะมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้จัดตั้งคณะรัฐมนตรี โดยมีความเห็นชอบและไว้วางใจจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้มีอำนาจปลดนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ แต่นายกรัฐมนตรีไม่มีสิทธิยุบสภา ผู้มีอำนาจยุบสภา คือ ประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรีสามารถเสนอร่างกฎหมายได้เหมือนระบบรัฐสภาโดยทั่วไป

ระบอบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ

การปกครองแบบเผด็จการ เป็นระบบการเมืองที่รวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จไว้ที่ผู้นำคนเดียวหรือคณะเดียว ให้อำนาจการตัดสินใจที่รัฐ การปกครองและการบริหารประเทศให้ความสำคัญกับรัฐมากกว่าประชาชน รวมทั้งประโยชน์ที่รัฐจะได้รับ ประชาชนเปรียบเสมือนเป็นส่วนประกอบ ของรัฐเท่านั้น และที่สำคัญรัฐจะต้องสูงสุดและถูกต้องเสมอ การปกครองแบบเผด็จการ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบอำนาจนิยมและแบบเบ็ดเสร็จนิยม

เผด็จการแบบอำนาจนิยม หมายถึง การให้อำนาจแก่ผู้ปกครองประเทศเป็นสำคัญ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมและรับรู้ความเป็นไปของบ้านเมือง จะรู้ก็ต่อเมื่อผู้นำหรือคณะผู้ปกครองประเทศมีความต้องการให้รับรู้เท่านั้น โดยถือว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะของผู้ปกครองประเทศเท่านั้น ประชาชนจะเข้าไปเกี่ยวข้องได้ในกรณีที่ผู้ปกครองต้องการสร้างความชอบธรรมในบางเรื่องและบางสถานการณ์ แต่ก็เกินไปโดยจำกัด ประชาชนต้องอยู่ใต้การปกครองและจะต้องฟังคำสั่งอย่างเคร่งครัด แต่ประชาชนจะได้รับสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา สำหรับเรื่องทางเศรษฐกิจและสังคมทั่วไป ผู้ปกครองที่มักจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ดำเนินกิจการต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่ต้องระมัดระวังไม่ให้กระทบอำนาจของผู้ปกครอง

ลักษณะการปกครองแบบอำนาจนิยม

1. อำนาจทางการเมืองเป็นของผู้นำ มุ่งหมายที่จะควบคุมสิทธิเสรีภาพของทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นสำคัญ
2. การบริหารประเทศดำเนินไปอย่างมีเอกภาพ รวมอำนาจไว้ที่รัฐบาลกลาง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ
3. ประชาชนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำอย่างเคร่งครัดและต้องไม่ดำเนินการใดๆ ที่ขัดขวางนโยบายของผู้นำ
4. ควบคุมประชาชนด้วยวิธีการลงโทษอย่างรุนแรงแต่ก็มีการใช้กระบวนการยุติธรรมอยู่บ้าง

5. ลักษณะการปกครองแบบนี้ปัจจุบันยังใช้กันอยู่หลายประการ ทั้งในทวีปอเมริกาใต้ แอฟริกาและเอเชีย

เผด็จการแบบเบ็ดเสร็จนิยม หมายถึง รัฐบาลจะใช้อำนาจอย่างเต็มที่ ควบคุมกิจกรรมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนทุกคน แสดงให้เห็นถึงประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพอันใด ระบบเผด็จการแบบนี้ยังแบ่งรูปแบบออกได้อีก 2 รูปแบบคือ

1. ระบบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จนิยมของพวกฟาสซิสต์ รูปแบบของระบบนี้จะเห็นการใช้ อำนาจรัฐควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนอย่างทั่วถึง นโยบายส่งเสริมชาตินิยมเป็นไปอย่าง รุนแรงและสร้างความแข็งแกร่งเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของชาติ

2. ระบบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จนิยมคือการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ รูปแบบของระบบนี้ เน้นการใช้อำนาจรัฐควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนอย่างทั่วถึง คล้ายกับพวกฟาสซิสต์แต่จะเชิด ชูชนชั้นกรรมาชีพและทำลายล้างชนชั้นอื่นๆ ให้หมดสิ้น รวมทั้งชนชั้นอื่นๆ ทุกสังคมทั่วโลก เป้าหมาย ต้องการให้มีสังคมโลก มีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

ลักษณะการปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยม

1. สร้างศรัทธาให้ประชาชนยึดมั่นในระบบการปกครองและผู้นำอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ตลอดไป

2. ควบคุมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพใดๆ ทั้งสิ้น

3. ประชาชนต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้นำอย่างเคร่งครัดจะโต้แย้งไม่ได้

4. มีการลงโทษอย่างรุนแรง

5. รัฐบาลมีอำนาจอย่างเต็มที่ กิจกรรมในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษาจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ

6. มีการโฆษณาชวนเชื่อและอบรมประชาชนในรูปแบบต่างๆ

7. ลักษณะการปกครองแบบนี้ ปัจจุบันยังใช้กันอยู่หลายประเทศ เช่น โซเวียตรัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เขมร เวียดนามและเยอรมนี เป็นต้น แต่สังคมในโลกปัจจุบัน การแข่งขันเศรษฐกิจสูงส่งผลให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้พยายามผ่อนคลาย กฎเกณฑ์ลงมีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีความสามารถในทางเศรษฐกิจ

เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองระบอบเผด็จการ

ข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย	ข้อดีของการปกครองระบอบเผด็จการ
1. ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในด้านกฎหมาย 2. ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในทุกๆ ด้าน เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เช่นเดียวกัน 3. รัฐบาลไม่สามารถผูกขาดอำนาจได้ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้คัดเลือกรัฐบาลและหากไม่พอใจยังสามารถถอดถอนรัฐบาลได้ 4. การแก้ไขปัญหาต่างๆ ยึดถือแนวทางสันติวิธีมีการเจรจาอย่างมีเหตุผลและมีหน่วยงานรองรับกรณีพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน เช่น ศาลปกครอง	1. รัฐบาลมีความเข้มแข็ง 2. รัฐบาลมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น 3. การตัดสินใจในกิจการต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว

ข้อเสียของการปกครองระบอบประชาธิปไตย	ข้อเสียของการปกครองระบอบเผด็จการ
1. การแก้ไขบ้านเมืองบางครั้งมีความล่าช้า เนื่องจากมีกระบวนการหลายขั้นตอนที่ต้องผ่านความเห็นชอบ ซึ่งบางครั้งอาจแก้ไขได้ไม่ทันเวลา 2. ในบางประเทศประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในด้านการเมืองการปกครอง ในกรณีคัดเลือกผู้แทนบริหารอาจไม่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลได้ 3. ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นประเทศยากจนจึงเห็นว่าเป็นการเสียเงินโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และควรนำเงินไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ประชาชน มีงานทำหรือช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน	1. ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง 2. ไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน 3. รัฐบาลและประชาชนไม่มีความสัมพันธ์ กันอย่างใกล้ชิด 4. ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร 5. ผู้นำอาจใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้องได้ 6. การบริหารประเทศอยู่ที่ผู้นำหรือคณะเพียงกลุ่มเดียว การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาอาจผิดพลาดได้ง่าย 7. ประชาชนไม่มีอิสระในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนไม่ค่อยดีและอาจทำให้ไม่มีความสุข

กิจกรรมที่ 3

ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ โดยอธิบายให้เข้าใจและได้ใจความที่สมบูรณ์

1. รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐธรรมนูญการปกครองของไทยทุกฉบับกำหนดสาระไว้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบประธานาธิบดีมีลักษณะการปกครองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การปกครองระบอบประชาธิปไตยของทุกประเทศจะมีรูปแบบการปกครองแตกต่างกัน แต่หลักการใหญ่ ๆ จะมีเหมือนกันคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักศึกษานำข้อดีและข้อเสียของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองระบอบเผด็จการ

ข้อดี ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.
2.
3.

ข้อเสีย ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.
2.
3.

ข้อดี ของการปกครองระบอบเผด็จการ

1.
2.
3.

ข้อเสีย ของการปกครองระบอบเผด็จการ

1.
2.
3.

□□□□

กิจกรรมที่ 4

ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวในข้อคำถามต่อไปนี้

1. หน้าที่ของคนไทยที่ต้องดำรงความเป็นไทย คือข้อใด
 - ก. การป้องกันประเทศ
 - ข. เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
 - ค. การรับราชการทหารและเสียภาษีอากร
 - ง. ดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
2. ข้อใดไม่ใช่สิทธิของประชาชนชาวไทยที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้
 - ก. สิทธิในทรัพย์สิน
 - ข. สิทธิทางการเมือง
 - ค. สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์
 - ง. สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการเมื่อสูงอายุ
3. ประชาชนทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเพียงใด
 - ก. ไม่มีขอบเขตจำกัด
 - ข. มีจำกัดโดยอำนาจของผู้ปกครอง
 - ค. มีจำกัดโดยข้อบัญญัติของกฎหมาย
 - ง. มีจำกัดตามฐานะของแต่ละบุคคล
4. พฤติกรรมในข้อใดที่แสดงว่าประชาชนยังไม่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
 - ก. ลุงบุญมี ฟังข่าวสารการเมืองจากวิทยุก่อนนอนทุกคืน
 - ข. นายอ่อน ร่วมเดินขบวนประท้วงนโยบายปรับค่าจ้างแรงงาน
 - ค. สมหญิง เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์เสนอวิธีแก้ปัญหายาเสพติด
 - ง. สมชาย ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะไม่ว่าง
5. เพราะเหตุใดการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงได้รับความนิยมมากกว่าการปกครองแบบอื่น
 - ก. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - ข. มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้หลายพรรค
 - ค. มีการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารเข้าไปปกครองประเทศ
 - ง. ประชาชนมีโอกาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง

6. ความมีอิสระในการกระทำของบุคคลโดยไม่ขัดต่อกฎหมายคืออะไร
- ก. สิทธิ
 - ข. หน้าที่
 - ค. อำนาจ
 - ง. เสรีภาพ
7. ลักษณะการส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีคือข้อใด
- ก. เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออก
 - ข. ให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างเต็มที่
 - ค. ให้มีการเลือกตั้งสม่ำเสมอเป็นประจำ
 - ง. ส่งเสริมรายได้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง
8. นักศึกษาคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของใคร
- ก. คณะรัฐมนตรี
 - ข. รัฐสภาเท่านั้น
 - ค. ประชาชนทุกคน
 - ง. พรรคการเมืองเท่านั้น
9. ข้อความใดกล่าวถูกต้อง
- ก. ประเทศจีนและลาวมีระบบการปกครองแตกต่างกัน
 - ข. ประเทศรัสเซียกับจีนมีระบบการปกครองแตกต่างกัน
 - ค. ประเทศไทยและประเทศอังกฤษมีระบอบการปกครองเหมือนกัน
 - ง. ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบการปกครองแตกต่างกัน
10. ข้อใดเป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันทรงให้ความช่วยเหลือประชาชนมากที่สุด
- ก. สนับสนุนให้มีอาชีพ
 - ข. ให้ทุนการศึกษาแก่ยากจน
 - ค. ให้ยารักษาโรค ช่วยเหลือผู้ป่วย
 - ง. แสวงหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

แนวเฉลยกิจกรรม

บทที่ 1 ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย

กิจกรรมที่ 1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศในทวีปเอเชีย

1) ให้ผู้เรียนอธิบายจุดเด่นของลักษณะภูมิประเทศในทวีปเอเชีย ทั้ง 5 เขต

1. เขตที่ราบต่ำตอนเหนือ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตโครงสร้างแบบหินเก่า มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบขนาดใหญ่ มีแม่น้ำอ้อม แม่น้ำเยนิเซ และแม่น้ำลีน่าไหลผ่าน แต่ไม่ค่อยมีผู้คนอาศัยอยู่ เพราะเนื่องจากมีภูมิอากาศหนาวเย็นมากและทำการเพาะปลูกไม่ได้

2. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ และมักมีดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนใหญ่อยู่ทางเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ที่ราบลุ่มสวทอ แงชี จิน ลินทอ คงคา พรหมบุตร ในประเทศปากีสถาน อินเดีย และบังกลาเทศ ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส ยูเฟรทีส ในประเทศอิรัก ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ในประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง ในประเทศเวียดนาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในประเทศไทย ที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวินตอนล่าง ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิระวดี ในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

3. เขตเทือกเขาสูง เป็นเขตเทือกเขาหินใหม่ เทือกเขาสูงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา ที่แยกตัวไปจากจุดรวมที่เรียกว่า ปามิร์นอต ตอนกลางประกอบไปด้วยที่ราบสูง มีเทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาหิมาลัย เทือกเขาอาระกันโยมา และเทือกเขาที่มีแนวต่อเนื่องลงมาทางใต้ มีบางส่วนที่จมหายไปในทะเล และบางส่วนโผล่ขึ้นมาเป็นเกาะ ในมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ถัดจากเทือกเขาหิมาลัยขึ้นไปทางเหนือ มีเทือกเขาที่แยกไปทางตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาคุนลุน เทือกเขาอัลไตน์ดัก เทือกเขานานชาน และแนวที่แยกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เทือกเขาเทียนชาน เทือกเขาอัลไต ฯลฯ เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันตก แยกเป็นแนวเหนือและแนวใต้ แนวเหนือ ได้แก่ เทือกเขาฮินดูกูช เทือกเขาเอลบูร ส่วนแนวใต้ ได้แก่ เทือกเขาสุไลมาน เทือกเขาซาโครอส

4. เขตที่ราบสูงตอนกลางทวีป เป็นที่ราบสูงอยู่ระหว่างเทือกเขาที่หินใหม่ ได้แก่ ที่ราบสูงทิเบต ซึ่งเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่และสูงที่สุดในโลก ที่ราบสูงยูนนาน ทางใต้ของประเทศจีน และที่ราบสูงที่มีลักษณะเหมือนแอ่ง ชื่อ ตากลามากัน ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกเขาเทียนชานกับเทือกเขาคุนลุน แต่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลมาก และมีอากาศแห้งแล้ง เป็นเขตทะเลทราย

5. เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ เป็นที่ราบสูงตอนใต้ และตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ ที่ราบสูงขนาดใหญ่ทางตอนใต้ของทวีปเอเชีย ซึ่งมีความสูงไม่มากเท่ากับที่ราบสูงทางตอนกลางของทวีป ที่ราบสูงดังกล่าว ได้แก่ ที่ราบสูงเดคคาน ในประเทศอินเดีย ที่ราบสูงอิหร่าน ในประเทศอิหร่าน และอัฟกานิสถาน ที่ราบสูงอนาโตเลีย ในประเทศตุรกีและที่ราบสูงอาหรับ ในประเทศซาอุดีอาระเบีย

- 2) ภูมิอากาศแบบใดที่มีหิมะปกคลุมตลอดปี และพืชพรรณที่ปลูกเป็นประเภทใด
ภูมิอากาศแบบทุนดรา (ขั้วโลก) พืชพรรณธรรมชาติเป็นพวกตะไคร่น้ำ และมอสส์

กิจกรรมที่ 1.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ

- 1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าการเกิดแผ่นดินไหวอย่างรุนแรง จะส่งผลกระทบต่อประชากร
และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- ประชาชนได้รับความเดือดร้อน อาจถึงขั้นเสียชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัส
- ประชาชนป่วยเป็นโรคจิตเวช ซึ่งเกิดขึ้นกับเหยื่อภัยพิบัติทุกชนิด
- อาคารและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เสียหาย
- อาชีพการให้บริการ เช่น ค้าขาย

ฯลฯ

- 2) ให้ออกความแตกต่างและผลกระทบที่เกิดต่อประชากรและสิ่งแวดล้อมของพายุฝนฟ้าคะนอง พายุ
หมุนเขตร้อน และพายุทอร์นาโด

1. พายุฝนฟ้าคะนอง มีลักษณะเป็นลมพัดย้อนไปมา หรือพัดเคลื่อนตัวไปในทิศทางเดียวกัน อาจเกิดจากพายุที่อ่อนตัวและลดความรุนแรงของลมลง หากสภาพแวดล้อมต่างๆ เหมาะสม ก็
จะเกิดฝนตก

ผลกระทบ คือ อาจจะถูกฟ้าผ่า เกิดน้ำท่วมฉับ

2. พายุหมุนเขตร้อนต่างๆ เช่น เฮอริเคน ไต้ฝุ่น และไซโคลน ซึ่งล้วนเป็นพายุหมุนขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน จะเริ่มต้นก่อตัวในทะเล หากเกิดเหนือเส้นศูนย์สูตร จะมีทิศทางการหมุนทวนเข็มนาฬิกา และหากเกิดใต้เส้นศูนย์สูตรจะหมุนตามเข็มนาฬิกา โดยมีชื่อต่างกันตามสถานที่เกิด

ผลกระทบ คือ ฝนตกชุก น้ำท่วม ประชาชนอาจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต อาคารบ้านเรือนทรัพย์สินและสาธารณูปโภคต่างๆ เสียหาย ถ้าพายุมีความเร็วสูงก็จะทำให้สิ่งก่อสร้างและอาคารบ้านเรือนพังเสียหาย ราบเป็นหน้ากลอง

3. พายุทอร์นาโด เป็นชื่อเรียกพายุหมุนที่เกิดในทวีปอเมริกา มีขนาดเนื้อที่เล็กหรือเส้นผ่าศูนย์กลางน้อย แต่หมุนด้วยความเร็วสูง หรือความเร็วที่จุดศูนย์กลางสูงกว่าพายุหมุนอื่นๆ ก่อความเสียหายได้รุนแรงในบริเวณที่พัดผ่าน เกิดได้ทั้งบนบกและในทะเล

ผลกระทบ คือ ประชาชนอาจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต สิ่งก่อสร้างและอาคารบ้านเรือนพังเสียหาย ราบเป็นหน้ากลอง

3) คลื่นสึนามิส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมายหลายอย่าง ในความคิดเห็นของผู้เรียนผลกระทบด้านใดที่เสียหายมากที่สุด พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ผลกระทบต่อชีวิตของประชากรและทรัพย์สินที่อยู่อาศัย เพราะเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว ประชาชนจะรู้สึกกลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้อีกในอนาคต ทำให้เกิดวิตกกังวลการสูญเสียชีวิตของญาติมิตรครอบครัว ภูมิทัศน์ในการประกอบอาชีพ เปลี่ยนแปลงไปเพราะทุกอย่างโดนกวาดต้อนลงทะเลไปในเวลาจับปล้นเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ดังนั้นผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ จึงมีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา

กิจกรรมที่ 1.3 วิธีใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

1) ถ้าต้องการทราบระยะทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ผู้เรียนจะใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใด

แผนที่

2) ภาพถ่ายจากดาวเทียม มีประโยชน์ในด้านใดบ้าง

ให้ข้อมูลพื้นผิวของเปลือกโลก ทำให้เห็นภาพรวมของการใช้พื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามที่ปรากฏบนพื้นโลก ซึ่งเหมาะแก่การศึกษาทรัพยากรผิวดิน เช่น ป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากดิน หิน และแร่

3) แผนที่ มีประโยชน์ในด้านใดบ้าง

1. ด้านการเมืองการปกครอง เพื่อใช้ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และนำมาวางแผนดำเนินการเตรียมรับหรือแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้
2. ด้านการทหาร ในการพิจารณาวางแผนทางยุทธศาสตร์ของทหาร ต้องหาข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ และตำแหน่งทางสิ่งแวดล้อม
3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ใช้งานในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบทำเลที่ตั้งสภาพทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร
4. ด้านสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยแผนที่เป็นสำคัญ และอาจช่วยให้การดำเนินการวางแผนพัฒนาสังคมเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง
5. ด้านการเรียนการสอน แผนที่เป็นตัวส่งเสริมกระตุ้นความสนใจ และก่อให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น ใช้เป็นแหล่งข้อมูลทั้งทางด้านกายภาพ ภูมิภาค
6. ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนที่มีความจำเป็นต่อนักท่องเที่ยวในอันที่จะทำให้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวกในการวางแผนการเดินทางหรือเลือกสถานที่ท่องเที่ยวตามความเหมาะสม

4) ถ้าต้องการทราบว่าประเทศไทยอยู่พิภพภูมิศาสตร์ที่เท่าไร ผู้เรียนจะใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ชนิดใดได้บ้าง

แผนที่ และลูกโลก

กิจกรรมที่ 1.4 สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของไทยที่ส่งผลต่อทรัพยากรต่างๆ และสิ่งแวดล้อม

1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ทั้ง 6 เขต มีอะไรบ้าง และแต่ละเขตส่วนมากประกอบอาชีพอะไร

1. **เขตภูเขาและหุบเขาทางภาคเหนือ** ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและเทือกเขา จะทอดยาวในแนวหรือได้สลับกับที่ราบหุบเขา โดยมีที่ราบหุบเขาแคบๆ ขนานกันไป อันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำ ลำคลองหลายสาย ทำให้เกิดที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งอยู่ระหว่างหุบเขาอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศคล้ายคลึงกับภูมิอากาศทางตอนใต้ของเขตตอนบนของประเทศไทยที่มี 4 จุด

ประกอบอาชีพเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และทำเหมืองแร่

2. **เขตเทือกเขาทางภาคตะวันตก** ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่แคบๆ ทอดยาวขนานกับพรมแดนประเทศพม่า ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุ และป่าไม้ของประเทศ มีปริมาณฝนเฉลี่ยต่ำกว่าทุกภาค ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำและชายฝั่ง ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปมีความแห้งแล้งมากกว่าในภาคอื่นๆ

ประกอบอาชีพปลูกพืชไร่และการประมง

3. **เขตที่ราบของภาคกลาง** ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันกว้างใหญ่ มีลักษณะเอียงลาดจากเหนือลงมาได้ เป็นที่ราบที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดเพราะเกิดการทับถมของตะกอน

ประกอบอาชีพการเกษตร (ทำนา)

4. **เขตภูเขาและที่ราบบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก** ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงและที่ราบซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกฟูก และมีแม่น้ำที่ไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำในภาคตะวันออกส่วนมากเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ซึ่งได้พัดพาเอาดินตะกอนมาทิ้งไว้ จนเกิดเป็นที่ราบแคบๆ ตามที่ลุ่มลักษณะชายฝั่งและมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ อ่าว และแหลม ลักษณะภูมิอากาศมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จาก อ่าวไทย จึงทำให้มีฝนตกชุกหนาแน่นบางพื้นที่ประกอบอาชีพการประมง ทำสวนผลไม้ ปัจจุบันมีการทำสวนยางพารา

5. **เขตที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงขนาดต่ำทางบริเวณตะวันตกของภาคจะมีภูเขาสูง ทางบริเวณตอนกลางของภาคมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลผ่าน ยังมีที่ราบโล่งอยู่หลายแห่ง โดยมีแนวทิวเขาภูพานทอดโค้งยาวคั่นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือของภาค ถัดเลยจากแนวทิวเขาภูพานไปทางเหนือมีแอ่งทรุดต่ำของแผ่นดินประกอบอาชีพทำนา การประมงน้ำจืด

6. เขตคาบสมุทรภาคใต้ ลักษณะภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรยื่นไปในทะเล มีเทือกเขาทอดยาวในแนวเหนือใต้ ที่เป็นแหล่งทับถมของแร่ดีบุก บริเวณชายฝั่งทะเล ทั้งสองด้านของภาคใต้เป็นที่ราบ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ภาคใต้ได้รับอิทธิพลความชื้นจากทะเลทั้งสองด้าน มีฝนตกชุกตลอดปี และมีปริมาณฝนเฉลี่ยสูง ประกอบอาชีพยางพารา ปาล์มน้ำมัน การประมง

2) ผู้เรียนคิดว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรอะไรที่มากที่สุด บอกมา 5 ชนิด แต่ละชนิดส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชากรอย่างไรบ้าง

ป่าไม้ ประชากรประกอบอาชีพ ทำเฟอร์นิเจอร์ ทำของป่าขาย

แร่ดีบุก ประชากรประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมเหมืองแร่

ลิกไนต์ ประชากรประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมเหมืองแร่

พลอย ประชากรประกอบอาชีพ การเจียรนัยพลอย

ทรัพยากรสัตว์น้ำ ประชากรประกอบอาชีพ การประมง

กิจกรรมที่ 1.5 ความสำคัญของการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับทรัพยากร

ในประเทศ

- 1) ให้ผู้เรียนอธิบายว่าในภาคเหนือของไทยประชากรจะอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณใดบ้าง พร้อมให้เหตุผล และส่วนมากจะประกอบอาชีพอะไร

ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่หนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่

- 2) ผู้เรียนคิดว่าภาคใดของไทย ที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด พร้อมให้เหตุผลและสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวคืออะไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง

ภาคใต้และภาคตะวันออก เพราะมีชายฝั่งทะเลที่งดงาม มีเกาะแก่งมากมาย มีการบริการที่ประทับใจ

ภาคเหนือมีป่าไม้ มีวัฒนธรรมดั้งเดิมคือจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย

- 3) ปัจจัยใดที่ทำให้มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกมากขึ้น

การเจริญเติบโตของเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด และท่าเรือน้ำลึกเพื่อขนส่งลงทะเลและมีแหล่งท่องเที่ยวอันทรงคุณค่า

- 4) ทวีปใดที่กล่าวกันว่าเป็นทวีป “แหล่งอารยธรรม” เพราะเหตุใดจึงกล่าวเช่นนั้น

ทวีปเอเชียเพราะเป็นดินแดนที่ความเจริญเกิดขึ้นก่อนทวีปอื่นๆ ประชากรรู้จักและตั้งถิ่นฐานกันมาก่อนอารยธรรมที่สำคัญๆ คืออารยธรรมจีน อินเดีย ขอม

- 5) ในทวีปเอเชีย ประชากรจะอาศัยอยู่กันหนาแน่นบริเวณใดบ้าง เพราะเหตุใด

ริมชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ลุ่มแม่น้ำแดงและลุ่มแม่น้ำคงคา และในเกาะบางเกาะที่มีดินอุดมสมบูรณ์ เช่น เกาะของประเทศไทยฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และญี่ปุ่น

แนวเฉลยกิจกรรม

บทที่ 2 ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนเขียนเครื่องหมายถูก (☐) หน้าข้อความที่ถูกและเขียนเครื่องหมายผิด (☐) หน้าข้อความที่ผิด

- 1. ประเทศจีนเป็นประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในโลก
- 2. ประเทศอินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีประชากรมากที่สุดในโลก
- 3. กษัตริย์พม่าที่สามารถรวบรวมประเทศให้เป็นปึกแผ่นเดียวกันได้สำเร็จเป็นครั้งแรกคือพระเจ้าอโนรธา กษัตริย์เมืองพยู
- 4. พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ กษัตริย์พม่าที่สามารถตีกรุงศรีอยุธยาแตกในปี พ.ศ. 2112
- 5. ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่เป็นหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก
- 6. สงครามเจ็ดปี (Seven Years' War) เป็นสงครามที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์จนทำให้ญี่ปุ่นเกิดการสูญเสียมากที่สุด
- 7. ประเทศญี่ปุ่นได้ชื่อว่า “ดินแดนแห่งพระอาทิตย์อุทัย”
- 8. ยุคศักดินา หมายถึง ยุคที่จักรพรรดิเป็นใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่น
- 9. การทิ้งระเบิดที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ทำให้ญี่ปุ่นต้องยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1
- 10. ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกาส่งกองกำลังทหารไปสู้รบในอิรัก
- 11. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนมีการลงทุนในประเทศไทยเป็น อันดับ 2 รองจากญี่ปุ่น
- 12. กลุ่ม ICS เป็นกลุ่มชนชั้นกรรมกรที่อังกฤษคัดเลือกให้ทำงานในอินเดียและพม่า
- 13. ประเทศไทยตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกและทำให้เสียดินแดนไปถึง 14 ครั้ง
- 14. สงครามเย็นเบี่ยงเบนไปเป็นสงครามที่ประเทศไทยร่วมมือกับฝรั่งเศสขับไล่จีนให้ออกจากเวียดนามจนสำเร็จ
- 15. สงครามเย็นทำให้เกิดการแบ่งสถานภาพกลุ่มประเทศเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประเทศมหาอำนาจ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา

เฉลยกิจกรรมท้ายบท

☐ ... 1.	☐ ... 2.	☐ ... 3.	☐ ... 4.
☐ ... 5.	☐ ... 6.	☐ ... 7.	☐ ... 8.
☐ ... 9.	☐ ... 10.	☐ ... 11.	☐ ... 12.
☐ ... 13.	☐ ... 14.	☐ ... 15.	

แนวเฉลยกิจกรรม

บทที่ 3 เศรษฐศาสตร์

กิจกรรมที่ 3.1 เศรษฐศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาอะไร มีความสำคัญอย่างไร

เศรษฐศาสตร์ หมายถึง การเลือกใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดและหายากในการผลิตสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งรวมถึงการกระจายสินค้าและบริการเพื่อให้ความเป็นธรรม และความอยู่ดีกินดีของประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิจกรรมที่ 3.2 ความต้องการ (Wants) ในวิชาเศรษฐศาสตร์หมายถึงอะไร

ความต้องการ (Wants) ในวิชาเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้สิ่งต่างๆ มาบริโภค เพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิตและเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ

กิจกรรมที่ 3.3 คุณธรรมของผู้ผลิตมีอะไรบ้าง

คุณธรรมของผู้ผลิตมีดังนี้

1. ความขยัน เป็นความพยายามมุ่งมั่นที่จะประกอบการในการผลิตและบริการให้ประสบผลสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
2. ความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค เช่น ไม่ค้ากำไรเกินควร ไม่โฆษณาสินค้าเกินความเป็นจริง ไม่ปลอมปนสินค้า ไม่ผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ หรือสินค้าที่ผิดกฎหมาย
3. ความรับผิดชอบ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค รับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการผลิตและบริการ
4. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้เป็นสินค้าและบริการเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค
5. ดูแลสังคม แบ่งส่วนกำไรที่ได้รับคืนสู่สังคม เช่น ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่างๆ

กิจกรรมที่ 3.4 ระบบเศรษฐกิจแบบผสมหมายถึงอะไร

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากปัญหาและข้อบกพร่องของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและสังคมนิยม โดยมีกลไกราคาเป็นตัวกำหนด มีการวางแผนจากรัฐบาลส่วนกลาง บางส่วนให้เอกชนตัดสินใจดำเนินกิจกรรมเอง

กิจกรรมที่ 4 จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ง
2. ค
3. ก
4. ค
5. ข

แนวเฉลยกิจกรรม

บทที่ 4 การเมืองการปกครอง

กิจกรรมที่ 1

1. ค 2. ก 3. ข 4. ก 5. ง 6. ง 7. ข 8. ข 9. ง 10. ง 11. ข
12. ง 13. ง 14. ง 15. ง 16. ก 17. ค 18. ง 19. ข 20. ก

กิจกรรมที่ 2

1. เพราะเหตุใดระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงถือว่าเหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน

แนวตอบ

เป็นระบอบการปกครองที่ยอมรับสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอปกครองประเทศอย่างทั่วถึงและมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างไร

แนวตอบ

ให้ประชาชนกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ

3. รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีลักษณะแตกต่างกับรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างไร

แนวตอบ

รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นรัฐธรรมนูญที่รวบรวมกฎหมายการปกครองประเทศไว้ในเอกสารฉบับเดียว ส่วนรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร มีลักษณะเป็นรัฐธรรมนูญที่อาศัยจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นกฎหมาย

กิจกรรมที่ 3

1. รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐธรรมนูญการปกครองของไทยทุกฉบับกำหนดสาระไว้อย่างไร

แนวตอบ

พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดและกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใดๆ มิได้

2. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบประธานาธิบดี มีลักษณะการปกครองอย่างไร

แนวตอบ

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางการเมือง คือ ประธานาธิบดี เป็นทั้งผู้นำทางการเมืองและเป็นผู้นำประเทศ มาจากการเลือกตั้งของประชาชน บริหารประเทศร่วมกับรองประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรี มีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแม่แบบ

3. การปกครองระบอบประชาธิปไตยของทุกประเทศ จะมีรูปแบบการปกครองแตกต่างกัน แต่หลักการใหญ่ๆ จะมีเหมือนกันคืออะไร

แนวตอบ

ประชาชนปกครองตนเอง โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ซึ่งบัญญัติขึ้นตามเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน

4. ให้ออกข้อดี ข้อเสีย ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองระบอบเผด็จการ

แนวตอบ

ข้อดี

ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1. ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
ในด้านกฎหมาย
2. ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
และมีสิทธิเสรีภาพในทุกๆ ด้าน
3. การแก้ไขปัญหาต่างๆ ยึดถือแนวทาง
สันติวิธี มีการเจรจาอย่างมีเหตุผล
ฟังเสียงข้างมาก

ข้อดี

ของการปกครองระบอบเผด็จการ

1. รัฐบาลมีความเข้มแข็ง
2. รัฐบาลมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น
3. การตัดสินใจในกิจการต่างๆ เป็นไป
อย่างรวดเร็ว อาจเกิดการผิดพลาด
ได้ง่าย

ข้อเสีย

ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1. การแก้ไขบ้านเมือง บางเรื่องอาจมีความ
ล่าช้าหลายขั้นตอน
2. ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในด้าน
การบริหารประเทศ

ข้อเสีย

ของการปกครองระบอบเผด็จการ

1. ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมในการ
ปกครอง
2. ไม่คำนึงถึงความต้องการของ
ประชาชน

3. ประชาชนขาดความสุข รัฐบาลและ
ประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กันอย่าง
ใกล้ชิด

กิจกรรมที่ 4

1. ง	2. ก	3. ค	4. ง	5. ง
6. ง	7. ก	8. ง	9. ค	10. ง

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. ชุดการเรียนทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น. พฤษภาคม 2540.
- การศึกษาทางไกล. สถาบัน. กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ชุดการเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2546.
- การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน เอกสารเผยแพร่ออนไลน์ กรมอาเซียน กระทรวง**
การต่างประเทศ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/](http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/asean_economy.doc)
[asean_economy.doc](http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/asean_economy.doc)
- โกเมน จิรัฐกุล, รศ.ดร.และเสรี ดีลาสัย, รศ. หนังสือเรียน ส.504 สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- คิม ไชยแสนสุข, รศ.และคันสนีย์ วรรณาวุฑ. ชุดปฏิรูปการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 สาระ
3 เศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2545.
- เคน จันทรวงษ์ สรุปเข้มดูโจทย์คลังข้อสอบสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักพิมพ์ SCIENEC
CENTER, มปป.
- ชาญ นพรัตน์ และสิทธา มีชอบธรรม หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 บริษัท ปิยมิตร มัลติมีเดีย จำกัด, 2546.
- ถนอม พันธุ์ฉิ. หนังสือเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 หมวดวิชาพัฒนาสังคมและ
ชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เสนาธรรม, มปป.
- นิชา แก้วพาณิชย์. เสริมสาระการเรียนรู้พื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ม.3 : สำนักพิมพ์
เดอะบุ๊คส์ จำกัด, 2551.
- ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม : แนวทางผลิตฟื้นฟูเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพฯ พิมพ์
ดี, 2544.
- ปิยพร บุญเพ็ญ. หลักเศรษฐศาสตร์ 3200-0101, 005-110-103. กรุงเทพฯ:
บริษัท บัณฑิตสาส์น จำกัด, มปป.
- เพ็ญสุรัตน์ หอมแยม และคณะ. คู่มือเตรียมสอบ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ม.1-2-3 กรุงเทพฯ : ไฮเด็คพับลิชชิง จำกัด, “มปป.”
- เพ็ญสุรัตน์ หอมเย็น และคณะ. คู่มือเตรียมสอบ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ม.1-2-3 : บริษัท ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซีฟ จำกัด, 2537.

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวันชัย ศิริรัตน์. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศ.504 สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนา

พานิชย์ จำกัด, 2537.

มานิต กิตติงจิต และสุรพล เอี่ยมอุทรพิชัย. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 : แสงจันทร์การพิมพ์, 2546.

รุจิเรจ โลหารขุน และคณะ. หนังสือเรียนชุดการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) หมวดวิชาพัฒนาสังคมและ

ชุมชน. (สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ :

ประสานมิตร (ปมส.), 2549.

วิไล ทรงโฉม, หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษานอกโรงเรียน :

บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพฯ) จำกัด, 2546.

สมนึก ปฏิปทานนท์ และคณะ. คู่มือเตรียมสอบสังคมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) กรุงเทพฯ : ภูมิ

บัณฑิตการพิมพ์, 2537.

สมสวย เห็นงาม และคณะ. ตัวเข้มก่อนสอบ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 : บริษัท ฐานบัณฑิต จำกัด กรุงเทพฯ, 2537.

สุพิชฌาย์ สวัสดิราษฎร์ และกุลธิดา รัตนโกศล. หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น : บริษัท สำนักพิมพ์ ลองไพล์ เอ็ด จำกัด นนทบุรี, 2549.

อภิรักษ์ จันตะนี และชัยยศ ผลวัฒนา. ระบบเศรษฐกิจไทยและการสหกรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

พิทักษ์อักษร, 2538.

อภิรักษ์ จันตะนี. เอกสารคำสอนเศรษฐศาสตร์มหภาค 1. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ พิทักษ์อักษร, 2538.

ข้อมูลทั่วไปของอาเซียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/web/1694.php> เว็บไซต์

กองอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ

ประโยชน์ที่ไทยได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มอาเซียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th>

หนังสือ “มารู้จักอาเซียนกันเถอะโดยกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เอกสารเผยแพร่และสื่อประชาสัมพันธ์ กรมอาเซียน

กระทรวงการต่างประเทศ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/>

internet/document/1808.doc

เอกสาร “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ฉบับประชาชน โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวง

พาณิชย์.

เอกสาร เรื่องคลื่นสึนามิกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดย พัชรียา ฉัตรเท

<http://earthquake.usgs.gov/>

<http://www.thaigoodview.com>

<http://www.vcharkarn.com/varticle/33610>

<http://www.bloggang.com>

<http://www.thaipr.net>

<http://www.thai.cri.cn>

<http://www.thaigoodview.com>

<http://th.wikipedia.org>

<http://rirs3.royin.go.th/dictionvary.asp>

<http://www.thaigoodview.com/node/76621>

<http://www.mwit.ac.th>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
3. นายวัชรินทร์ จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
4. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรสะ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กศน.
5. นางรักษณา ตันทวาทไธ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1. นางสาวสุคใจ บุตรอากาศ	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
2. นางสาวพิมพ์พร อินทจักร์	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
3. นางคุณิณี เหลี่ยมพันธุ์	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
4. นางดวงทิพย์ แก้วประเสริฐ	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
5. นายนิพนธ์ ฦ จันตา	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
6. นางอุบลรัตน์ มีโชค	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
7. นางกรรณิการ์ ยศตื้อ	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
8. นางณิชกร เมตาภรณ์	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ

ผู้บรรณาธิการและพัฒนาปรับปรุง

1. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นางสาวพิมพ์พร อินทจักร์	สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
3. นางสาวสุรัตนา บุรณะวิทย์	สถาบัน กศน. ภาคตะวันออก
4. นางสาวสุปรีดา แผลมหลัก	สถาบัน กศน. ภาคตะวันออก
5. นางสาวสาธิตี สมทบเจริญกุล	สถาบัน กศน. ภาคตะวันออก
6. นายอุดมศักดิ์ วรรณทวี	สำนักงาน กศน. อ.โขงเจียม
7. นายเรืองเวช แสงรัตน	สำนักงาน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
8. นางพัฒน์สุดา สอนชื้อ	ข้าราชการบำนาญ
9. นางธัญญาวดี เหล่าพาณิชย์	ข้าราชการบำนาญ
10. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
11. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
12. นายเรืองเดช แสงวัฒนา	สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

13. นางมยุรี	สุวรรณเจริญ	สถาบัน กศน. ภาคใต้
14. นางสาวสุรัตนา	บุรณะวิทย์	สถาบัน กศน. ภาคตะวันออก
15. นางสาววาสนา	โกสีย์วัฒนา	สถาบันการศึกษาทางไกล
16. นางธัญญาวดี	เหล่าพาณิชย์	ข้าราชการบำนาญ
17. นางพรทิพย์	เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้พัฒนาและปรับปรุงครั้งที่ 2

1. นางสาวสุดใจ	บุตรอากาศ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
2. นางพรทิพย์	เข้มทอง	ข้าราชการบำนาญ
3. นางบุษบา	มาลินีกุล	ครูชำนาญการพิเศษ
4. นางพรทิพย์	พรรณนิทานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางสาวกรวรรณ	กวีวงศ์พัฒน์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์	มันมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
3. นางสาววรรณพร	ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4. นางสาวศรีัญญา	กุลประดิษฐ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางสาวเพชรินทร์	เหลือจิดวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

1. นางปิยวดี	คะเนสม	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นางเพชรินทร์	เหลือจิดวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
3. นางสาวกรวรรณ	กวีวงศ์พัฒน์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4. นางสาวชาลิณี	ธรรมธิยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางสาวอริศรา	บ้านชี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน